Prologus.

Incipit prologus in librum Eſdre.
a Vtrum difficilius ſit facere qd̄ poſcitis. Iſte ꝓlogus ſcribit in librū Eſdre. q̄ vnic⁹ liber eſt ſicut pn̄s ꝓlogus manifeſtat. qꝛ apud hebreos eſdre neemieqꝫ ſermones in vno volumie coartant. tercius. n. ⁊ q̄rt⁹ liber ab ipo hiero. int̄ apocrypha computat. Ordinat āt iſte lib imediate pt⁹ paralypomenō ſicut ait hiero. i libro d̄ hebraic̄ qōib⁹: eo ꝙ idez ſit finis paralypomenon ⁊ pn̄cipiū hui⁹ libri. hiſtoria āt thobie pceſſit hiſtoriā iſti⁹ libri. vn̄ ⁊ q̄dā thobiam an̄ eſdram ordināt. Alloq̄t aūt hiero. i iſto ꝓlogo domonē ⁊ rogatianum epōs ad q̄ꝝ rogatōez librū iſtū de hebreo trāſtulit in latinū. Et p̄mo aſſignat duo retrahētia ipm ne trāſferat librum iſtū. ſ. opis difficultatem: q̄ tangit in pn̄cipio ꝓlogi: ⁊ inuidoꝝ detractōz q̄ tangit ibi. Accedūt ad hoc ⁊c̄. ſcd̄o ponit duo ipm mouētia ad trāſferēdum. ſ. inſtā tem iſtoꝝ epoꝝ petitōz: ⁊ trāſlatiōis ſue neceſſitatem: qꝛ tranſlatio antiqua corrupta erat ⁊ diminuta: primū notat ibi. Terci⁹ annus ⁊c̄. ſcd̄m ibi. Si quis aūt. lxx. nobis oppoſuerit ⁊c̄. tercio inuehit ꝯtra emulos: ⁊ h̄ dupliciter. primo qꝛ impugnant agnitam veritatē. ſcd̄o quia ꝑ vicium ingratitudinis beneficioꝝ impugnāt auctorem: primū ibi. Quid interp̄tē laniāt. ſcd̄m ibi. Porro aliud eſt ſi clauſus qd̄ dr̄ oculis mihi volūt maledicē. Quarto ⁊ vltimo dicit ꝙ charitatē ipſoꝝ ad ſtudium ꝓuocat⁹ nō omittet bonū cōe ꝓpter detractōz odium vel timorē. ibi. Itaqꝫ licet excedra vel exthetra ſibilet ⁊c̄. His vi° ad obſcuritates accedam⁹. b Necdū ſtatui. i. nōdum cenſui vel iudicaui. naz ſtatuo ſtatuis dr̄ cenſere. edificare. fabricare. ordinare. ꝯſtruere. ponere. Non. c Abnuere. i. recuſare vel refutare. q. d. non eſt fixum in corde meo cōtraire vro impio. In moderniorib⁹ autē biblijs legit. Naz vobis aliq̄d imꝑantib⁹ ānuere ſn̄ie ē. ⁊ in ſn̄ia in idē redit. d Snie eſt. i. ſentētialr̄ fixum in corde meo: modus eſt loq̄ndi tract⁹ a iudicijs: vbi ratum et fixum eſt qd̄ ꝑ ſententiam diffinit. e Sub faſce. i. ſub onere. ⁊ declinatur hic faſcis. vnde faſciculus diminutiuum. f De hebreo transferam. in latinū: multi em̄ trāſlatōez. lxx. de greco trāſtulerūt in latinū. g Quaſi nō habeatis greca volumina. i. tranſlationem. lxx. in greco editaz.

Incipit prefatio beati hieronymi p̄ſbri in librum Eſdre:

[a]Vtrū difficilius ſit facē qd̄ poſcitis: an negare: [b]necdum ſtatui. Naz neqꝫ vobis aliq̄d imꝑantib⁹ [c]abnuere [d]ſn̄ie eſt: ⁊ magnitudo oneris īpoſiti ita ceruices p̄mit vt ante [e]ſb̄ faſce ruendū ſit q̄ꝫ leuandū. Accedunt ad hoc inuidoꝝ ſtudia: q̄ omne qd̄ ſcribim⁹ rep̄hendendū putāt. Et intdum ꝯ̄ ſe ꝯſcia repugnante publice lacerāt q̄ occulte legunt: intātum vt clamare ꝯpellar ⁊ dicere: Dn̄e libera aīam meā a labijs iniq̄s: ⁊ a ligua doloſa. Terci⁹ ann⁹ eſt ꝙ ſemꝑ ſcribitis atꝫ reſcribitis vt eſdre libꝝ ⁊ heſter vobis [f]de hebreo trāſferā [g]q̄ſi n̄ habeatis greca [h]et latina volumina: aut [i]q̄cq̄d [k]illud ē [l]qd̄ a nobis v̄tit [m]n̄ ſtatī ab oib⁹ ꝯſpuendū ſit. Fruſtra āt: vt ait q̄dā. [m]niti neqꝫ aliud fatigando niſi odiū q̄rere: [n]extreme demē tie ē. Itaqꝫ obſecro vos mi domon ⁊ rogatiane chariſſimi: vt priuata lectōe ꝯtēti: libros nō efferatis in publicum: nec [o]faſtidioſis cibos ingeratis: vitetiſqꝫ eoꝝ [p]ſuꝑcilium: q̄ iudicare tm̄ de alijs: ⁊ ipſi facere nihil nouerūt. Siq̄ aūt [q]frm̄ ſt̄ q̄b⁹ nr̄a nō diſplicēt: his tribuatis exemplar: āmonentes vt hebrea noīa q̄ꝝ grandis in h̄ volumine copia ē: [r]diſtincte [s]⁊ ꝑ intuualla trāſcribant. Nihil em̄ ꝓderit emēdaſſe libꝝ: niſi emēdatio [t]liberalioꝝ diligentia ꝯſuet. Nec quēq̄ꝫ moueat: ꝙ vn⁹ a nobis liber [v]edit⁹ eſt. [x]nec apocriphoꝝ tercij ⁊ quarti libri ſomnijs delectet: quia ⁊ apud hebreos eſdre neemieqꝫ ſermōes in vnum volumen coartant: ⁊ que [y]nō habentur apud illos: nec de vigintiquatuor ſenib⁹ [z]ſunt ꝓcul abijcienda. Si quis autem ſeptuaginta

b Et latina. volumina trāſlata de trāſlatōe. lxx. aut q̄[...] i Quicq̄d eſt. i. q̄ntecūqꝫ vtilitatis eſt. k Illud ꝯſp[...]endum ſit. i. ab emulis contemnendum. l Non ſ[...]tim. poſtq̄ venerit ad noticiā emuloꝝ. l Qd̄ a nobis vertit. i. trāſfert. m Niti. i. laborare. n Extreme. i. maxime. o Faſtidioſos. i. ſuꝑbis. tedioſis. faſtidio plenis. faſtidiū em̄ dr̄ ſuꝑbia. vel tedium. a faſtidio faſtidis qd̄ eſt horrere. ſpernere. tedere. p Suꝑcilium. i. ſuꝑbiā q̄ notat in ſuꝑcilio ꝑ extollētiam oculoꝝ. vn̄ eccle. xxiij. b. Extollētiaꝫ oculoꝝ meoꝝ ne dederis mihi. idem. xxvj. b. Fornicatio mulier̄ in extollētia oculoꝝ ei⁹. ⁊ in palpebris illius agnoſcet. q Fratrum latinoꝝ. r Diſtincte. vt vnū diſtinguat ab alio s Et ꝑ intuualla. i. ꝑ ſpaciū. vt ſit bonū ſpaciū inter ea. t Librariorum. i. ſcriptoꝝ q̄ libros ſcribunt. ⁊ ſicut dicit Iſi. in. vj. ethy. librarij ijdem ⁊ antiq̄rij vocant. ſ. librarij ſunt q̄ ⁊ noua ſcribebant ⁊ vetera. antiq̄rij q̄ tm̄ mō vetera. vn̄ ⁊ nomē ſumpſert. Itē librarij dicūt venditores librorum. q̄ grece bibliopole dicunt: a biblios qd̄ ē liber ⁊ pole qd̄ ē vēdere. ⁊ declinat. hic ⁊ hec bibliopola. v Edit⁹. i. cōpoſitus: ab edo dis qd̄ multa ſignificat. que habent per hos verſus. Emitto. pario. ꝓduco. vel manifeſto. Expono. condo. appono. ꝓfero dico. Verba nouem numero lector tibi denotat edo. x Nec apocriphoꝝ. quid ſit apocriphū ⁊ quot modis dicat inuenies ſupra in pn̄cipio ꝓlogi ſuꝑ ieſue. ꝑ h̄ aūt ꝙ apocriphoꝝ ſomnijs dicit videt ꝙ hiero. terciū ⁊ q̄rtū libꝝ eſdre nō trāſtulit. vn̄ et antiq̄ biblie nō h̄nt eos. Eſdre p̄m⁹ liber eſt. Et fecit ioſias ⁊c̄. qui cōit ſcribit in modernis biblijs. ſcd̄s incipit. Liber eſdre ꝓphe ⁊c̄. ⁊ ille breuiſſim⁹ eſt ⁊ quaſi in vno folio ſcriptus. ⁊ forte ꝓpter hoc non fecerat hierony. de eo mentōz. tercius incipit. Anno. xxx. captiuitatis erant in babylone ⁊c̄. vbi enumerat viſiones q̄ſi ꝑ ſomnia ſibi factas. quart⁹ incipit. Ecce loq̄re in aures plebis mee ſmones ꝓphetie q̄s miſero in os tuum ⁊c̄. vbi multa p̄dicit af futura. ⁊ iſte liber ſatis breuis eſt. de his duob⁹ vltimis fit hic mentio: ꝑ hoc aūt ꝙ dicit ſomnijs videt nō approbare que in his ſcribunt ⁊ que. ſ. ſic apocrypha. y Nō h̄nt ⁊c̄. de. xxiiij. ſeniorib⁹. i. d̄. xxiiij. libris q̄ ſunt apud hebr̄. in canone ſcripturaꝝ: qui ſignant ꝑ. xxiiij. ſeniores. apoc. iiij. ſicut ſupra dictum eſt in ꝓlogo galeato. z Sunt ꝓcul abijcienda. i. repellēda ⁊ paruipēdenda. a Qm̄ nazare⁹. ⁊ ceteras auctoritates q̄ hic ponunt

A

Liber conventus [illegible] Pars Biblie secunda

GKW 4289
Inc. 235
[illegible]
BIBLIOTEKA GŁÓWNA Univ. im. A. Mickiewicza w Poznaniu

BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU
Inc. 235
INKUNABUŁY

Inc. 235 4°

Incipit prologus in librum Eſdre.

a V Trum difficilius ſit facere qđ poſcitis. Iſte plogus ſcribit̃ in librũ Eſdre. q̃ vnic⁹ liber eſt ſicut pñs plogus manifeſtat. q2 apud hebreos eſdre neemieq3 ſermones in vno volumie coartant̃ tercius. n. 7 q̃rt⁹ liber ab ip̃o hiero. int̃ apocrypha computat̃. Ordinat̃ āt iſte lib̾ imediate pt⁹ paralypomenõ ſicut ait hiero. i libro đ hebraicꝫ q̃oib⁹: eo q̄ idez ſit finis paralypomenon 7 p̃ncipiũ hui⁹ libri. hiſtoria āt thobie p̄ceſſit hiſtoriā iſti⁹ libri. vñ 7 q̃dā thobiam añ eſdram ordināt. Alloq̄t̃ aũt hiero. i iſto plogo dõmonē 7 rogatianum ep̃os ad q̃ꝝ rogatõez librũ iſtũ de hebreo trãſtulit in latinũ. Et p̃mo aſſignat duo retrahētia ip̃m ne trãſferat librum iſtũ. ſ. opis difficultatem: q̃ tangit̃ in p̃ncipio plogi: 7 inuidoꝝ detractõz q̃ tangit̃ ibi. Accedũt ad hoc 7c. ſcđo ponit duo ip̃m mouētia ad trãſferēdum. ſ. inſtātem iſtoꝝ ep̃oꝝ petitõz: 7 trãſlatiõis ſue neceſſitatem: q2 tranſlatio antiqua corrupta erat 7 diminuta: p̃imũ notat ibi. Terci⁹ annus 7c. ſcđm ibi. Si quis aũt. lxx. nobis oppoſuerit 7c. tercio inuehit̃ ꝯtra emulos: 7 h̾ dupliciter. primo q2 impugnant agnitam veritatē. ſcđo quia p vicium ingratitudinis beneficioꝝ impugnāt auctorem: p̃imũ ibi. Quid interp̄tē laniāt. ſcđm ibi. Porro aliud eſt ſi clauſus qđ di̾ oculis mihi volũt maledicē. Quarto 7 vltimo dicit q̄ charitatē ip̃ſoꝝ ad ſtudium ꝓuocat⁹ nõ omittet bonũ cõe ꝓpte: detractõz odium vel timorē. ibi. Itaq3 licet excedra vel exthetra ſibilet 7c. His vi̾ ad obſcuritates accedam⁹. b Necdũ ſtatui. i. nõdum cenſui vel iudicaui. naz ſtatuo ſtatuis di̾ cenſere. edificare. fabricare. ordinare. ꝯſtruere. ponere. Non. c Abnuere. i. recuſare vel refutare. q. d. non eſt fixum in corde meo cõtraire v̾io impio. In moderniorib⁹ autē bibliȷ̃s legit̃. Naz vobis aliq̃d impantib⁹ ãnuere ſnie ē. 7 in ſnia in idē redit. d Snie eſt. i. ſentētialr̃ fixum in corde meo: modus eſt loq̃ndi tract⁹ a iudiciȷ̃s: vbi ratum et fixum eſt qđ p ſententiam diffinit̃. e Sub faſce. i. ſub onere. 7 declinatur hic faſcis. vnde faſciculus diminutiuum. f De hebreo transferam. in latinũ: multi em̃ trãſlatõez. lxx. de greco trãſtulerũt in latinũ. g Quaſi nõ habeatis greca volumina. i. tranſlationem. lxx. in greco editaz.

h Et latina. volumina trãſlata de trãſlatõe. lxx. aut q̃i i Quicq̃d eſt. i. q̃ntecũq3 vtilitatis eſt. k Illud ꝯſpuendum ſit. i. ab emulis contemnendum. l Non ſtatim. poſtq̄ venerit ad noticiā emuloꝝ. l Qđ a nobis vertit̃. i. trãſfert̃. m Niti. i. laborare. n Extreme. i. maxime. o Faſtidioſos. i. ſupbis. tedioſis. faſtidio plenis. faſtidiũ em̃ di̾ ſupbia. vel tedium. a faſtidio faſtidis qđ eſt horrere. ſpernere. tedere. p Supcilium. i. ſupbiā q̃ notat̃ in ſupcilio p extollētiam oculoꝝ. vñ eccle. xxiij. b. Extollētiaz oculoꝝ meoꝝ ne dederis mihi. idem. xxvj. b. Fornicatio mulierꝭ in extollētia oculoꝝ ei⁹. 7 in palpebris illius agnoſcet̃. q Fratrum latinoꝝ. r Diſticte. vt vnũ diſtinguat̃ ab alio s Et p int̾ualla. i. p ſpaciũ. vt ſit bonũ ſpaciũ inter ea. t Librariorum. i. ſcriptoꝝ q̃ libros ſcribunt. 7 ſicut dicit Iſi. in. vj. ethy. librariȷ̃ ȷ̃dem 7 antiq̃riȷ̃ vocant̃. ſ. librariȷ̃ ſunt q̃ 7 noua ſcribebant 7 vetera. antiq̃riȷ̃ q̃ tm̃ mõ vetera. vñ 7 nomē ſumpſert. Itē librariȷ̃ dicũt̃ venditores librorũ. q̃ grece bibliopole dicunt̃: a biblios qđ ē liber 7 pole qđ ē vēdere. 7 declinat̃. hic 7 hec bibliopola. v Edit⁹. i. cõpoſitus: ab edo dis qđ multa ſignificat. que habent̃ per hos verſus. Emitto. pario. ꝓduco. vel manifeſto. Expono. condo. appono. ꝓfero dico. Verba nouem numero lectori tibi denotat edo. x Nec apocriphoꝝ. quid ſit apocriphũ 7 quot modis dicat̃ inuenies ſupra in p̃ncipio plogi ſup ieſue. p h̾ aũt q̄ apocriphoꝝ ſomniȷ̃s dicit videt̃ q̄ hiero. terciũ 7 q̃rtũ libꝝ eſdre nõ trãſtulit. vñ et antiq̃ biblie nõ hñt eos. Eſdre p̃m⁹ liber eſt. Et fecit ioſias 7c. qui cõit̃ ſcribit̃ in modernis bibliȷ̃s. ſcđs incipit. Liber eſdre ꝓphe 7c. 7 ille breuiſſim⁹ eſt 7 quaſi in vno folio ſcriptus. 7 forte ꝓpter hoc non fecerat hierony. de eo mentõz. tercius incipit. Anno. xxx. captiuitatis erant in babylone 7c. vbi enumerat viſiones q̃ſi p ſomnia ſibi factas. quart⁹ incipit. Ecce loq̃re in aures plebis mee ſmones ꝓphetie q̃s miſero in os tuum 7c. vbi multa p̄dicit af futura. 7 iſte liber ſatis breuis eſt. de his duob⁹ vltimis fit hic mentio: p hoc aũt q̄ dicit ſomniȷ̃s videt̃ nõ approbare que in his ſcribunt̃ 7 que. ſ. ſic apocrypha. y Nõ hñt 7c. de. xxiiij. ſeniorib⁹. i. đ. xxiiij. libris q̃ ſunt apud hebr̃. in canone ſcripturaꝝ: qui ſignant̃ p. xxiiij. ſeniores. apoc. iiij. ſicut ſupra dictum eſt in plogo galeato. z Sunt ꝓcul abȷ̃cienda. i. repellēda 7 paruipēdenda. a Om̃ nazare⁹. 7 ceteras auctoritates q̃ hic ponunt̃

Incipit prefatio beati hieronymi p̄ſbri in librum Eſdre:

V[a] Trũ difficilius ſit facē qđ poſcitis: an negare: [b] necdum ſtatui. Naz neq3 vobis aliq̃d impantib̾ [c] abnuere [d] ſnie eſt: 7 magnitudo oneris ĩpoſiti ita ceruices p̄mit vt ante [e] ſb faſce ruendũ ſit q3 leuandũ. Accedunt ad hoc inuidoꝝ ſtudia: q̃ omne qđ ſcribim⁹ rep̄hendendũ putāt. Et int̃dum ꝯ̄ ſe ꝯſcia repugnante publice lacerāt q̃ occulte legunt: intãtum vt clamare ꝯpellar 7 dicere: Dñe libera aiam meā a labȷ̃s iniq̃s: 7 a ligua doloſa. Terci⁹ ann⁹ eſt q̄ ſemp ſcribitis atq3 reſcribitis vt eſdre libꝝ 7 heſter vobis [f] de hebreo trãſferā [g] q̃ſi ñ habeatis greca [h] et latina volumina: aut [i] q̃cq̃d [k] illud ē [l] qđ a nobis v̾tit̃ [l] ñ ſtatĩ ab oib̾ ꝯſpuendũ ſit. Fruſtra āt: vt ait q̃dā. [m] niti neq3 aliud fatigando niſi odiũ q̃rere: [n] extreme demētie ē. Itaq3 obſecro vos mi dõmon 7 rogatiane chariſſimi: vt priuata lectõe ꝯtēti: libros nõ efferatis in publicum: nec [o] faſtidioſis cibos ingeratis: vitetiſq3 eoꝝ [p] ſupcilium: q̃ iudicare tm̃ de aliȷ̃s: 7 ipſi facere nihil nouerũt. Siq̃ aũt [q] frm̃ ſt q̃b̾ nr̃a nõ diſplicēt: his tribuatis exemplar: ãmonentes vt hebrea noia q̃ꝝ grandis in h̾ volumine copia ē: [r] diſtincte [s] 7 p int̾ualla trãſcribant. Nihil em̃ ꝓderit emēdaſſe libꝝ: niſi emēdatio [t] liberalioꝝ diligentia ꝯſuet. Nec queq3 moueat: q̄ vn⁹ a nobis liber [v] edit⁹ eſt. [x] nec apocriphoꝝ terciȷ̃ 7 quarti libri ſomniȷ̃s delectet̃: quia 7 apud hebreos eſdre neemieq3 ſermões in vnum volumen coartant̃: 7 que [y] nõ habentur apud illos: nec de vigintiquatuor ſenib̾ [z] ſunt ꝓcul abȷ̃cienda. Si quis autem ſeptuaginta

a

Liber conuentus Syradien. Pars Biblie secunda

GKW 4289
H. 3167 II
Inc. Fol. 1337
Inc. 235
141427
BIBLIOTEKA GŁÓWNA Uniw. im. A. Mickiewicza w Poznaniu

vobis oppoſuerit iterp̄tes: qꝛ exēplaria varietas ipſa lacērata ⁊ euerſa demōſtrat nec pōt vtiq̄ verū aſſeri qḋ diuerſum eſt: mittite eū ad euangelia in quibꝰ multa ponunt̄ q̄ſi de veteri teſtamēto q̄ apud ſeptuagita inťp̄tes non hn̄t: velut illud. [a]Quoniam nazareus vocabit̄: ⁊ ex egypto vocaui filiū meū: ⁊ videbūt in quem ꝯpunxerūt. multaq̄ alia q̄ latiori opi reſeruamꝰ. ⁊ q̄rite ab eo vbi ſcripta ſunt. Cunq̄ ꝓferre non potuerit: vos legite de his exemplaribꝰ q̄ nuper a nobis edita: maledicorū quotidie liguis ꝯfodiunt̄. [b]Sz vt ad ꝯpendium veniaz: certe [c]qḋ illaturꝰ ſum [d]equiſſimuz eſt. [e]edidi [f]aliq̄d [g]qḋ nō hȝ in greco [h]aut alit̄ hȝ q̄ a me verſum eſt. [i]Quid interp̄tē laniant. [k]Introgēt hebreos: ⁊ ipſis auctoribꝰ [l]tranſlationi mee [m]vel arrogent [n]vel derogent [o]fidem. [p]Porro [q]aliud eſt [r]ſi [s]clauſis qḋ dr̄ oculis mihi [t]volunt maledicere ⁊ nō imitat̄ grecorū ſtudiū ⁊ beniuolētiaz: q̄ poſt ſeptuaginta trāſlatores iaz xp̄i euangelio coruſcante: [v]iudeos [x]⁊ hebionitas legis veteris iterp̄tes. aq̄lā videlicet ⁊ ſymmachū ⁊ theodotōem ⁊ curioſe legūt: [y]⁊ per origenis laborē in exaplois eccleſiis dedicaīt. Quanto magis latini grati eē deberēt q̄ exultantē cernerēt greciam a te aliq̄d mutuari. Primū em̄ magnorū ſumptuuz ē ⁊ infinite difficultatis exemplaria poſſe hr̄e oīa: deinde etiā q̄ habuerit ⁊ hebrei ſermōis ignari ſit: magis errabūt: ignorātes q̄s e multis verius dixerit. Qḋ etiā ſapiētiſſimo cuidā nuper apḋ grecos accidit: vt interdū ſcripture ſenſuz relinq̄ns: vniuſcuiuſlibet interp̄tis ſeq̄ret̄ errorē. Nos aūt q̄ hebree lingue ſaltē ꝑuā hēmꝰ ſciam: ⁊ latinꝰ nobis vtcūq̄ ſermo nō deeſt: ⁊ de aliis magis poſſumꝰ iudicare. ⁊ ea q̄ ipſi intelligimꝰ in nr̄a lingua ꝓmere. Itaq̄ lȝ hydra ſibilet. [z]victorq̄ [a]ſynō incēdia iactet nunq̄ meū iuuāte xp̄o ſilebit eloq̄um: etiaz p̄ciſa lingua balbutiet. Legāt q̄ volunt: qui nolūt: abiiciant. [b]Euentilent apices: [c]lr̄as calūnient̄. Magis vr̄a charitate ꝓuocabor ad ſtudiū q̄ illorū detractione ⁊ odio deterrebor.

Explicit p̄fatio.

inuenies. s̄. in illo ꝓlogo. ſ. Deſiderii mei ⁊c. an̄ mediuz.
b Sz vt ad ꝯpēdium veniā. i. breuiter eos ꝯfutē. vide opuſculo de vocabulis biblie q̄liter exponit̄ ꝯpendiū.
c Quod illaturꝰ ſum. i. dicturꝰ vel ꝯcluſurꝰ. naz inferre dr̄ ꝯcludere. d Equiſſimū eſt. i. iuſtiſſimū. qꝛ nemini derogat̄ ⁊ plene veritas indagat̄. ſ. in quirēdo. Aut ego.
e Edidi. i. dixi.
f Aliq̄d in tranſlatione mea.
g Quod nō hȝ in greco. ſm. lxx.
h Aut alit̄ hȝ q̄ a me ꝟſum eſt. ⁊ ſi nihil mutaui.
i Quid interpretem laniant. detrahendo.
k Introgent hebreos. vtrū hn̄ addidi: ⁊ ſic inq̄ſita veritate.
l Trāſlatōi mee ſi āt aliq̄d addidi.
m Vel arrogēt. i. attribuant.
n Vel derogent. i. detrahant ſi infideliter: ſ; certe non ſolum trāſlatōꝫ vitupant: ſ; etiaz me ipm maledictis impugnant ⁊ hoc eſt qḋ ſequit̄.
o Fidez. i. credulitate ipſi lectores mee tranſlatōni. i. ſi. ſ. fidelit̄ tranſtuli.
p Porro. i. certe
q Aliud eſt. in q̄ ipſi offendunt.
r Si. ꝓ quia.
s Clauſis oculis qḋ dr̄ in vulgari ꝓuerbio. i. nō habito reſpectu ad veritatem quā docui. vel ad bn̄ficia q̄ eis exhibui. ſ. tranſferendo tot libros.
t Volūt mihi maledicere. i. mala de ꝑſona mea dicere q̄ tantuz laboraui ꝓ cōi vtilitate.
v Iudeos. natōe
x Et hebionitas. ſecte ꝓfeſſione. Hebionite q̄dam fuerūt heretici de quibꝰ dicit euſebiꝰ in. iiii. li. eccl'iaſtice. hiſt. Hebioneos demō decepit: q̄ interp̄tāt̄ paupes. vere em̄ paupes ſunt ⁊ egeni in ſcia glorie xp̄i: q̄m q̄dem eū ſolum hoiem putant: ⁊ pfectū vite ac ꝟtutis virū iuſtū effectuz. cōi etiam natiuitate ex viro ⁊ femina ꝓcreatū: cuſtodiendam ꝟo cenſent: legis obſuātiaz. nec ſufficere ad ſalutez xp̄i eſtimāt fidem ⁊c. Iſi. in. viii. ethy. vbi agit de hereſibꝰ xp̄ianorū. ponit eandem ſniaz s̄. in ꝓlogo ſup ioſue vltra mediū inuenies ſatis de origene: aq̄la ſymmacho ⁊ theodotōe: vbi exponit̄ qḋ h̄ dr̄. y Et p ori. laborē ⁊c. excetra ſpēs q̄daz de q̄ dicit Iſi. xii. ethymo. Hydra draco eſt multorū capitū. q̄lis fuit in lerna palude ꝓuicie archadie: hec latine excetra dr̄: q̄ vno ceſo tria capita excreſcebāt: ſ; hoc fabuloſum ē: naz ꝯſtat hydram locū fuiſſe euomētē aq̄s vaſtātes ciuitatē vicinā: in q̄ vno meatu clauſo multi erumpebant: qḋ hercules vidēs loca ipſa exuſſit. ⁊ ſic aq̄ clauſit meatꝰ. nā hydra ab aq̄ dicta ē. hydor grece aq̄ latine. ⁊ inde dr̄ hydra. ſ. ſpens aq̄ticus. Ouidiꝰ metamorphoſeos. ix. loquit̄ de hydra dī. Vulneribꝰ fecunda ſuis erat illa. nec vllū. De comitū numero caput eſt impune reciſuz. Qui gemino ceruix herede valētior eēt. Idē in eodē. Nec ꝓfuit hydre creſcē ꝑ damnū geminaſq̄ reſumere vires. Et nō q̄ in aliq̄bꝰ libris ſcribit̄. excedra ꝑ d. ⁊ tunc ethymologizat̄ q̄ſi excelſa hydra. i aliq̄bꝰ ſcribit̄ ꝑ t. iuxͣ ethymologiā Iſi. ⁊ tūc dr̄ excetera. q̄ſi exceſo tria: ⁊ iſta lr̄a ꝯmunior eſt ⁊ hȝ mediaz ſyllabam nāliter ꝓductam. excetre aūt ꝯpat emulū ſuū ꝓpt̄ detractionis ſibilum. ⁊ qꝛ aliis infundit emulatōnis venenum.
a Synon. q̄dam fuit ꝓditor cuiꝰ inſidiis capta fuit troia ⁊ deſtructa: naz cū greci ꝑ. x. ānos ciuitatem obſediſſent eaz capere n̄ valētes equū ligneū imēſe ſtature fecerunt: et armatis militibus eū impleuerunt: ſynon ꝟo fingens ſe timore mortis de grecorū caſtris effugiſſe: aſſecuratꝰ a troianis: ſi ſecreta eis panderet danaorū. mētitꝰ eſt eis illum equum in honore palladis fuiſſe factum. ⁊ q̄ ideo tante eſſet magnitudinis: ne poſſet intrare portas ciuitatis: qꝛ ſi intraret: nunq̄ ciuitas capi poſſet: cuiꝰ verbis ſeducti: portas fregerūt. ⁊ ita equum introduxerunt. ſynon autē illa nocte cum dormirent troiani. aperuit oſtiola equi: ⁊ incluſi milites exierūt ⁊ ciuitatem ceperunt: ſicut in ſecūdo libro virgilii eneidos plenius recitat̄: ⁊ ideo dicit̄. z Victorq̄. cui ꝯpat emulum ſuum detractionis incendia iacientem. b Euentilēt apices. i. lr̄as: euentilare dr̄ ad ventum diſꝑgere. ꝓiicere. exq̄rere. excutere. inueſtigare. diſcutere. ⁊ in iſtis duabus ſignificationbus pōt accipi hic. licet in omnibus bene poſſet exponi. c Lr̄as calumnient̄. falſo criminent̄. calumniator em̄ dicit̄ falſi criminis accuſator. cetera plana ſunt.

Explicit qualiſcūq̄ expoſitio iſtius ꝓlogi.

Synon

Primus liber Eſdre incipit.

Erit ſacerdos ſuꝑ ſolio ſuo Zacharie. vj.
Scd̓m ꝙ in libris p̄cedentibꝰ dictum eſt.
deus ſꝫ rõne abſoluta ſubiectũ eſt in tota
ſacra ſcriptura. ſub rõnibus aũt ꝯtractis
ſubiectum eſt in partialibus libris: ſicut
corpus mobile abſolute ſumptum ſubiectum eſt in to
ta phia naturali: corpus ꝟo mobile animatum ſubie-
ctum eſt in libro de anima ⁊ in alijs libris ſequentibus
ad ipſum. ⁊ eodem modo deus ſub rõne gubernantis
ꝓplm iſrahel: ſubiectum eſt in libro Judicum ⁊ alijs li
bris hyſtorialibus ſequentibus: vario tñ modo ſm̃ va
riatõꝫ huiꝰ regiminis. deus em̃ hunc ꝓplm poſt ingreſ-
ſum terre ꝓmiſſionis triplici mõ gubernauit. Primo
ꝑ iudices. ⁊ ſic de eo agit̃ in libro Judicũ. Scd̓o ꝑ re-
ges: ⁊ ſic tractat̃ de eo in libris Regũ ⁊ Paralyp. Ter
cio ꝑ ſacerdotes. ſ. a reditu captiuitatis babylonice vſ
qꝫ ad xp̄m. Expeditis aũt duobus primis modis. ter
cium p̄ manibus habemꝰ. qꝛ liber Eſdre incipit a redi
tu captiuitatis babylonice a quo incepit regimẽ ſacer
dotum tñ ſub deo principali rectore: de quo regimine
dicit̃ verbum p̄aſſumptuꝫ. Erit ſacerdos ⁊c̃. In quo
q̃dem verbo primo tangit̃ regentium habilitas: cum
dicit̃ ſacerdos. i. ſacerdotes: eo mõ loquẽdi quo dicit̃
Exo. viij. Venit muſca grauiſſima. i. multitudo muſcaꝝ.
Ad cuius intellectum ſciendũ: ꝙ ſm̃ phm primo pol̃.
illi qui ſunt vigentes intellectu ſcientia ⁊ prudentia.
illi ſunt apti ad regendum: quia ſciunt ſe ⁊ alios diri-
gere in finem bonum. Talis autem debet eſſe cõditio
ſacerdotum ꝓut dicit̃ Malach. ij. Labia ſacerdotis
cuſtodiunt ſcientiam ⁊ legem requirent de ore eius. qꝛ
angelus domini exercituum eſt. ſicut em̃ angelica na-
tura ſupior eſt humana ⁊ ideo homines ꝑ angelos re-
gunt̃: ſic ſacerdotes q̃ ſunt q̃ſi mediatores int̃ deum ⁊
ꝓplm: ex hoc em̃ hñt aptitudinem ad regendũ. Scd̓o
in ꝟbo ꝓpoſito tangit̃ huiꝰ regiminis auctoritas. cum
dr̃. Suꝑ ſolio ſuo. ſedere em̃ ſuꝑ ſolium ꝓprium eſt ha
bentis auctoritatem diſcernendi. iudicandi. ac etiam
corrigendi. Hanc aũt auctoritatem habuerũt ſacerdo
tes a reditu captiuitatis babylonice ⁊ citra vt dictuꝫ
eſt de qua põt dici qđ ſcribit̃ Eſa. xvj. Preparabit̃ in
miſcd̓ia ſolium. ⁊ ſedebitis ſuꝑ illud in veritate. redi-
tus autem de captiuitate babylonica factus fuit ex di
uina miſcd̓ia ⁊ fuit preꝑatio ad hoc ꝙ ꝓplus per ſacer
dotes gubernaret̃. vtꝫ ꝑ p̄dicta. ⁊ ſic huius regiminis
ſolium fuit in miſcd̓ia preꝑatum: ⁊ bene ſubdit̃. Et ſe
debit ſuꝑ illud in veritate. quia a reditu captiuitatis
babylonice quo tempꝑe p̄fuerũt ſacerdotes: non legit̃
ꝓplus iſrael ita declinaſſe a veritate fidei ſicut ante. qꝛ
tempꝑibus iudicum ⁊ regum multotiens maior pars
populi: immo quaſi totus ꝓplus declinabat ad ydola-
triam. ꝓpter quam inducta fuit captiuitas babyloni-
ca: vt patuit ꝑ p̄dicta. ſꝫ a reditu captiuitatis babylo-
nice pauci legunt̃ a veritate latrie declinaſſe: vtpote
tẽpꝑe machabeoꝝ aliqui ex ambitione. ⁊ aliqui ex an-
tiochi nobilis ꝑſecutione. ⁊ multi econtrario ꝓ verita
te fidei legunt̃ mortem acerbiſſimam toleraſſe ad glo
riaꝫ dei: q̃ eſt benedictꝰ in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Capitulum primum.

In anno primo Cyri ⁊c̃. Liber iſte a
quo incipit regimen ſacerdotum vt
dictum eſt: cuꝫ ſibi annexis poteſt ſic
diuidi. quia primo tangit̃ huius regi
minis ꝓceſſus. ſecundo incidens ca
ſus qui duplex eſt. in vno habetur ex-
emplum conſtantie contra Aman.
in altero exemplum patientie in li-
bris Heſter ⁊ Job. Libros autẽ To
bie ⁊ Judith ⁊ Machabeoꝝ licet ſint hyſtoriales ta-
men intendo eos ad preſens ꝑtranſire: quia non ſunt
de canone apud iudeos. nec apud chriſtianos. immo
de ipſis dicit Hiero. in prologo galeato qui eſt ꝓlo-
gus ſuꝑ libros Regum ꝙ auctoritas eoꝝ non eſt efficax
ad ꝓbandum aliq̃d qđ in ꝯtentõeꝫ vel dubiũ venit: ⁊ iđ
expoſitioni eoꝝ non intendo inſiſtere: donec cum de-
iutorio ⁊ vita comite ſuꝑ omnes libros canonicos ſ[...]
pſerim: ſi aũt dominus vitam mihi ꝯceſſerit: ſuꝑ illos [...]
bros ⁊ alios qui ꝯmuniter ponunt̃ in biblijs q̃uis no[...]
ſint de canone ſcribere: potero dño ꝯcedente. Liber autẽ
iſte diuidit̃ in tres ꝑtes. qꝛ primo agit̃ de reductione ꝓ[...]
ſub ieſu filio ioſedech. ſecũdo de inſtructione reducti ꝑ
eſdram legis doctorem. vij. capi. tercio de reedificatio[...]
muri per neemiam ducem. ibi. Verba neemie. ⁊ iſti tres
fuerunt ſacerdotes vt ex ſeq̃ntibꝰ apparebit. De ſcd̓o au
tem libro eſdre. nõ intẽdo ad p̄ñs me intromittere rõne
dicta. ſ. qꝛ nõ eſt de canone. Circa primũ primo deſcribit̃
reditus ꝓpli: ſcd̓o fundatio templi. cap̄. iij. Circa primum
p̄mo deſcribit̃ licentia data. ſcd̓o numerat̃ turba licentia
ta. ca. ij. Circa primũ p̄mittit̃ ꝯfeſſio maieſtatis. ſcd̓o ſꝫ-
dit̃ ꝯceſſio libertat̃. ibi. Quis ex vob. t̃cio ꝯpletio volũ-
tatis. ibi. Et ſurrexerũt. quarto collatio pietatis. ibi. Rex
q̃ꝫ cyrus. Circa primũ primo ponunt̃ quedam p̄ambu-
la. ſcd̓o conceſſio ipſa. ibi. Hec dicit cyrus. Primũ pre-
ambulum eſt. qꝛ notatur tempus: cum dr̃. In anno pri-
mo cyri ⁊c̃. Ad maiorem aũt intellectum eoꝝ que dicun
tur in hoc libro ⁊ alijs de iſto cyro: ⁊ maxime cuiuſdã di-
cti a me ſuꝑ Lucaꝫ ca. ij. ponenda eſt hic origo ⁊ ꝓmotio
huiꝰ cyri: ſm̃ em̃ ꝙ habet̃ in ſcholaſtica hyſto. Aſtrages
rex medoꝝ ⁊ ꝑſarum vidit in ſomnis de ventre filie ſue
egredi vitem totam aſiam occupantem: ⁊ cum ſignifica
tum huius quereret a ꝯiectoribus: rñderunt ꝙ ſignifica
bat pueꝝ ex ea naſciturum: in tota aſia regnatuꝝ. ⁊ ipm̃
de regno expulſuꝝ: quod timens darium ꝯſobrinum ſu-
um adoptauit in filium: qꝛ filium non habebat: ſꝫ filiam
vnam quam dedit cuidam militi ſimplici. ne puer natus
de ea: magnoꝝ amicoꝝ potentia vallaretur: ⁊ cum hoc
ad maiorem ſecuritatem cum dicta filia eſſet grauida: fe-
cit tempus partus ipſius explorari. ⁊ puerum natum ad
ſe apportari. quem dedit cuidam de ſuis principibus occi
dendum: ſꝫ ille timens ne regnum ad matrem pueri deue
niret: non fecit: ſꝫ pueꝝ in nemore expoſuit. ad quem ex
diuina ꝓuidentia que ſolet adeſſe qñ deficit humana: ve-
nit quedam canicula lactans pueꝝ ipſum a feris ⁊ auibꝰ
defendendo: quem paſtor regis inuenit ⁊ vxori ſue trad[...]
dit nutriendum: qui cum creuiſſet: ab alijs pueris factus
eſt rex eoꝝ. ⁊ rebelles ſibi grauiter affligebat: intantum
ꝙ patres pueroꝝ conqueſti ſunt regi ad quem cum ad-
duceret̃ conſtanter ⁊ intrepide dixit: hec ſe feciſſe tanq̃
rex eoꝝ. Rex ergo admirans pueri conſtantiam: in eo q̃-
dam ſigna ſui generis agnouit. ⁊ a paſtore veritatem re-
quirens: ipſum eſſe nepotem ſuum inuenit. verũtamen
erga eum placatus fuit: credens ꝙ ſomnium ſuum im-
pletum eſſet in regno pueroꝝ: ⁊ eum alendum tradidit il
li principi cui prius eum tradiderat occidendum. filium
autem eius clam occidi fecit: eo ꝙ fuerat inobediens ori
eius: quod tamen illum principem nõ latuit. Poſtea ꝟo
per tempus magnum rex exercitum tradidit illi princi-
pi ad domandos aduerſarios: ⁊ ipſe immediate receſſit.
Jlle autem princeps memor occiſionis filij ſui: ſuaſit ex-
ercitui: vt cyrum regem perſaꝝ eligeret. vocans eum cy-
rum id eſt heredem: qui prius ſpartaticus id eſt catulus
vocabatur: eo ꝙ canicula lactauerat eum. quod factum
audiens aſtrages: collegit exercituꝫ: vt pugnaret contra
cyrum: ⁊ in primo congreſſu preualuit: ſed poſtea a cyro
deuictus fuit. verũtamen cyrus magis ſe exhibuit ei ne-
potem q̃ꝫ victorem: nam regnum hyrcanorum ſibi di-
miſit: ⁊ dario auunculo ſuo regnum medorum. ita ꝙ ꝑꝰ
eorum mortem totum veniret ad manum ſuaꝫ. Poſtea
ꝟo cyrus ⁊ darius eius auunculus obſederunt babyloni
am: qua capta ⁊ occiſo Balthaſar rege. Darius regna-
uit in babylone duobus annis: quo mortuo: totum ve-
nit ad manum Cyri: ⁊ ſic fuit monarcha. ⁊ in primo an-
no huius monarchie dedit licentiam filijs iſrahel rede-
undi in Judeam: ⁊ edificandi templum: ſm̃ ꝙ dici-
tur hic.

a In anno primo cyri regis pſa𝔯.i. anno primo q̄ mo-
narchiaz tranſtulit ad pſas: qꝛ l3 regnum medo𝔯 eſſet bo
[illegible]abili⁹.tn̄ caput monarchie poſuit in pſide. eo ꝙ ibi
[illegible]egnauerat.⁊ qꝛ pſe ipm̄ ſublimauerat in regnuz.
Ut ꝯple.vbū dn̄i ex oꝛe hiere.hiere.xxv.ca.Cūqz im
pleti fuerit.lxx. an
ni viſitabo ſup re-
gem babylonis ⁊c.
⁊ ſimilit.xxix.Cuz
ceperint impleri i
babylone.lxx.āni
viſitabo vos ⁊ ſu-
ſcitabo ſup vos vͦ-
bum meū bonum
vt reducaz vos ad
locū iſtum. Dicūt
autez hebrei ꝙ iſti
lxx.anni ſunt acci-
piendi a tpe deſtru
ctionis templi per
nabuchodonoſoꝛ
⁊ fuerit ipleti ſexto
anno darij: in q̄ cō
pletū fuit templū.
ſ3 h̄ ē falſuz. qꝛ ſm
omēs hyſtoꝛiogra
phos alios fuerūt
multoplures anni
Supponūt etiā ꝙ
cyrus regnauerit tm̄.xj.annis: q̄ tn̄ regnauit.xxx.ſm hy-
ſtoꝛiogr̄phos pſa𝔯. Joſeph⁹ aūt dicit ꝙ iſti.lxx. anni ince
perūt a deſtructōe templi p̄dicta.⁊ terminati fuerit anno
primi monarchie cyri. Scd̄m vͦo expoſitores latinos iſti
lxx.āni cōiter incipiūt a deſtructōe ciuitatis.⁊ terminant
in anno primo cyri.ſ3 qꝛ ꝯputantᷣ ſm chꝛonicas.ad quaz
ꝯputatōz ſeq̇tᷣ mardocheū fuiſſe.cclix.anno𝔯 qn̄ fuit ex
altat⁹ ab aſſuero rege vt declarabitᷣ in principio libri he-
ſter vbi ꝓprie h3 locū.iō nō intendo ſeq̇ ꝯputatōez eo𝔯.
qꝛ nō vꝫ poſſibile mardocheū tandiu vixiſſe: ⁊ dato ꝙ vi
xiſſet.tn̄ tūc facere nō potuiſſet illa que de eo ſcribuntᷣ in
libꝛo heſter. qui tn̄ intᷣ libꝛos ſacre ſcripture canonicos
ꝯputatᷣ. Ibi enī ſcribitᷣ ꝙ regebat regine domum ⁊ regis
palatiū ⁊ regni negocia diſponebat. Ra.Sa. dicit ꝙ iſti
lxx.anni incipiunt a trāſmigratōe iechonie ⁊ terminantᷣ
in p̄mo anno cyri.qꝛ tūc dedit lnīaz ꝑplo redeūdi de capti
uitate.d.ꝙ a trāſmigratione vſqꝫ ad deſtructōz ciuitatis
fuerūt.xviij.anni.⁊ inde vſqꝫ ad p̄mū cyri annū.lij. q̄ ſilᷣ
iuncti faciūt.lxx.annos.vtꝫ. S3 q̄tum ad p̄mū numer𝔯
dicit manifeſte ꝯ textū.iiij.li.reg.vbi dꝛ.xxiiij.ca.ꝙ ſede-
chias imediate regnauit poſt iechoniaz q̄ alio noīe dict⁹
eſt ioachin.⁊ fuit fili⁹ ioachim.q̄ ſilᷣ alio noīe dictus fuit
iechonias. vt pleni⁹ hꝫ math.j. ⁊ ibidē.ſ.iiij. Reg.xxiiij.
dꝛ ꝙ tm̄ regnuit.xj.annis.⁊ ſic ab ei⁹ numero deficiunt ſe-
ptem anni.ꝓpter qd̄ vꝫ mihi ꝙ iſti.lxx. anni incipiunt ab
octauo anno ioachim patris iechonie ſiue ioachin. tunc
enī captus fuit ꝑ nabucho.⁊ fact⁹ ſibi tributari⁹. ⁊ nobi-
les de hiꝛlm obſides ducti in babylonem: inter q̄s daniel
⁊ ſocij eius fuiſſe dicuntᷣ. ꝓpter qd̄ extūc incepit tranſmi
gratio babylonis: licet magis cōpleta fuerit tēpe iecho-
nie filij eius.⁊ adhuc pfecti⁹ in captiuatione ſedechie de-
ſtructa ciuitate.⁊ terminantᷣ in q̇rto anno cyri.qd̄ ſic oñ-
ditᷣ.qꝛ ioachim regnauit.xj.annis.iiij. Reg.xxiiij. ⁊ iō in
cipiendo ab eius anno octauo incluſiue hn̄tᷣ de regno ei⁹
q̄tuoꝛ anni.⁊ de tp̄e ſedechie decem integri.naz.xj. anno
quarto menſe fuit captus ⁊ exoculat⁹ ⁊ ductus in baby-
lonem.iiij. Reg.xxv. ꝓpter qd̄ ille ann⁹ ꝯputādus eſt intᷣ
annos deſtructionis ciuitatis. qꝛ maioꝛ ps eius fuit ſub
deſtructione.alitᷣ vnus ann⁹ bis ꝯputaretᷣ.ſ. in tp̄e ſede-
chie ⁊ in tp̄e deſtructōis.⁊ inde.lij.vſqꝫ ad cy𝔯: q̄ licet pri
mo anno ſue monarchie dedit lnīaz ꝑplo redeūdi in iude
am: vt hic dꝛ.tn̄ iudei ex longa manſione in terra babylo
nis vxoꝛes accepant ⁊ ꝓlem ꝓcreauerant ⁊ ibidem poſ-
ſeſſiones acq̇ſierant. ꝓpter qd̄ ad diſpoſitōz de reb⁹ ⁊ fa-
milijs manſerant in terra babilonis primo anno cyri
⁊ ſecundo.⁊ tercio venerūt in hiꝛlm: vt dicitᷣ in ſcho-
laſtica hyſto.⁊ anno ſequenti poſuerunt fundamenta
templi.j. Eſdre.iij.iſti anni ſimul iuncti ſunt.lxx. qui
Dan.ix.dicuntᷣ.lxx. anni deſolationis hiꝛlm qui tunc
ꝓprie fuerūt cō-
pleti: qꝛ funda-
to templo fece-
runt iudei feſtū
magnum ⁊ gau
dium.j. Eſdre.
iij.ca.

Incipit liber Eſdre primus. Ca.j.

[a] In anno primo cyri regis pſa𝔯:[b] vt ꝯpleret verbū dn̄i ex oꝛe Hieremie.[c] ſuſcitauit dn̄s ſpm̄ cyri regis pſa𝔯:[d] ⁊ tranſduxit vocem in omni regno ſuo. etiam ꝑ ſcripturam dicēs.[e] Hec dicit cyrus rex pſarū.[f] Omnia regna terre dedit mihi dn̄s deus celi:[g] ⁊ ipſe p̄cepit mihi vt edificarem ei domum in hiꝛlm que eſt in iudea.[h] Quis eſt in vobis de vniuerſo populo eius. Sit domin⁹ illius cum eo.[i] Aſcēdat in hiꝛlm que eſt in iudea: ⁊ edificet domum dei iſrl̄.[k] ipſe eſt de⁹ q̄ eſt in hiꝛlm.[l] Et omnes reliq̄ in cunctis locis vbicūqꝫ habitant[m] adiuuent eum viri de loco ſuo: argento ⁊ auro et ſubſtantia et pecoribus:[n] excepto quod volun-

c Suſcitauit
dn̄s ſpm̄ cyri.i.
voluntatem.
d Et tranſdu.
vocem in omni
regno ſuo etiaz
ꝑ ſcripturaz. qꝛ
ea que ſequuntᷣ
de deitatis ꝯfeſ-
ſione ⁊ de rede-
undi cōceſſione
fecit publicari vͦ
bo ⁊ ſcripto.
e Hec dicit cy
rus. Poſitis pre
ābulis: h̄ ꝯnter
ponitᷣ ꝯfeſſio deitatis.
f Omnia regna terre dedit mihi dn̄s.i. multa diui-
na virtute: quia eius imperium nō ſe extendit ad om
nia regna terre: ꝯfitetᷣ tn̄ ſe hec obtinuiſſe diuina vͦtu
te: hoc aūt ꝯfeſſus fuit: qꝛ ibi fuit notificata Ela. ꝓphe
tia.xlv.vbi dꝛ. Hec dicit dn̄s xp̄o meo cyro: cui⁹ ꝓpre
hendi dexteram vt ſubijciam ante eū gentes ⁊ doꝛſum
regū vͦtaz ⁊c. que multo tp̄e fuit p̄nūciata an̄ tp̄s cyri.
g Et ipſe p̄cepit mihi vt edificarez ei domū in hieru
ſalem. qꝛ in eadem ꝓphetia ſubditᷣ. Ipſe edificabit ci-
uitatem meaz ⁊ captiuitatem meaz dimittet ⁊c.
h Quis eſt in vobis. Hic ꝯnter ponitᷣ ꝯceſſio liber-
tatis.ſ.a ſuitute omnibus q̄ voluerunt in hiꝛlm redi
re: ⁊ hoc eſt qd̄ dꝛ. Quis eſt in vobis de vniuerſo popu
lo eius. populum enī iſrl̄ reputabat populum dei celi.
qꝛ in illo populo fuerat verus cultus ipſi⁹.
i Aſcendat in hieruſalē.q.d. quilibet de ꝑplo illo dꝫ
hoc facere: tum ex deſiderio libertatis quam omnes
appetūt. etiaz bꝛuta animalia ſm modū ſuum. vnde
beſtie ⁊ auicule recluſe q̄ntūcunqꝫ habeant ſplendide
ad comedendū: p̄ponūt tn̄ libertatem ſacietati: ſi via
pateat euadendi. tū ex volūtate cultus ipſi⁹ deitatis
q̄ exercendus eſt in hiꝛlm. vnde ſubditᷣ.
k Ipſe eſt deus q̄ eſt in hieruſalē. eſt aūt vbiqꝫ equa
liter ꝑ eſſentiam. p̄ntiaz ⁊ potentiaz. ſ3 ꝑ ſpālem cultū
fuit in hieruſalem: qꝛ ad hoc elegit ciuitatem illaz. vt
hꝫ.iij. Reg.⁊.j. Paralip.⁊.ij.
l Et omnes reliqui.ſ. de populo illo q̄ nolūt recede-
re. qꝛ aliqui fuerūt ibi retenti amoꝛe vxo𝔯 ⁊ filio𝔯 ibi-
dem genito𝔯 ⁊ bono𝔯 acquiſito𝔯.
m Adiuuēt. de bonis ſuis ad edificationē templi ꝑ
munera ad hoc oblata. ⁊ etiam redeuntes vt poſſint
meli⁹ redire ⁊ ꝓſpere agere. Scd̄m hebꝛeos variantᷣ
hic textus ⁊ expoſitio: ⁊ hec eſt lr̄a. Et omnem reliquū
.ſ. de iudeis qui non pōt aſcendere in hieruſalem ꝓptᷣ
paupertatem. quia nō habet expēſas ꝓ via vel debili
tatem: quia non poteſt peditare: vellet tamen ire ſi
poſſet.
m Adiuuent eum viri de loco ſuo.i. vicini eius. etiā
gentiles ꝓuidendo de expenſis ⁊ vehiculo: ita p̄cepit
cyrus. n Excepto ꝙ voluntarie offerunt templo
dei ⁊c. quia multi gentiles audientes virtutem dei
iſrael obtulerunt multa munera ad edificandum tem
plum in hieruſalez quod fuerat deſtructum: exemplo

regis animati ad hoc. p Et ſurrexerūt. Hic ꝯñter deſcribitur impletio volūtatis ipiꝰ cyri a deo inſpirati: cū di. Surrexerūt p̄n. pa. de iu. ⁊ ben. ⁊ ſa. ⁊ leuite. iſte em̄ tres tribꝰ. ſ. iuda ⁊ beniamin ⁊ leui fuerūt vltimo captiuate ꝑ nabuch. regē babylonis. ⁊ p̄mo reducte ſūt de captiuitate. nec tantū peccauerūt q̄ntum alie q̄ captiuate fuerūt ꝑ reges aſſyrioꝝ: nec ex his redierūt de captiuitate niſi aliq̄ reliquie q̄ euaſerāt manꝰ regū aſſyrioꝝ: ⁊ ꝯiūxerāt ſe tribꝰ tribubꝰ p̄dictꝭ tp̄e ioſie: vt dr̄. ij. Paraly. xxxiiij. ⁊ fuerūt ſimul captiuate ꝑ nabuch. ⁊ ſil̄r redierūt q̄ voluerunt redire.

q Uniuerſiq̄ꝫ q̄ erāt in circuitu adiuuerūt ⁊c. H̄ dupliciter exponitur: vno mō de iudeis remanētibꝰ in babylōe. alio mō de gētilibus adiuuātibꝰ impotētes de p̄cepto cyri vt p̄dictum eſt.

r Rex q̄ꝫ cyrꝰ. Hic ꝯñr deſcribitur collatio pietatis: q2 cyrꝰ fecit reſtitui vaſa q̄ fuerāt aſportata de templo dñi: audierat ei ꝙ dñs fuerat offenſus ꝯ̄ baltbaſar regem babylōis: eo ꝙ ea applicauerat vſibꝰ humanis bibendo in eis ipſe ⁊ ſui milites ⁊ vxores. vt dr̄ dañ. v. ꝓpter qđ baltbaſar nocte ſeq̄nti interfectꝰ eſt.

s Per manꝰ mitridatꝭ filij gazabar. in he. dr̄. Per manū mitridatis theſaurarij. erat ei theſaurariꝰ regis vt dicit ioſephꝰ. ⁊ idem dr̄. ij. eſdre. ij. ca.

t Et annumerauit ea. i. ſub certo numero ⁊ pondere tradidit. v Saſabaſar p̄ncipi iude. Dicūt hebrei ꝙ iſte fuit daniel: ſ3 lr̄a ſequens videtur ꝯ̄dicere: q2 ſubdit. Uniuerſa tulit ſaſabaſar cum his q̄ aſcendebant de tranſmigratione babylonis in hieruſalem. Daniel autem non legitur rediſſe de babylone in hieruſalem. ſed magis dicitur ſepultus in babylone. remanſit em̄ ad conſolatōem iudeoꝝ remanētiū: q2 viuit in magna ꝑtāte apud reges. vñ ⁊ tercio anno Cyri facta eſt ſibi decima viſio. vt hr̄ Dañ. x. ⁊ anno p̄mo cyri data fuit licētia iudeis redeūdi. vt hr̄. ſ. j. ca. Et iō aliter dr̄ ꝙ fuit zorobabel. vnde ⁊. j. hr̄ ꝙ fuit p̄nceps tribꝰ iude: ⁊ fuit binomius. Qui tñ vult tenere dictū hebreoꝝ pōt dicere. ꝙ licꝫ Daniel de babylone nō redierit in hirlm̄ tñ de ꝓfectione redeuntiū ⁊ de portatione vaſoꝝ diſpoſuit: ⁊ iō ſibi p̄mo tradita fuerūt.

x Cultri. xxix. erāt cultelli magni ad diuidēdū hoſtias.

y Cyphi aurei. xxx. In hebreo hr̄. Batini aurei. i. batinis argēteis recipiebatur ſāguis hoſtiaꝝ: ſ3 in batinis aureis portabatur intra ſctm̄ ſctōꝝ in die expiatōis.

z Omia vaſa aurea ⁊ argentea q̄nq̄ꝫ milia. cccc. nūerus aūt ꝑtium ſīgulaꝝ ſimul iūctꝰ: non aſcēdit tantū: q2 illa q̄ erant p̄cioſiora fuerūt numerata ꝑ ꝑtes: in numero vº illo totali fuerūt incluſa multa alia: q̄ nō erant tanti valoris.

tarie offerūt templo dei qđ ē in hirlm̄. [p] Et ſurrexerūt p̄ncipes patꝝ de iuda ⁊ beniamin ⁊ ſacerdotes ⁊ leuite ⁊ oīs cuius ſuſcitauit deꝰ ſpm̄ vt aſcēderet ad edificandū templum dñi quod erat in hirlm̄. [q] Uniuerſiq̄ꝫ q̄ erāt in circuitu adiuuerunt manus eoꝝ in vaſis argenteis ⁊ aureis: in ſb̄a ⁊ iumentis: ī ſuppellectili: exceptis his q̄ ſponte obtulerant. [r] Rex q̄ꝫ cyrus ꝓtulit vaſa templi dñi q̄ tulerat nabuchodonoſor de hirlm̄. ⁊ poſuerat ea in templo dei ſui. Protulit aūt ea cyrꝰ rex ꝑſaꝝ [s] per manū mitridatis filij gazabar: [t] ⁊ annumerauit ea ſaſabaſar principi iude: ⁊ h̄ eſt numerꝰ eoꝝ. Phiale auree tringinta. phiale argentee mille. [x] Cultri vigintinouē [y] cyphi aurei trigīta. cyphi argentei ſcđi q̄dringēti decē. vaſa alia mille. [z] Oīa vaſa aurea ⁊ argētea q̄nq̄ꝫ milia q̄drigēta. Uniuerſa tulit ſaſabaſar cū hiſ q̄ aſcēdebant de trāſmigratione babylonis in hirlm̄. Ca. ij.

[a] HI ſunt aūt ꝓuincie filij q̄ aſcēderūt de captiuitate quā tranſtulerat nabuchodonoſor rex babylonis in babylonē: ⁊ reuerſi ſunt ī hirlm̄ ⁊ iudeā: [b] vnuſq̄ſq̄ꝫ in ciuitatē ſuā: [c] q̄ venerūt cū zorobabel ⁊ ieſua neemia ſaraia rahelaia mardochai belſaz meſphar beguai reū baana. Numerus viroꝝ ꝑplī iſrl̄. [d] Filij phares: duo milia centū ſeptuagītaduo. Filij arethi: ſeptīgenti ſeptuagintaq̄nq̄ꝫ. Filij gerſephacia: trecenti ſeptuagītaq̄nq̄ꝫ. Filij ſaphacia: trecēti ſeptuagīta duo. Filij area: ſeptingēti ſeptuagintaq̄nq̄ꝫ. Filij phetmoab filioꝝ ioſue: octingenti: ⁊ ioab duo milia octingēti duodecim. Filij helam: mille ducenti q̄nq̄gintaq̄tuor. Filij zethua: nōgenti q̄dragintaq̄nq̄ꝫ. Filij zachai: ſeptingēti ſexaginta. Filij bani: ſexcenti q̄dragintaduo. Filij bebai: ſexcēti viginti tres. Filij azgad: mille ducentiviginti duo. Filij adonicā: ſexcēti ſexagītaſex. Filij beguai: duo milia q̄nq̄gintaſex. Filij adin: q̄drigēti q̄nq̄gintaquatuor. Filij ather q̄ erant ex ezechia: nonagītaocto. Filij beſai: trecenti vigītitres. Filij iora: cētū duodecim. Filij aſem: ducēti vigītitres. Filij gebbar: nongētiq̄nq̄ꝫ. Filij bethleem: centū vigintitres. Uiri nethupha: quinq̄gītaſex. Uiri anathot: centū vigītiocto. Filij azmaueth quadragintaduo. Filij cariathiarim: cephira ⁊ beroth: ſeptingēti q̄draginta

Capi. ij.

HI aūt ſunt ꝓuicie filij. Hic ꝯñter numeratur turba reuocata: ⁊ p̄mo ponitur eoꝝ ſumma: ſecundo deſcribitur eorum ſb̄a. ibi. Equi eoꝝ. Circa primū p̄mo ponitur numerus populariū. ſecundo ſacerdotū ibi. Sacerdotes. tercio ꝓſelitoꝝ ſiue incertoꝝ ibi. Et hi qui aſcenderūt. quarto colligitur numerꝰ oīm. ibi. Omnis mltitudo. Circa primū dr̄.

a Hi aūt ſūt ꝓuincie filij. i. iudee ⁊ filij dicūtur iudei. l3 fuiſſent inde in captiuitatē ducti.

b Unuſquiſq̄ꝫ in ciuitatem ſuam. q2 vnuſquiſq̄ꝫ naturaliter diligit locum ſue natiuitatis.

c Qui venerunt cum zorobabel ieſua neemia ⁊c. noīa iſtoꝝ exprimuntur. q2 fuerūt ꝑſone notabiles ⁊ p̄ncipales. alij aūt ꝯp̄hendunt ſub nominibꝰ patrum vel ciuitatum vnde fuerant: cum ſubdit.

d Filij phares ⁊c. Circa qđ ſciendum ꝙ aliq̄ noīa hic exp̄munt de quibꝰ certū eſt ꝙ ſunt noīa ciuitatū: ſicut dr̄ infra. Filij bethleem. ⁊ filij cariathiarim. ⁊ filij hiericho. ⁊ ſimilia: ⁊ aliqua de quibꝰ certū eſt ꝙ ſunt noīa patrum.

vt cum dr̄.j. Cantores filij aſaph. ⁊ filij ſellū. ⁊ nathinei. ⁊ filij ſobai ⁊ ꝯſimilia. multa vō noīa hic exprimūt a qb⁹ filij dicunt: de qbus noīb⁹ nō hr̄ certitudo vtrū ſint noīa patrū vel ciuitatuꝫ. qꝛ nec doctores hebraici nec latini hoc determinauerūt. e Sacerdotes. Hic ꝯñr ponit nūer⁹ leuitarū: ⁊ inchoat a ſacerdotib⁹ qui erant principales in tribu leui. cū dr̄ Sacerdotes filij idaia i domo ieſue noīa ſunt patrum.

f Leuite filij ieſue Iſti iuuabāt ſacerdotes eis miſtrādo in oblatiōibus ſacrificiorū.

g Cantores filij aſaph. iſti cātabāt diuias laudes qñ offerebant libamina ſacrificiorū.

h Filij ianitorū q̄ cuſtodiebant portas atrij ſacerdotū ad q̄tuor ꝑtes orb

i Nathinei. iſti portabant ligna ⁊ aq̄s ad locuꝫ diuini cultus.

k Filij ſuorū ſalomonis. ſui ſalomōis dicunt illi q̄ fuert deputati ad cuſtodiaꝫ edificiorū templi. ⁊ ad repādū ea q̄ eēnt repanda. ⁊ iſti dicūt filij eorū qꝛ deſcēderūt ab ipſis licet ꝑ multas generationes.

l Et hi q̄ aſcēderūt. hic ꝯñr ponit nūmer⁹ ꝓſelitorū. ⁊ iꝫ ꝓſeliti ꝓprie loqndo dicant q̄ de gentilitate cōuerſi ſunt ad iudaiſmū: tñ hic large dicūt ꝓſeliti. q̄ nō potuerūt ſufficiēt indicare certitudinem ſue genealogie ⁊ iō dubiū erat de aliqbus eorū. vtrū eēnt de filijs iſrl̄a principio vel nō. nō tñ fuerūt eiecti de populo iſrael. qꝛ fides non negabat etiaꝫ gentilibus volētibus ꝯuerti. ſ3 de filijs ſacerdotum illi q̄ nō poterant inuenire certitudinē genealogie ſue: ⁊ ꝙ eſſent de ſacerdotali genere fuerūt eiecti de ſacerdotio. nō tñ de ꝯmuni ſtatu fidelium. vñ ⁊ in nouo teſtamēto non omnis q̄ recipit ad fidem. recipiēdus eſt ad ordinū ꝓmotōꝫ. Ex hoc etiam loco hr̄ argumētum. ꝙ nullus ꝑmittendus. eſt celebrare. niſi fidem faciat de ſua ordinatōe.

m Et dixit atherſatha. Iſte ē neemias vt dicūt hebrei ⁊ hoc idē expſſe hr̄.j. Neemie. viij. ca. ⁊ vocat⁹ ē atherſatha q̄ ſm ꝓprietatē hebraici ſmonis interꝑtat relaxatus qꝛ ꝑ ſapiētes hebreorū fuit ſibi licitū bibere vinū gentiliū eo ꝙ erat pincerna regis gētilis. vt hr̄.j. Neemie.j. qd̄ tñ de ꝯmuni curſu erat iudeis illicitū: vt dicūt hebrei: ꝓpter qd̄ daniel ⁊ ſocij ei⁹ noluerūt bibere de vino vñ bibebat rex ne ꝯtaminarent. vt hr̄ Dañ.j.

n Ut nō comederēt de ſanctoſctōrū. i. de cibis ſacerdotib⁹ ꝯceſſis cuiuſmodi erāt panes ꝓpoſitōis: ⁊ hoſtie ꝓ pctō ⁊ delicto. ſm illud Oſee. iiij. Pctā ꝑpli mei comedēt ⁊c.

tres. Filij rama ⁊ gabaa: ſexcenti uigintiun⁹. Uiri machmas: cētū vigīti duo. Uiri bethel ⁊ hai: ducēti vigītitres. Filij nebo: qnq̄gintaduo. Filij megbis: cētuꝫ qnq̄gītaſex. Filij helā alterius: mille ducēti qnq̄gītaq̄tuor. Filij arim: trecēti viginti. Filij lodadin ⁊ ono: ſeptīgēti viginti qnqꝫ. Filij hiericho: trecēti q̄dragītaqnqꝫ. Filij ſenaa. tria milia ſexcēti triginta. [e]Sacerdotes. Filij iadaia in domo ioſue: nōgēti ſeptuagītatres. Filij emmer: mille qnq̄gintaduo. Filij pheſſur: mille ducenti q̄dragintaſeptem. Filij arim: mille decem ⁊ ſeptem. [f]Leuite. Filij ieſue ⁊ ſedmihel filiorū odeuie: ſeptuagītaq̄tuor. [g]Cātatores Filij aſaph: centuꝫ viginti octo. [h]Filij ianitorū. filij ſellum. filij ather. filij telmō. filij accub. filij attita. filij ſobai: vniuerſi cētum trigītanouem. [i]Nathinei. Filij ſia. filij aſupha. filij tebboath. Filij ceros. Filij ſiaa: Filij phadō. filij lebana. filij azaba. filij accub. filij agab. filij ſelmai. filij anā. filij gaddel. filij gaer. filij raahia. filij raſin. filij nechoda. filij gazen. filij azec. filij phaſea. filij Beſee. Filij Aſemaa. Filij Munim. Filij Nephuſim. Filij Bechue. Filij Accupha. Filij Azur Filij Beſluth. Filij Maida. filij arſa. filij bercos. filij ſiſara. filij thema. filij naſia. filij athupha. filij ſeruorum ſalomonis. filij ſothei filij ſophereth. filij pharuda. filij iala. filij dercon. filij geddel. filij ſaphata. filij athil. filij phocereth qui erant de aſebabaim. filij amī. Omnes nathinei ⁊ filij [k]ſeruorū ſalomonis: trecenti nonagītaduo. [l]Et hi q̄ aſcēderūt de thelmala: thelarſa cherub ⁊ don. ⁊ mer. ⁊ nō potuerūt indicare domū patrū ſuorū ⁊ ſemē ſuuꝫ: vtrū ex iſrl̄ eēnt. filij dalaia. filij thobia. filij nechoda: ſexcenti qnq̄gintaduo. Et de filijs ſacerdotum. filij iobia. filij accos. filij berzellai q̄ accepit de filiabꝫ berzellai galaaditis vxorem: ⁊ vocatus eſt noīe eorū. Hi q̄ſierunt ſcripturā genealogie ſue: ⁊ nō inuenert: ⁊ eiecti ſunt de ſacerdotio. [m]Et dixit atherſata eis [n]vt ñ comederent de ſctōſctōrū: [o]donec ſurgeret ſacerdos doctus atqꝫ ꝑfect⁹. [p]Oīs multitudo quaſi vn⁹ [q]quadra-

o Donec ſurgeret ſacerdos doct⁹ atꝫ ꝑfect⁹. q̄ ſciret inuenire veritateꝫ huius genealogie tunc igte ꝓut dr̄ cōiter ab expoſitoribus nr̄is. In hebreo hr̄. Donec ſurgeret ſacerdos ad vrim thumi. qd̄ ſignat ad doctrinā ⁊ ꝑfectōꝫ ſeu veritatem ⁊ idem hebraicū pōit Exodi. xxviij. Pones aūt in rōnali iudicij doctrinā ⁊ veritatē. ⁊ ſicut dictuꝫ fuit ibidē. iſta doctrina ⁊ veritas erat q̄dam fulgor ꝓcedēs ex lapidibus rōnalis q̄ ſignabat deū placatū. ⁊ ſic impleri in effectu ꝙ ſacerdos petebat vt dicit ioſeph⁹ li. antiq̄tatū. dicit etiam ꝙ ille fulgor ceſſauit per ducētos annos anteqꝫ ſcriberet librillū quē ſcripſit tp̄e tyti ⁊ veſpaſiani: ⁊ ſm h̄ cōiter eſt dōm. ꝙ poſt reditū captiuitatis babylōice ſurrexit ſacerdos doctus ⁊ ꝑfectus mō ꝑdicto. ſ. hñs ſignū placatōis diuie: ⁊ ſignum acceptatōnis ſue petitionis in lapidibus rōnalis. qꝛ a cōſummatione templi ſecūdi vſqꝫ ad deſtructōꝫ eius ꝑ tytum ⁊ veſpaſianū fluxerunt anni. cccc. xx. ſm hebreos. ⁊ multo plures ſm latinos. Quo aūt tp̄e ſurrexit talis ſacerdos poſt reditū captiuitatis babylonice. nō hr̄ ex ſcriptura determinate. Ra. ſa. dicit: ꝙ doctrina ⁊ veritas rōnalis erat nomen dei tetragramaton incluſum ſub lapidib⁹ rōnalis. ꝟtute cui⁹ manifeſtabat veritas de īterrogatis ipſi ſacerdoti qñ ꝯſulebat dñm. dicit etiaꝫ ꝙ talis manifeſtatio nunqꝫ fuit tp̄e ſecundi templi. et ſic poſt reditum captiuitatis babylonice non ſurrexit ſacerdos doctus mō ꝑdicto. ⁊ ſm hoc cū dr̄.

o Donec ſurgeret ſacerdos doct⁹ atꝫ ꝑfectus. ly donec nō importat tp̄us determinatū. ſ3 magis ſignat ideꝫ qd̄ nunqꝫ: ſicut dr̄. Talis nō penituit de pctis ſuis do-

nullus permittitur celebrare niſi fidem
faciat de ſua ordinatione

nec vixit. i. nunq̄. q2 poſt mortē non pōt penitere. ſm
xpo expoſitōz ioſephi pdictaz. ly donec importat tpus
finitum poſt qđ ſurrexit ſacerdos doct⁹. lz nō ſit deter
minate ſcriptū. p Omnis multitudo. hic ɔñr col
ligit̄ totalis numer⁹ multitudinis: cū dr̄. Ois multitu
do qī vn⁹. i. vni⁹
ɔpoſiti 7 volūta
tis ad edificatō
nē templi.
q Quadragin
taduo mil. trecē
ti ſexaginta. Cō
ſiderādū eſt aūt
hic qꝛ ſi ɔiūgāt̄
numeri ꝑtiales
ſupra habiti: nō
aſcendūt tantū
ſʒ deficiūt. x. mi
lia 7 plus. 7 iō ñ
videt̄ verꝫ qđ h̄
ɔcludit̄. Ad qđ
rñdet ra. ſa. d. qꝛ
illi q̄ numerati
ſūt ſupra ꝑ ꝑtes
fuerūt de tribus
tribub⁹ tm̄. i. iu
de. beiamin 7 le
ui vt ſatis pʒ ex
pdictis. ſʒ cū eis
redierūt aliq̄ de
alijs tribub⁹. vt
dictū eſt. ſ. j. ca.
7 illi ɔiūcti cum
alijs faciūt hūc
numerꝫ.
r Exceptis ſer
uis eoꝵ 7 ancill'
q̄ nō nūerāt̄ in
pdicta ſūma. q2
ſui 7 ancille nō
ſunt de numero
ciuium.
s Et i ipſis cā
tores 7 cātatri
ces. cc. redibant
eñi de captiuita
te ad terrā ſuaꝫ
cū leticia mag̃. 7
iō ſtatuerūt aliq̄s
cātores 7 canta
trices in via.
t Equi eoꝵ. h̄
numerat̄ redeū
tiū ſba: 7 pʒ lr̄a
vſq3 ibi.
v Cū ingrede
rēt̄ tēplū dñi. i.
locū vbi fuerat
templum dñi. cetera patent in lr̄a. Capi. iij.
Anq3 aduenerat. Hic ɔñter deſcribit̄ templi re
edificatio. cui⁹ primo deſcribit̄ fundatio. ſecun
do opis intmiſſio. ca. iiij. tercio eiuſdem reſum
ptio. ca. v. q̄rto ɔſummatio. ca. vj. Circa primū pmo
altare ſb diuo erigit̄. ſcđo templū fundat̄. ibi. Porro
templū. tercio fundatōis ſolēnitas celebrat̄. ibi. Fun
dato igit̄. Circa primū dicit̄. a Iamq3 aduenerat
mēſis ſepti⁹. q̄ apud hebreos vocat̄ tyſari. 7 ꝑtim cor
rñdet ſeptēbri nr̄o. 7 ꝑti octobri. ſicut dictū fuit pleni⁹
Gen. vij. 7 Exo. xij. b Congregat⁹ eſt ḡ pplꝰ qī vir
vnus. i. vni⁹ volūtatis 7 ɔpoſiti ad erectōeꝫ altaris 7
fundatōis templi. iō ſubdit̄. c Et edificauerūt al
tare dei. ſ. holocauſtoꝵ qđ erat ſub diuo. vtꝫ ex pcedē
tibus Exo. xxvij. 7 iij. Reg. viij. 7 ij. Parali. iiij.

gintaduo milia trecenti ſe
ptuagita: [r] exceptis ſuis eo
rū 7 ancillis q̄ erāt ſeptē mi
lia trecēti trigitaſeptē. [s] 7 i
ipſis cātores atq3 cātatrices
ducēti. [t] Equi eoꝵ ſexcenti
trigitaſex: muli eoꝵ ducēti
q̄dragitaq̄nq3: cameli eoꝵ
q̄dringēti trigitaq̄nq3: aſi
ni eoꝵ ſex milia ſeptigenti
vigiti. Et de principib pa
trū [v] cū ingrederēt̄ templū
dñi qđ eſt in hirl'm: ſponte
obtulerūt in domum dei ad
extruendā eam in loco ſuo.
Scđm vires ſuas dederūt
impēſas opis: auri ſolidos
q̄draginta milia 7 mille: ar
gēti mnas q̄nq3 milia: 7 ve
ſtes ſacerdotales centum.
Habitauerūt ḡ ſacerdotes
7 leuite 7 de pplo 7 cātores
7 ianitores 7 nathinnei i vr
bib ſuis: vniuerſuſq3 iſrl' i
ciuitatib ſuis. Ca. iij.

[a] Anq3 venerat mēſis
ſeptim⁹ 7 erāt filij iſrl'
in ciuitatib ſuis. [b] Cōgre
gat⁹ eſt ḡ pplꝰ q̄ſi vir vn⁹
in hirl'm: 7 ſurrexit ioſue fi
lius ioſedech 7 frēs eius ſa
cerdotes 7 zorobabel filius
ſalathiel 7 frēs eius: [c] 7 edi
ficauerūt altare dei iſrl' vt
offerrent in eo holocauſto
mata: ſic̄ ſcriptū eſt in lege
moyſi viri dei. Collocaue
rūt aūt altare dei ſup baſeſ
ſuas: [d] deterentib eos ꝑ cir
cuitū pplis terraꝵ: [e] 7 obtu
lerūt ſup illud holocauſtū
dño mane 7 veſpe. [f] Fecerūt
q3 ſolēnitatē tabernaculo
rum ſicut ſcriptū eſt 7 [g] ho
locauſtum dieb ſingulis ꝑ
ordinem ſm p̄ceptum op⁹
dei in die ſuo: [h] 7 pt⁹ hec ho
locauſtum iuge [i] tam in ka
lendis q̄ [k] in vniuerſis ſolē
nitatib dñi que erant ɔſe
crate: 7 in oīb in q̄b vltro
offerebat̄ mun⁹ dño. [l] A pri
mo die mēſis ſeptimi cepe
rūt offerre holocauſtū dño
[m] Porro templū dei nōdū
fundatū erat. [n] Dederūt au
tem pecunias latomis [o] 7 ce
mentarijs: [p] cibum q3 7 po
tū: 7 oleū ſidonijs tyrijſq3
vt deferrēt ligna cedrina d̄
libano [q] ad mare ioppen: iu
xta qđ p̄cepat cyr⁹ rex pſaꝵ
eis. [r] Anno aūt ſecundo ad
uentus eoꝵ ad templū dei
in hirl'm menſe ſecundo ce
perunt zorobabel fili⁹ ſala
thiel: 7 ioſue fili⁹ ioſedech 7
reliqui de fratribus eoꝵ ſa
cerdotes 7 leuite 7 omnes q̄
venerant de captiuitate in
hirl'm: [s] 7 ɔſtituerunt leui
tas a viginti annis 7 ſupra

d Deterrentibus eos ꝑ circuitū pplis terraꝵ. i. gentili
bus quos rex aſſyrioꝵ ſennacherib miſerat ad hitanduꝫ
ſamariaꝫ 7 ciuitates ꝑ circuitū. q2 timebāt ne filij iſrl' ad
ɔſꝑitatē veniētes. eos eijcerēt de terra. e Et obtule
rūt ſup illud holo. dño mane 7 veſpe. i. iuge ſacrificiū in q̄
offerebatur vnus
agn⁹ imediate pt⁹
ortū ſolis: 7 ali⁹ aū
occaſum.
f Fecerūtq3 ſolē
nitatē tabernacu
loꝵ. q̄ incipiebat.
xv. die menſis ſe
ptimi 7 durabat ꝑ
ſeptem dies.
g Et holoca. die
b⁹ ſingulis. ſm qꝫ
p̄cipit̄ Nu. xxix.
h Et poſt hec ho
locauſtuꝫ iuge. qđ
nunq̄ intmitteba
tur ꝓ alijs ſacrifi
cijs.
i Tā in kalēdis.
i. neomenijs q̄ cele
brant̄ in pncipijs
menſium.
k Q3 in vniuerſ
ſolēnitatib⁹. ſ. pa
ſche. pētecoſtes tu
baꝵ. expiationis 7
tabernaculoꝵ.
l A pmo die mē
ſis 7c. q2 tunc pmo
fuit erectuꝫ altare
holocauſtoꝵ. ante
cui⁹ erectōꝫ nō po
terāt talia offerre.
m Porro tēplū
Hic ɔñter agit de
templi fundatiō
7 primo q̄tum a
materie ꝑparatō
cum dicit̄.
n Dederūt aūt pe
cunias latomis. q̄
dolabant lapides.
o Et cemētarijs
q̄ ɔponebant lapi
des in muro cum
cemento.
p Cibū q3 potū
7 oleū ſidonijs ty
rijſq3. ſicut fecerat
ſalomon hirā regi
tyri ꝓ lignis hn̄diſ
7 deducēdis ꝑ ma
re ad edificatiōem
prioris templi. vt hʒ. iij. Regū. v. q Ad mare ioppen.
Ioppe eñi eſt portus ſupra mare mediterraneuꝫ. ad quē
ducebant̄ ligna ꝑ mare. 7 inde ducebant̄ in hirl'm ꝑ terrā
in vehiculis q̄ portus eſt ꝓpinquior hirl'm. Secundo q̄tuꝫ
ad fundationem: cum dicit̄.
r Anno aūt ſecundo 7c. ceperūt zorobabel filius ſala
thiel 7c. inſiſtere fundationi templi.
s Et ɔſtituerūt leuitas 7c. tpe eñi quo portabat̄ taber
naculum de loco ad locū. in q̄ erat labor magn⁹. leuite in
cipiebāt exerceri in opib⁹ a. xxv. annis 7 ſupra. 7 in trice
ſimo anno inſtituebant̄ miſtri q̄ erant ad hoc apti. ꝑut
hʒ Nume. iiij. ca. 7. viij. ſʒ q2 ꝓ iſto tpe nō habebant talia
portare. accipiebant̄ leuite in minore etate. vicʒ. a. xx. an
no 7 ſupra etiam ratione neceſſitatis. q2 pauciores erant
q̄ ante.

s Ut vrgerent opus dñi. ſtando ſup opãrios ⁊ ſolici-
tando eos ne opus fieret negligẽter. t Fundato igit̃
Hic pñr agit̃ de ſolẽnitate rõne fundationis templi: cuꝫ
dr̃. Fundato igit̃ a cementarijs templo ita ꝙ mur⁹ erat
aliquantulum ſup terram eleuatus.

poꝛe eius fuit miſſus ſacerdos p̃dict⁹. g Non eſt
nobis ⁊ vobis. ſ. cõis hec edificatio templi. qꝛ nolebãt
hr̃e ꝯſoꝛtium ydolatraꝝ. b Sꝫ noſipſi ſoli edifi-
cabim⁹ dño deo nr̃o. ſicut nobis cyrus rex pſaꝝ p̃cepit
vt hr̃. ſ. j. c. Quis ē in nobis de vniuerſo pp̃lo eius. ſit

v Steterũt ſacer-
dotes i oꝛnatu ſuo
.i. in veſtibus ſacer
dotalibus.
x Ut laudarent
deum p manū dd̃
regis. i. cantantes
canticū ab ipſo dd̃
factū ⁊ ad hoc oꝛ-
dinatuꝫ. Plurimi
etiam de ſacerdoti
bus ⁊ leuitis ⁊ pñ
cipes patꝝ ⁊ ſenio
res q̃ viderãt tem
plū pri⁹s. ſeq̃t.
y Flebãt vo. ma
gna mĩoꝛes gloꝛie
templi qđ deſtru-
ctum fuerat. reſpe
ctu cui⁹ iſtud ſcđm
q̃ nihil erat. Sꝫ ꝯ̃
hoc vr̃ eſſe qđ dicã
tur Aggei. ij. Ma-
gna erit gloꝛia h⁹
nouiſſime domus
magis q̃ p̃me. Di
cenduꝫ ꝙ nõ dixit
eſt de pñti: ſꝫ erit de
futuro: qđ fuit im-
pletum qñ xp̃c ſua
pñtia illaꝫ oꝛnauit
qñ ibi oblat⁹ fuit.
⁊ qñ ibi p̃dicauit ⁊
ꝙ h̃ ſit intentio ꝓ-
phete. patet p hoc
qđ dr̃ ibidem. Ad-
huc vnū modicū-
qꝫ ⁊c. ſequit̃. Et ve-
niet deſiderat⁹ cun
ctis gentib⁹. i. xp̃c
implendo domum
iſtam gloꝛia.

s vt vrgerēt op⁹ dñi. Stetit
qꝫ ioſue ⁊ filij ei⁹ ⁊ frēs eius
cedmihel ⁊ filij ei⁹ ⁊ filij iu-
da q̃ſi vir vn⁹ vt inſtaurent
ſup eos q̃ faciebãt opus in
templo dei: filij enadab ⁊ fi
lij eoꝝ ⁊ frēs eoꝝ leuite. t Fū
dato igit̃ a cemētarijs tem
plo dñi: v ſteterunt ſacerdo
tes in oꝛnatu ſuo cū tubis
⁊ leuite filij aſaph ī cymba
lis x vt laudarent deū p ma
n⁹ dauid regis iſrl̃. Et con
cīnebãt in hymnis ⁊ ꝯfeſſio
ne dño qm̃ bon⁹: qm̃ ī eter
nū miſc̃dia ei⁹ ſup iſrl̃. Om̃s
q̃ꝫ ppl̃s vociferabat̃ clamo
re magno in laudãdo dñm
eo ꝙ fundatū eſſet templū
dñi. Plurimi etiaꝫ de ſacer
dotib⁹ ⁊ leuitis ⁊ principes
patrum ⁊ ſenioꝛes qui vide
rant templū prius cū fun-
datū eſſet: ⁊ hoc templū in
oculis eoꝝ: y flebãt voce ma
gna ⁊ multi vociferantes ī
leticia eleuabant vocē: nec
poterat q̃ſq̃ agnoſcere vo-
cē clamoꝛis letantiū: ⁊ vocē
fletus ppl̃i. Cõmixtim em̃

pp̃lus vociferabat̃ clamo-
re magno: ⁊ vox audiebat̃
pcul. Capi. iiij.
a Audierũt ãt hoſtes iu
de ⁊ bēiamin b qꝛ filij capti
uitatis edificarent templū
dño dō iſrl̃: c ⁊ accedētes ad
zoꝛobabel ⁊ ad pricipes pa
trum: dixerūt eis. d Edifice
m⁹ vobiſcū: e qꝛ ita vt vos q̃
rim⁹ deū vr̃m. Ecce nos im
molauim⁹ victias f a dieb⁹
aſſoꝛaddã regis aſſur: q̃ ad
duxit nos huc. Et dixit eis
zoꝛobabel ⁊ ioſue ⁊ reliqui
principes patrū iſrl̃. g Nõ ē
nobis ⁊ vobis vt edificem⁹
domū deo nr̃o h ſꝫ noſipſi ſo
li edificabim⁹ deo nr̃o ſicͬ p
cepit nobis cyrus rex pſaꝝ
Factū eſt igit̃ vt ppl̃s terre
īpediret man⁹ ppl̃i iude: i et
turbaret eos in edificando
k Cõduxerũt q̃ꝫ aduerſuſ eoſ
ꝯſiliatoꝛes vt deſtruerēt cõ
ſiliū eoꝝ oīb⁹ dieb⁹ cyri re-
gis pſaꝝ: ⁊ l vſq̃ ad regnum
darij regis perſaꝝ. m In re-
gno ãt aſſueri: ipſe eſt arta-
xerxes in principio regni ei⁹

deus cū eo aſcē-
dat hirl̃m q̃ eſt ī
iudea: ⁊ edificet
domum dñi dei
iſrael. Ex q̃ patꝫ
ꝙ lnia cyri ſe ex-
tendebat ad po
pulum iſrl̃ tm̃. ⁊
ſic ſe excuſauerũt
bene ⁊ rõnabili-
ter. tñ ſamarita
ni inceperūt eoſ
impedire mani-
feſte. qđ pri⁹ in-
tendebant face-
re malicioſe ⁊ oc
culte: iõ ſubdit̃.
i Et turbarēt
eos ī edificãdo.
faciēdo eis inſul
tus qñ poterãt.
⁊ nõ ſolū impe-
diebãt p ſeipſos
ſꝫ etiam p alios
q̃ locum regis p
ſaꝝ tenebant in
terra illa eam re
gendo ⁊ recipiē-
do tributa. quoſ
coꝛruperunt ſa-
maritani pecu-
nia. iõ ſubdit̃.
k Conduxerũt
q̃ꝫ aduerſus eoſ
cõſiliatoꝛes ⁊c.
dicit ãt ioſeph⁹
ꝙ cyr⁹ circa bel-
la occupat⁹ hoc
impedimētum
ignoꝛabat Ra.
ſa. vo dicit ꝙ eti
am ipſo ſciente
factum eſt. qđ q̃
liter intelligēdū
ſit poſt videbit̃. intermiſſum em̃ fuit opus.

Capitulum quartum.

Audierunt aũt. hic pñr agit̃ de opis intermiſſione
Circa qđ p̃mo ponit̃ edificantiū accuſatio. ſcđo re
gis rñſio: ibi. Uerbum miſit rex. tercio mãdati exe
cutio. ibi. Et abierūt. Circa p̃mū primo deſcribit̃ accuſa-
tionis occaſio. ſcđo ipa accuſatio. ibi. In regno aũt aſſue
ri. Circa primū dicit̃. a Audierūt aũt hoſtes iude et
beniamin. iſti erant gentiles q̃ dͤ aſſyrijs fuerãt miſſi ad
inhabitandū ſamariã q̃ fuerat caput regni decē tribuū:
⁊ alias ciuitates in circuitu: ⁊ qꝛ inhabitabãt terrã iude
is ꝯceſſam a deo: iõ erant eis odioſi ⁊ ecõuerſo.
b Quia fi. captiuitatis. i. iudei q̃ de captiuitate reuerſi
erant. c Et accedētes ad zoꝛobabel. q̃ erat princeps
inter illos. d Edificem⁹ vobiſcū. hoc dicebant mali-
cioſe vt impedirēt opus. ſm̃ ꝙ dicit Ra. ſa. e Quia
ita vt vos q̃rim⁹ deū vr̃m. iiij. Reg. xvij. dr̃ ꝙ gētiles qui
de aſſyrijs venerūt ad inhabitandū ſamariã ⁊ alias ciui-
tates in circuitu: fuerūt ꝓ magna pte deuaſtati a leonib⁹
⁊ fuit ſuggeſtū regi aſſyrioꝝ ꝙ hoc acciderat: eo ꝙ ppl̃s
ille ignoꝛabat legitima dei terre illi⁹: ꝓpter quod habito
cõſilio miſit vnuꝫ de ſacerdotib⁹ captiuis vt doceret eos
colere dñm: tñ cū hoc colebant ydola: vt ibidē habet̃.
f A dieb⁹ aſſoꝛaddã. Iſte fuit filius ſennacherib: q̃ int̃
fecto pr̃e ſucceſſit ei in regno: vt habet̃. iiij. Reg. xix. ⁊ tē-

l Uſq̃ ad regnum darij. in cui⁹ anno. vj. cõpleta eſt
dom⁹ dñi. vt hr̃. j. vj. m In regno aũt. Poſita oc-
caſione accuſatoīs. ſ. eo ꝙ iudei repulerunt ſamarita-
nos a templi edificatione. hic pñter ponit̃ ipſa accuſa-
tio. ⁊ primo agit̃ de accuſantibus pſonis. ſcđo ſubdit̃
foꝛma accuſationis. ibi. Hoc eſt exemplar. Circa pri-
mum dicit̃.
m In regno autem aſſueri. dicit ioſephus in. xj. an-
tiquitatis li. ⁊ expoſitoꝛes noſtri ꝯmuniter. ꝙ iſte aſ-
ſuerus fuit cambiſes filius cyri. ⁊ iſte idem vocat̃ hic
artaxerxes. ꝓpter quod ſubditur cõmuniter in biblijs
noſtris. Ipſe eſt artaxerxes. hoc tamen non eſt in he-
breo nec eſt de textu: ſed ab aliquo doctoꝛe fuit appoſi-
tum per modum gloſe ratione dicta. ⁊ poſtea in ſertū
eſt textui per imperitiam ſcriptoꝝ. Scđm vo Ra. ſa.
iſte aſſuerus non fuit idem cum artaxerxes hic poſit⁹.
ſed ei ſucceſſit. ita ꝙ ſm̃ eum artaxerxes hic poſitus
idem eſt ꝙ cyrus: ⁊ vocatus fuit cyrus nomine ꝓpꝛie.
artaxerxes vo nomine communi regni perſaꝝ. ſicut
reges romanoꝛum nomine regni vocabant̃ ceſares. ⁊
tamen cum hoc habebant nomina ꝓpꝛia ſicut Julius
Auguſtus. Tyberius. ⁊ ſic de alijs. tamen iſte Ra. ſa.
Dan. xj. inter cyrum ⁊ aſſueꝝ ponit cambiſem filium

cyri qꝛ videtᷣ magis ɔſonū ſcripturis. vt diceᷣ pleniꝰ ſupꝑ Heſter ⁊ Dan̄. ⁊ iſte cambiſes impediuit edificatōem templi. Iſte aūt aſſuerꝰ non fuit filius cyri ⁊ in hoc ɔuenit cū ioſepho ⁊ alijs.ſ.ꝙ opus templi fuit impeditum ab illo q̄ imediate ſucceſſit cyro. differt tn̄ in hoc ꝙ dꝛ hic ꝙ nō fuit filiꝰ cyri. Item in hoc ꝙ dꝛ ꝙ iſte fuit aſſuerꝰ q̄ accepit heſter vxorem. Joſephus autē inter cambiſem ⁊ filium cyri ⁊ aſſuerū q̄ accepit heſter vxorem. ponit q̄tuor reges ſibi ſuccedētes.ſ. duos magos ſiue ſapientes q̄ ꝑ annū regnauerūt vnus poſt aliū defuncto cābiſe. ⁊ darium filiū hyſtaſpis. ⁊ xerxē eiꝰ filiuȝ: cui ſucceſſit aſſuerꝰ. q̄ accepit heſter vxorem: queȝ noiat artaxerxē. Aliq̄ aūt hyſtoriographi adhuc plures ponūt inter medios. q̄d aūt circa hoc ſit magis veriſile: dicetur pleniꝰ ſupꝑ li. heſter dn̄o ɔcedente. Sciendum tn̄ ꝙ iſti reges pſaꝝ in diuerſis locis in biblia ⁊ hyſtorijs inueniuntᷣ noiati pluribꝰ ⁊ diuerſis noibus. ꝓpter qđ idem rex vꝫ aliq̄n eſſe plures.

ſcripſerūt accuſatōꝫ [l] aduerſus hītatores iude ⁊ hiꝛl'm. Et ī dieb artaxerxis [m] ſcripſit beſellā [n] mitridates ⁊ thabeel ⁊ reliq̄ qui erāt in ɔſilio eoꝝ [o] ad artaxerxē regem pſaꝝ. [p] Epl'a aūt accuſatōis ſcripta erat ſyriace [q] ⁊ legebaᷣ ſmōe ſyro. [r] Reum beeltheem ⁊ ſamſai ſcriba ſcripſerūt epl'am vnam de hiꝛl'm artaxerxi regi huiuſcemodi. Reū beeltheeȝ [s] ⁊ ſamſai ſcribs ⁊ reliq̄ ɔſiliatores eoꝝ: dynei ⁊ aphar ſathei: therphalei. arphaſei: herchuei babylonīj: ſuſannachei: dyei ⁊ elamite ⁊ ceteri de gētib [t] q̄s tranſtulit aſſenaphar magnꝰ ⁊ glorioſus: ⁊ habitare eas fecit in ciuitatib ſamarie: ⁊ ī reliquis regionib [v] trans flumen in pace. [x] Hoc eſt exemplar epl'e quaȝ miſerunt ad eum. Artaxerxi regi ſui tui viri q̄ ſunt trans fluuiū ſalutem dicunt. Notū ſit regi: qꝛ iudei q̄ [y] aſcenderunt a te: ad nos venerūt in hiꝛl'm [z] ciuitatem rebellem ⁊ peſſimam: quā edificant [a] extruentes muros eius: ⁊ parietes ɔponētes. Nūc igiᷣ notum ſit regi: qꝛ ſi ciuitas illa edificata fuerit ⁊ muri eꝰ inſtaurati: [b] tributū ⁊ vectigal ⁊ annuos redditus non dabunt ⁊ vſq̄ ad reges hec noxa ꝑueniet. [c] Nos ḡ mēores ſalis qđ in palatio comedimꝰ: [d] ⁊ qꝛ leſiōes regis [e] videre nephas ducimꝰ: idcirco miſimꝰ ⁊ nunciauimꝰ

nem reddebant: vel erat dn̄s ſeu mgr̄ in ꝓponendo mandata regis ⁊ negocia ſamaritanoꝝ ꝑplo: vel forte vtrūq̄ ad ſuum ſpectabat officium.

s Et ſamſai ſcriba. iſte em̄ epl'am ſcripſit: ⁊ reum eaȝ dictauit: ⁊ mitridates thabel eam fieri p̄cepit. qui erat dux trans flumen.

t Quas trāſtulit aſſenaphar. aliqui libri hn̄t. Salmanaſar. ⁊ male. qꝛ in hebreo hꝫ Aſſenaphar ⁊ iſte fuit aſſaraddon filius ſennacherib vtȝ ex ꝑncipio ca. ſicut em̄ ſ dictum eſt: leones vaſtauerūt magnaȝ ꝑtē ꝑpli quē ſalmanaſar miſerat ad inhabitandum ciuitates ſamarie ꝓpē qđ iſte aſſaraddon miſit alios loco ipſoꝝ: ⁊ cū eis vnum de ſacerdotibꝰ captiuis. qui doceret eos colere dn̄m.

v Trans flumē in pace. hebrei ſic hn̄t. Trans flumē ⁊ ceanem. ⁊ eſt ceanem nomen regionis vt dicunt.

m Scripſit beſellā. ⁊ dicūt expoſitores nr̄i cōiter ꝙ eſt nomē ꝓpriū hois. hebrei aūt dicūt ꝙ eſt nomē cōe cū ꝑpoſitōe adiuncta ſm modū ligue hebraice ⁊ chaldaice ⁊ ſignat in pace. qꝛ iſta epl'a ſcripta ɔ̄ iudeos ſcripta fuit ſilenᷣ ⁊ occulte. ne ab ipſis ꝑciperᷣ ⁊ mitteretᷣ ꝑ nuncios ad cyꝝ cui ſcribebaᷣ. ſm ra.ſa. ⁊ ſic effectū nō hīēt epl'a illa. n Mitridates ⁊ thabeel. nomē eſt ꝓpriū hois gentilis q̄ ꝑerat ſamaritanis: de cuiꝰ voluntate ⁊ ſcitu fuit illa epl'a facta. o Ad artaxerxē .i. ad cyꝝ ſm ra.ſa. in hoc loco. lȝ aliᷣ alibi dicere videaᷣ. vt dictū eſt ſm ioſephū ⁊ alios ad cambiſem filiuȝ cyri q̄ artaxerxes vocatꝰ eſt noie regni. p Epl'a aūt accuſatōis ſcripta erat ſyriace. i. lr̄is ſyriacis.

q Et legebaᷣ ſmōe ſyro. i. ydiomate ſyriaco. hoc āt dꝛ ꝙ aliq̄n ɔtingit. ꝙ epl'a ſcripta lr̄is vniꝰ ydiomatᷣ. legiᷣ ſmonibus alteriꝰ lingue ſicut cum aliq̄s ſnīam hebraice ſcripture ꝓnunciat in latino. iſta vͦo epl'a eodem ydiomate ſcribebaᷣ ⁊ legebaᷣ: qꝛ illi q̄bus mittebaᷣ erant de lingua illa. Similiᷣ iudei ɔ̄ quos mittebaᷣ ſciebāt linguaȝ illā qꝛ diu fuerāt in regno babylonie. r Reū beel theē. expoſitores nr̄i dicunt cōiter ꝙ ſunt tria noia ꝓpria triū hoim ſcribentiū hāc epl'am ſꝫ hoc dictū ꝓcedit ex ignorantia ſyriaci ſiue chaldaici ſmōis. ē em̄ eadē ligua chaldaica ⁊ ſyriaca vt dic hiero. ī ꝓlogo galeato. igiᷣ ſm ꝓprietatē illiꝰ ligue ꝑma dictō .ſ. Reū eſt nomen ꝓpriū hois: alie due ſeq̄ntes.ſ. beel theē. ſūt noia appellatiua ſui officij expꝛſſiua. Beel em̄ dn̄m ſignat vꝫ mgr̄m. theē vͦo rōcinatōꝫ. rōciatio vͦo vno mō ſignat ɔputū. alio mō ſignificat ꝓlocutōꝫ vͦboꝝ. Eſt igiᷣ ſenſus ꝙ iſte reū erat dn̄s vel mgr̄ ɔputi qꝛ illi q̄ colligebant tributa ⁊ redditus ꝓ rege: ei ratō

x Hoc eſt exemplar. Hic dn̄r poniᷣ forma accuſatiōis cum dꝛ. Artaxerxi regi ⁊c. ſequiᷣ. Judei q̄ aſcenderun[t a] te ad nos. iſtud ɔcordat dicto ra.ſa. vicȝ ꝙ iſte arta[xer]xes fuit cyrus vt p̄dictum eſt. quia iſti iudei fuerunt m[iſſi] in hiꝛl'm ab ipſo cyro ⁊ non a filio eius. vtȝ ex p̄dictis [ca.] ꝑmo. ⁊ bene diciᷣ.

y Aſcenderunt. quia hieruſalem eſt in altiori ſitu q̄ [ba]bylonia.

z Ciuitatem rebellem ⁊ peſſimam. ꝙ em̄ rebellaue[rit] regi babylonis tempꝛe ioachim ⁊ tempꝛe ſedechie. patȝ [...] iiij. Reg. xxiiij. ⁊ xxv.

a Extruentes muros eius. in hoc falſo eos accuſaba[nt] qꝛ nō reedificabant ciuitatem. ſꝫ tm̄mō templum.

b Tributum ⁊ vectigal ⁊c. dꝛ aūt tributum a tribuo tribuis. ⁊ eſt illud ꝓpꝛie qđ dabaᷣ hominibus miſſis ex ꝑte regis ad cuſtodiaȝ terre ꝓ ſtipendijs ipſoꝝ. Vectigal dꝛ a veho vehis. ⁊ eſt ꝓpꝛie pedagium qđ ſoluiᷣ dn̄is de his que vehunᷣ ꝑ terram vel flumina vel mare. Annui redditus ſunt illa que ſoluunᷣ ſingulis annis de poſſeſſionibus. vt de agris ⁊ domibus.

c Nos ergo memores ſalis ⁊c. i. ciboꝝ ſale ɔditoꝝ. ⁊ ꝑ hoc inſinuant alia beneficia que a rege receꝑant. a ꝑte totum deſignantes qꝛ tunc inter eos currebat talis modus loq̄ndi. In hebreo ſic hꝫ. Et nūc econtra deſtructio palatij qđ deſtruere volumus. i. ɔ̄trium beneficijs p̄dictis eſt palatium. i. domus dei que in pluribꝰ locis veteris teſtamenti palatium vocaᷣ in hebreo. ⁊ ideo ipm̄ deſtruere intendimus ꝓpter bonum regis: qꝛ tibi obligati ſumus ex beneficijs receptis.

d Et quia leſiones regis. ſcilicet ſubtrahendo tributa: vt dictum eſt: ⁊ mouendo contra eum ſeditiones conſequenter.

e Videre nephas ducimꝰ. qꝛ eſſemꝰ ingrati.

f Recenſeas in libris hyſtoriaꝝ patrum tuorum. i. re-

gum qui pceſſerunt te. g Et ſcies qm̄ vrbs illa vrbs rebellis eſt. vt expoſitum eſt ſupra. h Et nocens regibus ⁊ prīncipiis. q2 tpe dauid ⁊ ſalomonis plura regna fuerūt ei ſubiecta. vtꝫ. ij. Reg. viij. ⁊. iij. Reg. iiij. i Q2obrē ⁊ ciuitas ipſa deſtructa eſt. ſ. ꝓpt rebellionē ꝯ regem nabuch. vt hꝫ. iiij. Reg. vl.

k Poſſeſſionem trans flu. nō ha. ſ. vltra eufraten qui erat medi⁹ int̄ regnū pſidis ⁊ regionem iudeoꝝ.

l Verbū miſit. h ꝯn̄r pōit̄ regis rn̄ſio ⁊ ptꝫ lr̄a ex ſupradictis vſqꝫ ibi.

m Salutē dicēs ⁊ pacem. hebrei ſic hn̄t. Et ceterl̄ trā s fluuium ſelaꝫ ⁊ ceanē ⁊ dicūt ꝙ ſunt noīa regionū trās fluuiū exiſtentium in qb⁹ habitabant aliq̄ de trāſmiſſis a regibus aſſyrioꝝ ad inhabitādū terram illā cetera patent ex p̄dictis vſqꝫ ibi.

n Nam ⁊ reges fortiſſimi fuerunt in hirl̄m. vtꝫ de dauid ſalomone ioſaphat ⁊ plib⁹ aliis.

o Et dn̄ati ſt̄ ⁊c. hoc hꝫ. iij. Reg. de ſalomone ꝙ ei⁹ dominiū ſe extende[…]t a flumine ma[…]o euphrate vſqꝫ […] riuum egypti.

[…] Tributum q̄ꝫ […] accipiebant. ab […]mnibus illis ꝓ[…]ncijs.

[…] Prohibeatis […]ros illos ⁊c. ex q̄ […]tꝫ ꝙ ſi iſte artax[…]erxes fuit cyrus n̄ […]etractauit dictuꝫ […]nim. q2 non dederat lnīaꝫ reedificandi ciuitatem ſ ſolū templum. vt hꝫ. ſ. j. ca. nec iſtud retractauit.

r Et abierūt feſtini. hic ꝯn̄r ponit̄ opis inhibitio: cū dr̄.

s Et ꝓhibuerūt ⁊c. robore. i. cum virtute exercitus cui iudei nō poterant reſiſtere: ideo ſubdit̄.

t Tunc intermiſſum eſt opus dei ⁊c. ⁊ ſic ptꝫ ꝙ plus fecerint ſamaritani ꝙ̄ rex mandaſſet. q2 ꝓhibuerunt reedificatōꝫ templi quam rex nō ꝓhibuerat. ⁊ ſic verificat̄ dictum ioſephi. ſ. ꝙ ignorante cyro tpibus ſuis fuit impedita edificatio templi: ſcienter tn̄ inhibuit reedificatōꝫ ciuitatis. vt dicit Ra. ſa. ſub cui⁹ p̄textu impedita fuit edificatio templi.

v Et nō fiebat ⁊c. darij regis. ſm ioſephum iſte fuit darius fili⁹ hyſtaſpis. q̄ fuit amic⁹ zorobabel ⁊ fauorabilis iudeis ſicut patꝫ ex ſeq̄ntib⁹. ⁊ hoc maxime fuit vt dicit ioſephus. q2 anteq̄ ꝓmoueret̄ ad regnum fecit votum. ꝙ ſi ꝯtingeret eum ad regnum ꝓmoueri. faceret templū edificari. ⁊ ibi vaſa deferri. Scd̄m do ra. ſa. iſte dari⁹ fuit filius aſſueri ⁊ heſter regine. ⁊ ſic fuit fauorabilis iudeis rōne mr̄is ſue que fuit iudea.

Capitulum. v.

regi: [f] vt recenſeas in libris hyſtoriaꝝ patꝝ tuoꝝ: ⁊ inuenies ſcriptū ī ꝯmētarijs [g] ⁊ ſcies qm̄ vrbs illa vrbs rebellis ē [h] ⁊ nocēs regib⁹ ⁊ ꝓuincijs ⁊ bella ꝯcitāt̄ in ea ex dieb⁹ antiq̄s: [i] q̄obrem ⁊ ciuitas illa d̄ſtructa ē. Nūciamus nos regi: qm̄ ſi ciuitas illa edificata fuerit et muri ipſi⁹ inſtaurati: [k] poſſeſſionem trās fluuiū non hēbis. [l] Verbū miſit rex ad reū heelthee ⁊ ſamſai ſcribam ⁊ ad reliq̄s q̄ erant in ꝯſilio eoꝝ hītatores ſamarie ⁊ ceterl̄ trās fluuiū: [m] ſalutē dicēs ⁊ pacē. Accuſatō quaꝫ miſiſtis ad nos: manifeſte lecta ē coraꝫ me: ⁊ a me p̄ceptū eſt: ⁊ recēſuert̄: inueneruntqꝫ qm̄ ciuitas illa a dieb⁹ antiq̄s aduerſum reges rebellat: ⁊ ſeditōes ⁊ p̄lia ꝯcitāt̄ in ea. [n] Nam ⁊ reges fortiſſimi fuert̄ ī hirl̄m qui [o] ⁊ dn̄ati ſunt oī regioni q̄ trans fluuiū eſt. [p] Tributum q̄ꝫ ⁊ vectigal ⁊ reddit⁹ accipiebāt. Nunc ḡ audite ſnīaꝫ. [q] Prohibeatis viros illos vt vrbs illa nō edificetur: donec ſi forte a me iuſſuꝫ fuerit. Videte ne negligēter hoc impleatis: ⁊ paulatim creſcat malū ꝯ reges. Itaqꝫ exēplū edicti artaxerxis regis lectū eſt coram reum heelthee ⁊ ſamſai ſcriba ⁊ ꝯſiliarijs eoꝝ. [r] Et abierūt feſtini in hirl̄m ad iudeos: [s] ⁊ ꝓhibuerunt eos in brachio ⁊ robore. [t] Tūc intermiſſum eſt op⁹ dom⁹ dn̄i in hirl̄m: [v] ⁊ nō fiebat vſqꝫ ad annum ſcd̄m regni darij regis pſaꝝ.

Ca. v.

[a] Prophetauerūt autē agge⁹ ꝓpha ⁊ zacharias [b] filius ado: [c] ꝓphetātes ad iudeos q̄ erant in iuda ⁊ hieruſalē in noīe dei iſrl̄. Tūc ſurrexert̄ zorobabel fili⁹ ſalathiel ⁊ ioſue fili⁹ ioſedech ⁊ ceperūt edificare templū dn̄i in hirl̄m: [d] ⁊ cū eis ꝓphe dei adiuuātes eos. [e] In ipō aūt tpe venit ad eos thātanai q̄ erat dux trans flumē ⁊ ſtarbuzānai ⁊ ꝯſiliarij eorum: ſicqꝫ dixert̄ eis. [f] Quis dedit vobis ꝯſilium: vt domū hanc edificaretis ⁊ muros ei⁹ iſtauraretis: [g] ad qḋ

Prophetauerunt aūt. Hic ꝯn̄r deſcribit̄ opis reſumptio. Circa qḋ p̄mo opus reſumit̄. ſcd̄o de hoc inquirit̄. ibi. In ipſo aūt tpe. tercio negocium ad regem deducit̄. ibi. Placuitqꝫ. Circa p̄mū ſciendū ꝙ iudei reſumpſert̄ op⁹ abſqꝫ lnīa darij dupliciter de cauſa. Vna fuit q2 ꝯfidebāt de ei⁹ fauore ꝓpt̄ amiciciā in zorobabel ſm ioſephum. vel rōne mr̄is ſue heſter ſm Ra. ſa. Alia cauſa fuit. q2 aggeus ⁊ zacharias ꝓphe denunciabāt eis in noīe dn̄i. ꝙ ſecure opus reſumerent. ⁊ ꝙ a pſis impedimētu nō hrent. ⁊ ſic āno ſcd̄o darij opus prius intmiſſuꝫ reſumpſerūt. ⁊ hoc eſt ꝙ dicit̄.

a Prophetauerūt aūt agge⁹ ꝓpha ⁊ zacharias. quoꝝ ꝓphie habent̄ in ii. xij. ꝓphaꝝ.

b Filius ado. ſic dꝫ ſcribi: per vnuꝫ d. i. nepos ado. q2 fuit fili⁹ barachie filij ado. vt hꝫ in principio ꝓphie ſue.

c Prophetantes ad iudeos. mō p̄dicto ⁊ licꝫ int̄ habitantes hirl̄m ⁊ terrā in circuitu eēnt aliqui de tribu beniamin ⁊ de tribu leui ⁊ alijs tribubus. vt dictū eſt ſ. ij. ca. tn̄ oēs ſunt denoīati iudei a tribu iude poſt reditum captiuitatis babylonice. tum q2 zorobabel dux redeuntium fuit de tribu iuda. ⁊ ſic erat principalior. tum q2 illa tribus fuit ad edificatōꝫ templi feruentior.

d Et cum eis ꝓphete dei adiuuantes eos. excitando populum ad opus.

e In ipſo aūt tpe. Hic ꝯn̄r de ope reſumpto req̄rit̄ a duce q̄ tenebat locum regis in terra illa. cū dicit̄.

f Quis dedit vobis ꝯſilium ⁊c. q. d. tantū op⁹ nouū nō deberet fieri ſine lnīa regis. q2 templū edificabat̄ ad modū fortalicij ⁊ turris. vn̄ in terris ſubiectis non ꝑmittunt̄ fortalicia ꝯſtrui ſine voluntate dn̄oꝝ.

g Ad qḋ rn̄dim⁹. ex hoc videt̄ ꝙ eſdras q̄ ſcripſit librum iſtum tunc eſſet in hirl̄m: q2 ꝯnumerat ſe alijs. ſ poſtea rediit ad regem. vt plures ſecum adduceret de iudeis. ſm ꝙ hꝫ. j. vij. Poteſt etiaꝫ dici ꝙ tunc exiſtēs in babylone cōnumerat ſe illis q̄ erant in hirl̄m. ſicut Paulus aplus aſſociat ſe illis q̄ in die iudicij repient̄ viui. p̄ma Theſſalonicen. iiij. di. Nos q̄ viuimus qui relinquimur ſimul rapiemur cum illis in nubibus obuiam xp̄o in aera.

b Que eēnt no. ho. auctoꝝ illi⁹ edificatiōis. hoc eſt

queſierat dux trans flumen ⁊ ſocij eius. vt hꝫ.j. ⁊ hoc rōnabiliter. qꝛ ſi res eſſet culpabilis magis eſſent puniendi ꝓncipales ꝙꝫ alij. i Oculus aūt dei.i.reſpectus miſcdie diuine ⁊ adiutorij. k Factus eſt ſuꝑ ſenes iudeoꝝ.eos ꝯfortādo ⁊ roborādo in edificatōe.

⁊ gloria. vt habet.iij.Reg.iiij. v Poſtꝙꝫ autem ad ira.ꝓuoca.pa.nr̄i deum.ſuis ydolatrijs ⁊ alijs nequitijs vt hꝫ.iiij.Regū in pluribus locis. x Tradidit eos in manu nabuch.ita ꝙ fuerunt debellati ⁊ deſtructi magis diuina virtute ꝙꝫ humana ꝓpter ſua peccata.

l Et nō potuerūt inhibere eos qꝛ nullus pōt reſiſtere voluntati diuine. lꝫ eñ ꝓdicti veniſſent ad inhibēdū opus: tñ dñs mutauit eoꝝ volūtatem ſm ꝙ ſcribit ꝓuer.xxj. Cor regis in manu dñi quocūqꝫ voluerit vertet illud.
m Placuitqꝫ. Hic ꝯñr negocium ad regem referꝛ. Circa qḋ ſciendū ꝙ iſti non inhibuerūt edificatōez.ſꝫ regi ſignificauerūt eā vt habita ei⁹ voluntate eam inhiberēt vel ꝑmitterent vñ nō accuſauerūt falſo iudeos ſicut alij fecerāt vt dictū ē in ꝓcedēti ca.ſꝫ ſimplicit factuꝫ nunciauerunt ⁊ hoc eſt ꝙ dꝛ.
m Pla. qꝫ vt res ad dariū referreꝛ. tanꝙꝫ ad ſuꝑiorem.
n Et tūc ſatiſfacerent aduerſus accuſatoꝫ illam q̄ poſita eſt ca.ꝓce. qꝛ ſi placeret rgi edificatio ꝓdicta.accuſatio nō eſſet in aliq̄ ꝯ iſtos.Cetera patent vſqꝫ ibi.
o Que edificaꝛ lapide impolito qꝛ nō fiebāt ibi ſculpture imagi num.
p Et ligna ponunꝛ in parietibus.i.trabes ex traſuerſo dom⁹ ad tenendū vnū ꝑietez cū alio.⁊ ad ſuſtentandū

rñdim⁹ eis [b] q̄ eſſent nomīa hoīm auctoꝝ edificatōis illi⁹. [i] Oculus aūt dei eoꝝ [k] factus ē ſuꝑ ſenes iudeoꝝ: [l] ⁊ nō potuerūt inhibere eos. [m] Placuitqꝫ vt res ad darium referreꝛ: [n] ⁊ tūc ſatiſfacerent aduerſus accuſatoꝫ illaꝫ. Exemplar epl̄e quā miſit thātannai dux regionis trās flumē ⁊ ſtarbuzānai ⁊ ꝯſiliatores ei⁹ apharſathei q̇ erant trās flumen: ad darium regem. Sermo quem miſerāt ei ſic ſcriptus erat. Dario regi pax oīs. Notuꝫ ſit regi iſſe nos ad iudeaꝫ ꝓuinciā ad domū dei magni [o] q̄ edificaꝛ lapide īpolito [p] ⁊ ligna ponūꝛ in parietib⁹ opuſqꝫ illud dilgēꝛ extruiꝛ ⁊ creſcit ī manib⁹ eoꝝ. [q] Interrogauim⁹ ḡ ſenes illos: ⁊ ita dixim⁹ eis. Quis dedit vobis ꝑtātem vt domū hāc edificaretis: ⁊ muros hos īſtauraretis. Sꝫ ⁊ noīa eoꝝ queſiuim⁹ ab eis vt nūciarem⁹ tibi: ſcripſimuſqꝫ nomīa eoꝝ viroꝝ q̇ ſunt principes in eis. Huiuſcemodi aūt ſmonē rñderunt nobis dicētes. [r] Nos ſum⁹ ſui dei celi ⁊ terre: [s] ⁊ edificam⁹ templū qḋ erat extructū ante hos ānos multos: [t] qḋqꝫ rex iſrl̄ magn⁹ edificauerat: ⁊ extruxerat. [v] Poſtꝙ̄ aūt ad iracūdiam ꝓuocauerūt pr̄es nr̄i deum celi: [x] tradidit eos in man⁹ nabuchodonoſoꝛ regis babylonis chaldei do-

mū ꝙꝫ hanc deſtruxit: ⁊ populū ei⁹ trāſtulit ī babylonez. Anno aūt ꝑmo cyri regis [y] cyrus rex babylonis [z] ꝓpoſuit edictū vt dom⁹ dei edificareꝛ. Nam ⁊ vaſa tēpli dei aurea ⁊ argētea q̄ nabuchodonoſoꝛ tulerat de templo qḋ erat in hirl̄m: ⁊ aſportauerat ea in templū babylōis: ꝓtulit cyr⁹ rex de tēplo babylonis. ⁊ data ſt̄ ſaſabaſar vocabulo queꝫ ⁊ ꝓncipem ꝯſtituit: dixitqꝫ ei. Hec vaſa tolle ⁊ vade: ⁊ pone ea in tēplo qḋ ē in hirl̄m ⁊ dom⁹ dei edificeꝛ in loco ſuo. [a] Tūc itaqꝫ ſaſabaſar ille vēit: ⁊ poſuit fundamēta templi dei in hirl̄m: ⁊ ex eo tꝑe vſqꝫ nūc edificaꝛ [b] et necdū ꝯpletū eſt. [c] Nunc ḡ ſi videꝛ regi bonū: recenſeat ī bibliotheca regis q̄ eſt in babylone vtrū nam a cyro rege iuſſum fuerit vt edificareꝛ dom⁹ dei in hirl̄m: ⁊ volūtatē regis ſuꝑ hac remittat ad nos.

Ca.vj.

[a] Tunc dari⁹ rex ꝓcepit ⁊ [b] recenſuerunt in bibliotheca libroꝝ qui erant repoſiti in babylone: [c] ⁊ inuentum eſt in egbathanis quod eſt caſtrum in medena ꝓuincia: volumen vnū: [d] taliſqꝫ ſcriptus erat in eo cōmentari⁹. Anno ꝑmo cyri regis: cyr⁹ rex decreuit vt dom⁹ dei edificareꝛ q̄ eſt in hieruſalem: in loco vbi immolēt hoſtias: [e] ⁊ vt ponāt

y Cyrus rex.a deo celi inſpirat⁹.
z Propoſuit edictum vt dom⁹ dei edificareꝛ ſm ꝙ hꝫ ſupra.j.ca. Cetera patēt ex dictis ibidem vſqꝫ ibi.
a Tūc itaqꝫ ſaſabaſar ille ve.⁊ po.fun.templi.ex quo patet qḋ dictum ē ſupra.j.c.ꝙ iſte ſaſabaſar fuit zorobabel qꝛ iſte fundauit domū iſtaꝫ ſm ꝙ dicit Zach.iiij. Manus zorobabel fundauerūt domum iſtam.⁊ manus eius ꝑficient eam.
b Et necdum cōpletū eſt.ꝓpter hoſtes impedientes.
c Nūc ergo ſi vi regi bonum ⁊c. ex hoc ꝑꝫ ꝙ iſti non hēbant voluntatē impediendi opus.ſꝫ magis ꝓmouendi duꝫ tñ placeret regi. ſicut patebit ꝑ effectū ca.ſeq̄nti

Ca.vj.

a Tunc rex dari⁹. hic ꝯñr deſcribiꝛ tēpli ꝯſūmatio. Circa qḋ ꝑmo poniꝛ regis ꝯceſſio.ſcḋo diligens executio.ibi. Igiꝛ thātānai Circa primū dari⁹ in ſua epl̄a ꝑmo decretū cyri recitat. ſcḋo recitatum cōfirmat.ibi. Nūc ḡ tercio penam impedientium determinat ibi. A me ḡ. Circa primū dꝛ.

ſolariū deſuꝑ. qꝛ ꝑietes tēpli interi⁹ erāt ꝯti tabulis ligneis: ſicut fuerat in tēplo ſalomōis. q Interrogauim⁹ ḡ ſenes illos.i.ꝓncipales illi⁹ oꝑis. r Nos ſum⁹ ſui dei celi ⁊ terre. qꝛ illud op⁹ fiebat ad cultū ei⁹.
s Et edificam⁹ ⁊c. ante hos annos multos.qꝛ.cccc.⁊.x.annis ſtetit anteꝙꝫ deſtrueretꝛ ꝑ nabuch. vt dicūt hebrei. t Quodqꝫ rex iſrael ⁊c.ſ.ſalomon vt hꝫ.iij.Reg.vj.qui fuit valde magnus in potentia ⁊ diuitijs

b Recenſuerunt ⁊c.in babylone.nō eſt hic nomen ciuitatis ſꝫ ꝓuincie vel potius toti⁹ regni ſicut francia aliqñ dꝛ totum regnū.in quo ſunt multe ꝓuincie.vnde ſubdiꝛ.
c Et inuentum eſt in egbathanis.iſtud caſtrum edificauit arphaxat rex medoꝝ.vt hꝫ Iudith.j.
d Taliſqꝫ ſcriptus erat in eo commentarius.i.id regium decretum.
e Et vt ponāt fundamēta ſuppoꝛtātia alti.cubitoꝝ.lx.

⁊ ſm̄ hoc iſtud templum ſcd̄m. nō fuit ita altum de medi
etate ſicut fuit templū ſalomonis. q̄ð habuit. c. ⁊. xx. cubi
tos in altitudine. vt hr̄. ij. palip. iij. ⁊ idem dicit ioſephus.
f Et latitudinem cubitoꝝ. lx. credo ꝙ hic accipit̄ latitu
do ꝓ longitudine. vt dicat̄ latitudo latꝰ magis ꝓtenſum.
tanta eñ fuit lōgi
tudo tēpli ſalomo
nis. ſ. lx. cubitoꝝ ſi
eñ acciperet̄ h̄ ꝓprie
latitudo. ſeq̄ret̄ ꝙ
hoc templuꝫ ſcd̄m
fuiſſet latiꝰ i triplo
q̄ꝫ templū ſalomo-
nis cꝰ latitudo fuit
xx. cubitoꝝ tm̄: vt
hr̄. iij. Reg. vj. Ali
q̄ tñ dicūt ꝙ cyrus
ſic ꝓtulit vt lr̄a ſo-
nat ex ſuo ſpū. qꝛ
ſic edificabant̄ te-
pla pſaꝝ. tñ n̄ fuit
ſic factū. ſꝫ ad ſimi-
litudinē templi p̄-
oris a ſalomōe fa-
cti. ſꝫ hoc nō eſt ve-
riſimile. qꝛ in p̄nci
pio hꝰ libri dr̄. Su
ſcitauit deꝰ ſpm̄ cy
ri regis pſaꝝ ⁊c. ⁊
iō nō eſt veriſil'e. ꝙ
ſpū ꝓprio mēſuras
templi diſpoſue-
rat ad ſilitudinē tē
ploꝝ ydolatrie. ſꝫ
veriſiliꝰ eſt ꝙ ante
collatōꝫ habuit cū
ſapientibꝰ iudeoꝝ
⁊ ſm̄ eoꝝ ꝯſilium
templū fieri diſpo
ſuit ⁊ p̄cepit.
g Ordines de la
pidibꝰ ipolitis tres
vtrum aūt iſti tres
ordines eſſent ſm̄
altitudinē muri vl'
ſm̄ eꝰ ſpiſſitudinē
nō hr̄: videt̄ tñ ma
gis ſm̄ ſpiſſitudi-
nē ex hoc q̄ð ſub-
ditur.
h Et ſic ordines
de lignis nouis. in
hebreo hr̄. Et ordo
de lignis nouis. pa
rietes eñ tēpli ex-
teriꝰ erāt de lapidi-
bus ſꝫ interiꝰ erant
opti tabul' ligneis
ſicut in templo ſalomonis.
i Nūc ḡ. Hic ꝯn̄r ponit̄ decreti recitati ꝯfirmatio. ideo
ſubdit̄. k Procul recedite ab illis. i. nullum nocumē
tum inferte ſꝫ magis adiutorium: vn̄ ſubdit̄. Et de archa
regis. i. de tributis q̄ dant̄ de regione ⁊c. l Et offerāt
oblationes deo celi ⁊c. ex q̄ ptꝫ ꝙ iſte rex hēbat fidē vniꝰ
veri dei. nec tenebat̄ ad legem moſaicam: cum eſſet genti
lis: vt freq̄nter dictum eſt. ſufficiebat eñ gentilibꝰ ad ſa-
lutem credere vnum deū ꝓuidentē ſaluti hoim̄ p modū
ſibi ꝯgruū. ⁊ in hoc articulo ꝓuidentie ꝯtinet̄ totum xp̄i
myſteriuꝫ implicite. m A me ḡ. Hic ꝯn̄r taxat̄ pena
impediētiū edificatōeꝫ templi: cū dr̄. n Ois homo q̄
hanc mu. iuſſionē. ponēdo impedimētum. o Tollat̄
lignū de do. ipſiꝰ ad faciē- dum patibulū in quo ſuſpendat̄

fundamēta ſupportātia al
titudinē cubitoꝝ [e] ſexagīta
[f] ⁊ latitudinē cubitoꝝ ſexa-
ginta: [g] ordines de lapidibꝰ
impolitis tres: ⁊ ſic ordīes
de lignis nouis. Sūptꝰ aūt
de domo regis dabūt̄. Sꝫ ⁊
vaſa tēpli dei aurea ⁊ argē-
tea q̄ nabuchodonoſor tu-
lerat de templo hiꝛl'm ⁊ at-
tulerat ea in babylonē red
dant̄ ⁊ referant̄ in templuꝫ
hiꝛl'm in locū ſuū q̄ ⁊ poſi-
ta ſunt in tēplo dei. [i] Nūc ḡ
thātannei dux regionis q̄
eſt trans flumē ⁊ ſtarbuzan
nai ⁊ cōſiliarij vr̄i apharſa-
thei q̄ eſtis trās flumē [k] ꝓ-
cul recedite ab illis ⁊ dimit
tite fieri templū dei illud a
duce iudeoꝝ ⁊ a ſenioribus
eoꝝ ⁊ domꝰ dei illa edificet̄ i
loco ſuo. Sꝫ ⁊ a me p̄ceptū
ē q̄d oporteat fieri a p̄ſb̄ris
iudeoꝝ illis vt edificet̄ do-
mus dei. ſ. vt de archa regis
.i. de tributis q̄ dant̄ de re-
gione trās flumē ſtudioſe
ſumptꝰ dent̄ viris illis ne
impediat̄ opꝰ. Q̄ð ſi neceſ-
ſe fuerit ⁊ vitulos ⁊ agnos
⁊ hedos in holocauſtū deo
celi: frumētū: ſal: vinū ⁊ ole
um ſm̄ ritū ſacerdotū q̄ ſt̄
in hiꝛl'm det̄ eis p ſingulos
dies: ne ſit in aliq̊ q̄rimo-
nia [l] ⁊ offerāt oblatōes deo
celi: orētq̄ꝫ p vita regis ⁊ fi-
lioꝝ eius. [m] A me ḡ poſituꝫ
eſt decretū: [n] vt oīs homo q̄
hāc mutauerit iuſſionē: tol
lat̄ lignū de domo ipiꝰ ⁊ eri
gat̄ ⁊ ꝯfigat̄ in eo: [p] domꝰ āt
eius publicet̄. [q] Deus aūt
q̄ hītare fecit nomē ſuū ibi
diſſipet oīa regna: ⁊ ppl'm q̄
extēderit manū ſuam: vt re
pugnet ⁊ diſſipet domū dei
illaꝫ q̄ eſt in hiꝛl'm. Ego da
rius ſtatui decretū q̄ð ſtu-
dioſe impleri volo. [r] Igit̄
thātānei dux regionis trāſ
flumē ⁊ ſtarbuzānai ⁊ ꝯſili
arij eius [s] ſm̄ ꝙ p̄cepat da-
rius rex ſic diligent̄ executi
ſunt. [t] Seniores aūt iudeo-
rum edificabāt: ⁊ pſpabāt̄
[v] iuxta ꝓphetiaꝫ aggei ꝓphe
⁊ zacharie filij addo. Et
edificauerunt ⁊ ꝯſtruxerūt
[x] iubente deo iſrl'. [y] ⁊ iubēte
cyro [z] ⁊ dario [a] ⁊ artaxerxe re
gibꝰ pſaꝝ: [b] ⁊ ꝯpleuerunt do
mum dei iſtam vſq̄ꝫ ad diē
tercium mēſis adar q̄ eſt an
nus ſextꝰ regni darij regis
[c] Fecerunt aūt filij iſrael ſa
cerdotes ⁊ leuite ⁊ reliqui fi
lioꝝ tranſmigrationis de-
dicationem domus dei in
gaudio: ⁊ obtulerunt in de-
dicatione domus dei: vitu-
los centum: arietes ducen-
tos: agnos quadringētos:

p. Domꝰ aūt eiꝰ publicet̄. i. bona ipſiꝰ fiſco regio ap-
plicent̄. q Deus aūt q̄ habitare fecit ⁊c. hoc dixit
rex deuotꝰ: rogans deū celi. vt p omnipotētiaꝫ ſuam ⁊
iuſticiam puniat impediētes dictaꝫ edificatōꝫ. ſi aliq̄
tales ſurgerēt q̊s nō poſſet punire. eo ꝙ nō eſſent ſub
ſua ptāte.
r Igit̄ thātan
nai. Hic ꝯn̄r de-
ſcribit̄ mandati
regis executio ⁊
p̄mo circa h̄ de-
ſcribit̄ ꝯſumma-
tio tēpli. ſcd̄o de
dicatio ꝯſūmati
ibi. Fuerūt aūt.
Circa p̄mū p̄i
mo ponit̄ diligē
tia gētiliū q̄ erāt
ſub regis. iō ſub
dit̄.
s Scd̄m ꝙ p̄-
cepat dariꝰ rex
⁊c. ⁊ ſic ptꝫ p ef-
fectū q̄ð dictū ē
ſ. ſ. ꝙ iſti nō hē-
bant voluntatē
impediendi opꝰ
dei. ſꝫ magis ꝓ-
mouendi. decla-
rata circa hoc re
gis volūtate. ſe-
cūdo ponit̄ exe-
cutio opis p iu-
deos. cū dicit̄.
t Seniores āt
iudeoꝝ edifica-
bant. ꝓpl'm indu
cendo ad opus.
v Iux. ꝓphiaꝫ
aggei ⁊c. q̄ p̄dixe
rat opꝰ nō impe
diri a pſis.
x Iubēte deo
iſrl'. p aggeum ⁊
zachariaꝫ ꝓphe-
tas ſuos.
y Et iubēte cy
ro. vt hr̄. ſ. j. ca.
z Et dario. vt ꝫ
in iſto ca.
a Et artaxerxe
Dicit aūt ra. ſa.
ꝙ iſte artaxer-
xes idem eſt q̄ð
dariꝰ ſꝫ vocatꝰ ē
dariꝰ noie ꝓprio
artaxerxes noie
cōi regio. qꝛ ſm̄
ipm̄ omnes reges pſaꝝ vocabant̄ artaxerxes. ſicut ⁊
oēs reges egypti pharaones. ⁊ romani ceſares. Ioſe-
phꝰ xo dicit ꝙ iſte artaxerxes fuit filiꝰ darij: vocat tñ
cum xerxem: qꝛ licet tp̄e p̄ris templū fuerit ꝯpletum.
vt hr̄ in hoc ca. tñ aliq̄ q̄ p tinebāt ad ornatū templi iā
edificati. ⁊ aliq̄ edificia circa tēplū tp̄e ſuo fuer̄t facta.
b Et ꝯple. do. dei iſtam vſq̄ꝫ ad diem. iij. mēſis adar.
q̄ eſt. xij. menſis apud hebreos: ⁊ ꝑtim corrn̄det mar-
cio nr̄o. ⁊ ꝑtim februario. qꝛ primus menſis coꝝ ſemp
incipit a ꝓpinq̄ori lunatione. equinoxio vernali q̄ð eſt
xij. die marcij. ſiue ſit ante equinoctium. ſiue poſt. ſiue
in ipſo equinoctio.
c Fecerunt aūt. Hic ꝯn̄r deſcribit̄ templi edificati
dedicatio. ⁊ patet lr̄a vſq̄ꝫ ibi.

hircos caprarꝝ ꝓ pctō totiꝰ
iſrl' duodecī iuxta nūerꝝ tri
buum iſrl'. Et ſtatuerūt ſa-
cerdotes in ordinibꝫ ſuis ⁊
leuitas in vicibꝫ ſuis ſuper
opa dei in hirl'm: [a]ſicut ſcri
ptum ē in libro moyſi. [b]Fe-
cerūt aūt filij trāſmigrati-
onis [d]paſcha q̄rtadecia die
mēſis primi. Purificati ei
fuerant ſacerdotes ⁊ leuite
[c]q̄ſi vnꝰ: oēs mūdi ad imo-
landū paſcha vniuerſ filijs
tranſmigratōis ⁊ fribꝫ ſuis
ſacerdotibꝫ ⁊ ſibi. Et come
derunt filij iſrl' q̄ reuerſi fu
erant de tranſmigratiōe. ⁊
oēs q̄ ſe ſeꝑauerant a coin-
q̄natiōe gētiū tre ad eos vt
q̄rerent dn̄m deū iſrl'. Et fe
cerūt ſolēnitatē azimorꝝ ſe-
ptem diebꝫ in leticia: qm̄ le
tificauerat eos dn̄s: [e]⁊ con-
uerterat cor regis aſſur ad
eos vt adiuuaret manꝰ eorꝝ
in ope domꝰ dn̄i dei iſrael.

[a]Poſt hec Ca. vij.
aūt v̄ba in regno ar-
taxerxis r̄gis pſarꝝ: [b]eſdras
filiꝰ zaraie: filij azarie: filij
helchie: filij ſellum: filij ſa-
doch: filij achitob: filij ama
rie: filij azarie: filij mara-
ioth: filij zarie: filij ozi: filij
bocci: filij abiſue: filij phi-
nees: filij eleazar filij aarō
ſacerdotis ab initio: ipſe eſ-
dras aſcendit de babylone
[c]⁊ ipſe ſcriba velox in lege
moyſi quam dn̄s deꝰ dedit
iſrl'. [d]Et dedit ei rex [e]ſm ma
num dn̄i dei eius bonā ſuꝑ
eum: oēm petitōȝ eius. [f]Et
aſcenderunt de filijs iſrael
⁊ de filijs ſacerdotū ⁊ de fi-
lijs leuitarꝝ ⁊ de cantoribꝫ ⁊
de ianitoribꝫ ⁊ de nathīneis
in hirl'm anno ſeptimo ar-
taxerxis regis: ⁊ venerūt in
hirl'm menſe q̄nto: ipſe ē an
nꝰ ſeptimꝰ regis. Quia ī pri
mo die menſis primi cepit
aſcendere de babylone: ⁊ in
primo die mēſis quinti ve-
nit in hirl'm iuxta manū dī
ſui bonā ſuꝑ ſe. [g]Eſdras āt
ꝑauit cor ſuū: [h]vt inueſtiga
ret legē dn̄i [i]⁊ faceret [k]⁊ do-
ceret in iſrl' [l]p̄ceptū [m]⁊ iudi
ciū. [n]Hoc eſt aūt exemplar
epl'e edicti qđ dedit rex ar-
taxerxes eſdre ſac̄doti ſcri-
be erudito ī ſmonibꝫ ⁊ p̄ce-
ptis dn̄i ⁊ ceremonijs eiꝰ in
iſrl'. [o]Artaxerxes rex regū
[p]eſdre ſacerdoti ſcribe legiſ
dei celi doctiſſimo ſalutem.
A me decretū eſt [q]vt cuicū-
q̄ꝫ placuerit ī regno meo de
ꝑplo iſrl' ⁊ de ſacerdotibꝫ eiꝰ
⁊ de leuitis ire in hirl'm te-
cum vadat. [r]A facie em̄ re-
gis [s]⁊ ſeptē ꝯſiliatorꝝ eiꝰ miſ
ſus es vt viſites iudeam ⁊
hirl'm [t]in lege dei tui q̄ eſt ī
manu tua: [v]⁊ vt feras argē
tum ⁊ aurꝝ qđ rex ⁊ ꝯſiliato
res eiꝰ ſponte obtulerūt deo
iſrl': cuiꝰ in hirl'm taberna-
culum eſt. Et omne argētū
⁊ aurꝝ qđcūq̄ꝫ inueneris in
vniuerſa ꝓuincia babylōis
⁊ ppl's offerre voluerit ⁊ de
ſacerdotibꝫ qui ſponte ob-
tulerint domui dei ſui que ē
in hieruſalez: libere accipe

a Sicut ſcriptum eſt in li. moyſi. hoc nō refert ad or
dines ſacerdotū ⁊ vices leuitarꝝ q̄s dauid inſtituit. vt
hꝫ .j. Parali. ſꝫ ad officia ſacerdotū ⁊ leuitarꝝ de quibꝰ
hꝫ Leui. xxiij. b Fecerūt aūt filij trāſmigratōis. i.
filij iſrl' q̄ venerant de tranſmigratiōe. d Paſcha.
xiiij. die menſis
primi ſm q̄ p̄ci-
pit Exo. xij.
c Quaſi vnꝰ. i.
totalit ⁊ ꝑfecte.
e Et ꝯuerterat
cor regis aſſur li
cet em̄ p̄ncipali
ter diceret rex ꝑ
ſarꝝ eo q̄ ibi erat
trāſlata monar
chia tn̄ dr̄ rex aſ
ſur. qꝛ regnū aſ-
ſyriorū erat ſub
eo ſicut rex frā-
cie dr̄ rex nauar-
re.

Capi. vij.
Poſt hec āt
Poſtq̄ȝ ſu-
perius actuȝ eſt
de ꝑpli reductiōe
hic ꝯn̄r agit de
eius inſtructiōe
ꝑ eſdram ſacer-
dotez. ipſe enim
eſdras p̄mo ve
nit de babylone
cum zorobabel
⁊ ioſue ſꝫ poſtea
rediijt vt aliq̄s d
illis q̄ remanſe-
rant ſecū addu-
ceret ⁊ gr̄as a re
ge impetraret p̄
mo igit ſub ipſo
deſcribit ordiā-
tio templi. ſcđo
informatio ꝑpli
ca. ix. Circa pri-
mū p̄mo deſcri-
bit ipſiꝰ eſdre le-
gatō. qꝛ fuit miſ
ſus a rege tanq̄
legatus a latere
ſcđo legatōis ex
ecutio ca. viij. p̄-
ma in tres. qꝛ p̄-
mo deſcribit le-
gati ꝯditō. ſcđo
legatiōis forma
ſiue explicatio.
ibi. hoc ē aūt ex
emplar. tcio g̃-
tiarum actio. ibi
Benedictꝰ dn̄s
Circa p̄mū dr̄.
a Poſt hec āt
v̄ba in regno ar
taxerxiſ. dicit āt
ra. ſa. q̄ iſte fuit
dariꝰ vt dictū eſt ca. p̄cedēti ⁊ fuit iſtud anno. vij. regni
eius. ſ. anno immediate ſeq̄nti poſt ꝯſummatōȝ tem-
pli q̄ facta fuit anno. vj. regni eiꝰ. Joſephꝰ v̄o dicit q̄
iſte ē filiꝰ darij quē vocat xerxē. vt dictū ē ca. p̄cedēti.
b Eſdras filiꝰ ſaraie ⁊c. in h̄ oñdit ꝯditio legati q̄ntū
ad genꝰ. qꝛ deſcēdit de aarō. multi tn̄ intmedij h̄ omit-
tunt qui ponunt .j. ꝑalip. v. c Et ipſa ſcriba velox
in legē moyſi. qꝛ legem ꝯbuſtam a chaldeis reꝑauit. ⁊ qꝛ
nouas lr̄as inuenit q̄bus v̄ba hebraica expeditiꝰ ⁊ meliꝰ
ſcribunt: ⁊ ſic oñdit eiꝰ ꝯditio q̄ntū ad ſciaȝ. d Et de-
dit ei rex. i. petitiones ſuas ꝯceſſit. e Scđm manum
dn̄i dei eius bo. ſuꝑ eum. qꝛ hoc factū eſt magis ex dei bo-
nitate: q̄ȝ eſdre ido
neitate.
f Et aſcenderūt
d filijs iſrl'. qꝛ irl'm
eſt in altiori ſitu q̄ȝ
regio babylōis vn̄
receſſerunt.
g Eſdras aūt pa
rauit cor ſuū. i. to-
tam attentōȝ ſuaȝ
poſuit.
h Ut inueſtiga-
ret legem dn̄i. eam
reꝑando.
i Et faceret eaȝ.
oꝑe adimplendo.
k Et doceret in
iſrl'. hic eſt debitꝰ ꝓ
ceſſus doctoris: ſic
ieſus cepit facere ⁊
docere. vt hꝫ Act.
primo.
l Preceptū. q̄ntū
ad moralia.
m Et iudiciū. q̄n-
tum ad iudicialia.
dicit aūt h̄ Ra. ſa.
mgr̄i dixerūt q̄ iſte
eſdras ipſe eſt ma-
lachias. q̄ in. xij. ꝓ
phetis vltimꝰ po-
nit.
n Hoc eſt aūt ex
emplar. hic ꝯn̄r de
ſcribit legationis
forma: cū ſubdit.
o Artaxerxes rex
regum. qꝛ plures
reges hēbat ſub ſe
⁊ in hoc apparet de
legantis auctas.
p Eſdre ſacerdo
ti ſcribe legis dī ce
li doctiſſimo. in q̄
apparet legati ido-
neitas.
q Ut cuicūq̄ꝫ pla
cuerit ⁊c. i. nullum
coegit ad redeun-
dum: ſꝫ omnes licē
tiauit.
r A facie em̄ re-
gis. i. a p̄ntia eius
⁊ ordinatione.
s Et ſeptem ꝯſi-
liariorꝝ eius. ſcien-
tium leges ⁊ iura
maiorꝝ. vt hꝫ in li.
Heſter. ⁊ ſemꝑ aſ-
ſiſtebāt regi. ne ali-
quid indecens faceret ex defectu conſilij.
t In lege dei tui que eſt in manu tua. i. quam habes in
promptu: vt patet ex predictis.
v Ut feras argentum ⁊ aurum. ex dono regis et ex do-
nis principū ⁊ etiam populariū: ſiue ſint gentiles: quo-
niam audita virtute dei multi gentilium miſerunt mune
ra ad templum: ſiue iudei: Et plures de illis noluerunt

⁊ ſtudioſe eme de hac pecunia vitulos. arietes. agnos [a] ⁊ ſacrificia [b] ⁊ libamĩa eoꝝ ⁊ offer ea ſup altare templi dei vr̄i qđ eſt in hiꝛl'm. Sʒ ⁊ ſi qđ tibi ⁊ frib; tuis placuerit de reliquo argento ⁊ auro: vt faciatis iuxta voluntatē dei vr̄i facite. Uaſa qꝫ q̄ dant̄ tibi in miſteriū domꝰ dei tui trade in ꝯſpectu dei in hiꝛl'm. Sʒ ⁊ cetera quibus opus fuerit in domum dei tui quātūcunqꝫ neceſſe ē vt expēdas [c] dabis de theſauro ⁊ de fiſco regis ⁊ a me Ego artaxerxeſ rex ſtatui atꝫ decreui omnib; cuſtodibus arce publice qui ſunt trans flumen: vt qđcūqꝫ petierit a vobis eſdras ſacerdos ſcriba legis dei celi. abſqꝫ mora detis vſqꝫ ad argēti talenta centū: [d] ⁊ vſqꝫ ad frumēti choros centū: [e] ⁊ vſqꝫ ad vini bathos centuʒ: ⁊ vſqꝫ ad bathos olei centuʒ [f] ſal vo abſqꝫ menſura. Omne qđ ad ritum dei celi ptinet tribuat̄ diligent̄ in domo dei celi: [g] ne forte iraſcat̄ ꝯtra regnū regis ⁊ filioꝝ eius. Uobis qꝫ notum facimus de vniuerſis ſacerdotibus ⁊ leuitis cantorib; ⁊ ianitorib; nathinneis ⁊ miniſtris domꝰ dei huiꝰ [h] vt vectigal [i] ⁊ tributuʒ [k] ⁊ annonas [l] nō hēatis ptātem imponēdi ſup eos. Tu autē eſdra ſm ſapiaʒ dei tui que eſt in manu tua: [m] ꝯſtitue iudices ⁊ p̄ſides vt iudicent oī pplo q̄ eſt trans flumen: his vicʒ q̄ nouerūt legeʒ dei tui: ſʒ ⁊ imperitos docete libere. [n] Et omnis q̄ nō fecerit legē dei tui [o] ⁊ legem regis diligent̄ [p] iudiciuʒ erit de eo [q] ſiue in mortē: [r] ſiue in exiliū: [s] ſiue in ꝯdemnatōē ſbe eius: vel certe in carcerem. Et dixit eſdras ſcriba. [t] Benedictꝰ dn̄s deus patꝝ nr̄oꝝ [v] q̄ dedit hͦ in corde regis [x] vt glorificaret domuʒ dn̄i q̄ eſt in hiꝛl'm: ⁊ ī me inclinauit miſericordiaʒ ſuā coram rege ⁊ ꝯſiliatorib; eiꝰ ⁊ vniuerſis principib; regis potentib;. [y] Et ego ꝯfortatꝰ manu dn̄i dei mei q̄ erat in me [z] ꝯgregaui d̄ iſrl' principes q̄ aſcēderēt mecum.

Ca. viij.

[a] HJ ſunt ḡ principes familiarū ⁊ genealogia eoꝝ q̄ aſcenderunt mecū in regno artaxerxis reg' de babylone. De filijs phinees: gerſon. [c] De filijs ithamar daniel. De filijs dđ: attus. De filijs ſechenie: ⁊ de filijs pharos zacharias: ⁊ cuʒ eo numerati ſunt viri centum quinq̄ginta. De filijs phet moab: elioenai filius zaree ⁊ cū eo ducenti viri. De filijs ſechenie: filiꝰ ezechiel: ⁊ cum eo trecenti viri. De filijs addan: nabath filiꝰ ionathan: ⁊ cum eo quinquaginta viri. De filijs helam: eſaias filiꝰ athalie: ⁊ cuʒ eo ſeptuagita viri. De filijs ſaphacie: zebedia filiꝰ michael: ⁊ cum eo octoginta viri.

recedere de babylone. detentiꝰ xoꝝ ſuaꝝ ⁊ filioꝝ ⁊ bonoꝝ tpaliū amore. tn̄ miſert munera. a Et ſacrificia. q̄ fiebāt de aialibꝰ. b Et libamina. q̄ fiebāt de liq̄dis. ſ. vino ⁊ alio. c Dabis de theſauro ⁊ fiſco regis. i. de pecunia iaʒ collecta ⁊ colligenda a pplo habitante trās flumē p miſtros regis ad hoc ſtatutos. qbꝰ rex p̄cepit vt talia expediret eſdre ſacerdoti: iō ſubdit̄. Decreui oibus cuſtodibus arce publice ⁊c.

e Et vſqꝫ ad vini bathos cētum. bathus ē mēſura ꝯtinēs. l. ſextarios hebraicos. ſm Iſid. xvj. ethy. ſꝫ tn̄ valde pui. vt dixi diffuſiꝰ. iij. reg. vij. c.

d Et vſqꝫ ad frumenti choros centū. choros aūt ꝯtinet. xxx. modios. ⁊ eſt tercia ps oneris vniꝰ cameli.

f Sal vo abſqꝫ mēſura. q2 in oi ſacrificio ponebat̄.

g Ne forte iraſcat̄ ꝯ regnū reg'. ſciebat eñ q potētia regni ſui dependbat a volūtate dī.

h Ut vectigal. i. cenſuʒ de rebus q̄ portant̄.

i Et tributū. qđ a pſonis capitaneis ſoluit̄.

k Et annonas. i. victū q̄ cuſtodibꝰ terre p̄bebat̄.

l Nō ha. po. imponēdi ſup eos. p̄ ſone eñ deſuiētes cultui diuino ⁊ vacantes ſtudio dn̄t eē a talibꝰ imunes

m Cōſtitue iudices ⁊ preſides. i. ſi aliq̄ ſint inſufficiētes ad iudicādum amoue ⁊ inſtitue alios ſufficiētioreſ

n Et oīs q̄ nō fecerit legem dei tui q̄tuʒ ad iudeos q̄ ad ipam tenebāt̄.

o Et legē reg'. i. mādatū eiꝰ qđ hʒ vim legis q̄tū ad gentiles ⁊ iudeos: q2 vtriqꝫ erant ei ſubiecti.

p Judicium erit de eo. i. punitio. q Siue in morteʒ. ſ. corpalem. r Siue in exilium. qđ eſt mors ciuilis. s Siue in ꝯdemnationē ſbe eius. q2 ſm q̄ntitatem delicti debet pena menſurari.

t Bn̄dictꝰ dn̄s. hic ponit̄ grarūactio ⁊ in aliq̄bꝰ libris p̄mittit̄. Et dixit eſdras ſcriba. ſ nō ē in hebreo nec ē de textu ſ ſubintelligit̄. ꝓpt̄ qđ aliq̄ doctores appoſuerunt in libris ſuis p modū glo. ⁊ poſtea textui inſtū fuit p impiciā ſcriptoꝝ. ſicut ⁊ in pluribꝰ alijs locis ſile factū ē. v Qui dedit hoc in corde regis. totū eñ bñficiū a rege ipetratū deo attribuit tanq̄ ḡtus. x Ut glificaret domū dn̄i. magnis muneribus ⁊ priuilegijs ꝯceſſis ibidem miſtrantibus. vt patʒ p p̄dicta.

y Et ego ꝯfortatus ma. dn̄i. i. eius directione.

z Cōgregaui de iſrl' principes. i. capitaneos vl' pncipales domoꝝ q̄ aſcenderunt mecum vt tractarent adinuicem de ptinētibus ad meum ꝓceſſum.

Ca. viij.

a HJ ſunt ḡ principes. Hic ꝯn̄r deſcribit̄ legatōnis executio q̄ ꝯſiſtit in receſſu de babylone ⁊ acceſſu ad hiꝛl'm. Circa qđ p̄mo ponit̄ ppli pficiſcentis numeratio. ſcḋo ipſa pfectio. ibi. Predicaui ibi ieiunium. p̄ma ī duas q2 p̄mo ponit̄ numeratio ꝓficiſci volētiū generalit̄. ſcḋo leuitaꝝ ſpālit̄ ibi. Queſiuiqꝫ i populo. Circa primū legat̄ lr̄a ſic̄ iacʒ excepto qđ ſequit̄.

b De filijs phinees dicūt hͦ expoſitores nr̄i cōmunit̄ q iſte nō pōt intelligi phinees q̄ fuit filiꝰ eleazari filij aaron. Silr̄ cū dr̄.

c De filijs ithamar. i. deſcendētibꝰ ab ithamar nō pōt intelligi ithamar q̄ fuit filius aaron. q2 infra eodem ca. dr̄ q de filijs leui nō fuerūt aliqui inuenti in pplo illo q̄ tunc erat cū eſdra. Phinees aūt filiꝰ eleazari. ⁊ ithamar filiꝰ aaron fuerūt de tribu leui. ⁊ iō dicunt q iſti fuerūt alij ſimilium noim. ſ q̄cquid ſit de principali dicto. ſ. q fuerint de tribu aaron. vel de alijs tribubus habentes noīa ſimilia. rō tn̄ inducta nō valet. imo ꝯriat̄ textui quem ꝓ ſe allegāt. q2 ibi, ſic loquit̄ eſdras. queſiuiqꝫ in pplo ⁊ ſacerdotibus

leuite duplices erat in lege

de filijs leui ⁊ nō inueni ex q̄ ptꝫ ꝙ cū eſdra erant aliq̄ populares ſiue laici q̄ erāt de tribu iuda ⁊ bēiamin: et aliq̄ ſacerdotes de tribu aaron: ⁊ qḋ ſubdit. De filijs leui nō inueni. intelligēdum eſt de ſimplicibus leuitis. ꝓut leuite ꝯ aarōitas diſtiguūt: ꝓut dictū fuit plenı⁹ Nu.iiij. Leuite em̄ duplicit̄ dicunt̄. Uno mō generalit̄ oēs illi q̄ ſūt de tribu leui. ⁊ ſic ſacerdotes dicūt̄ leuite. alio mō ſpālit̄: ꝓut leuite diſtinguūt̄ ꝯ ſacerdotes ⁊ ſic ſacerdotes dicūt̄ aaronite. alij aūt dicunt̄ ſimplices leuite. ⁊ de iſtis nō fuerūt tūc aliq̄ inuenti in ꝑplō q̄ tm̄ neceſſarij ſūt ī cultu dei ad miſtrādū ſacerdotibus.

d Queſiuiq̄ꝫ. Hic ponit̄ nūc ratio ſimpliciuꝫ leuitaꝝ ſpāliter q2 de iſtis nō fuerūt aliq̄ inuenti in illo ꝑplō vt dictū ē. ⁊ iō eſdras miſit nūcios ad q̄rendū aliq̄s de iſtis: vn̄ ſubdit̄.

e Et miſi eos ad heddo ⁊c. dicunt aūt expoſitores nr̄i cōiter. ꝙ miſit nūcios ad iudeos qui erāt vltra montes caſpbios q̄s tranſtulerat theglatphalaſſar ⁊ ſalmanaſar r̄ges aſſyrioꝝ de regno decē tribuū vt hr̄.iiij.Reg. ſꝫ hoc pōt improbari ꝑ textuꝫ.ij. Paralip.xj. vbi dr̄ ꝙ ſacerdotes ⁊ leuite q̄ erant in vniuerſo regno iſrael dimiſſo hieroboam q̄ colebat vitulos aureos. venerūt ad roboā regē iude. ⁊ extūc in regno ſuo manſerūt vſq̄ꝫ ad tranſmigratōꝫ q̄ facta eſt ꝑ nabuch. Ex quo ptꝫ ꝙ nō fuerūt captiuati cum.x.tribubus ⁊ iō fruſtra miſiſſet illuc nūcios eſdras ad q̄rēdūꝫ leuitas. Item pōt improbari ꝑ textū in hoc libro q2 ca. p̄cedenti dr̄: ꝙ eſdras cū plurib⁹ alijs receſſit de babylone ad eūdum v̄ſus hirl'm ſeptio anni regis artharxerſis primo die primi mēſis: ⁊ venerūt vſq̄ꝫ ad fluuiū q̄ decurrit ad hana. vt hr̄ in hoc ca. ⁊ ibi māſerūt trib⁹ diebus ⁊ poſtea miſerūt nūcios ad q̄rendū leuitas. q̄bus adductis.xij. die mēſis eiuſdē receſſerūt de fluuio hana: vt hr̄ infra iſto ca. ⁊ ſic miſſio nūcioꝝ ꝓ leuitis ⁊ eoꝝ ꝑregatio vt venirent ad eſdrā ⁊ aduēt⁹

De filijs ioab obedia fili⁹ ihehel: ⁊ cū eo ducēti decē ⁊ octo viri. De filijs ſelomith. fili⁹ ioſphie: ⁊ cum eo cētū ſexagīta viri. De filijs bebai: zacharias fili⁹ bebai ⁊ cū eo vigītiocto viri. De filijs ezeab. iohānan filius ezethan: ⁊ cū eo centū decē viri. De filijs adonicā qui erant nouiſſimi: ⁊ hec nōīa eoꝝ. helipheleth ⁊ heihel ⁊ ſamaias: ⁊ cuꝫ eis ſexagīta viri. De filijs beggui vthai ⁊ zachur: ⁊ cū eis ſeptuagīta viri. Cōgregaui aūt eos ad fluuiū q̄ decurrit ad hana: ⁊ manſim⁹ ibi trib⁹ diebus. [d] Queſiuiq̄ꝫ in ꝑplō ⁊ in ſacerdotib⁹ de filijs leui ⁊ nō inueni ibi. Itaq̄ꝫ miſi helizer ⁊ ariel ⁊ ſemeiam ⁊ helnathā ⁊ arib ⁊ alteꝝ helnathan ⁊ nathan ⁊ zachariam ⁊ meſollam principes. ⁊ ioarib ⁊ helnathan ſapientes. [e] ⁊ miſi eos ad heddo q̄ ē prim⁹ in caſphie loco. Et poſui in ore eoꝝ v̄ba q̄ loq̄rent̄ ad heddo ⁊ ad frēs ei⁹ nathīneos in loco caſphie vt adducerēt nob̄ miſtros domos dei noſtri. Et adduxerunt nobis ꝑ manum dei noſtri bonam ſuꝑ nos virū doctiſſimum de filijs mooli filij leui. filij iſrl' ⁊ ſarabiaꝫ ⁊ filios eius ⁊ frēs eius decem ⁊ octo: ⁊ aſabiam ⁊ cuꝫ eo Eſaiam de filijs merari: frēſq̄ꝫ eius ⁊ filios eius vigīti. Et de nathinneis quos dederat dauid: ⁊ principes ad miſteria leuitaꝝ: nathīneos ducentos vigīti. Oēs hi ſuis nōīb⁹ vocabānt̄. [f] Et p̄dicaui ibi ieiunium iuxta fluuium hana vt affligeremur corā dn̄o deo nr̄o ⁊ peteremus ab eo viā rectā nobis ⁊ filijs nr̄is vniuerſeq̄ꝫ ſb̄e nr̄e. [g] Erubui em̄ petere a rege auxiliū ⁊ eq̄tes q̄ defenderent nos ab inimicis ī via: q2 dixeram⁹ regi. Manus dei nr̄i eſt ſuꝑ oēs q̄ q̄runt eum in bonitate: ⁊ imperium eius ⁊ fortitudo ei⁹ ⁊ furor ſuꝑ omēs q̄ derelinquunt eū. Ieiunauim⁹ aūt ⁊ rogauim⁹ deū nr̄m ꝓ hoc ⁊ euenit nobis ꝓſpere. [h] Et ſeꝑaui de principib⁹ ſacerdotum duodecim: ſarabiā ⁊ aſabiā: ⁊ cū eis de fratribus eoꝝ decem. [i] Appēdiq̄ꝫ eis argentū ⁊ auꝝ ⁊ vaſa cōſecrata domus dei nr̄i q̄ obtulerat rex ⁊ ꝯſiliatores ei⁹ ⁊ principes ei⁹: vniuerſuſq̄ꝫ iſrael eoꝝ qui inuenti fuerant. Et appendi in manibus eoꝝ argenti ⁊ talenta ſexcēta quinq̄ginta: ⁊ vaſa argētea cētū: auri v̄o cētū talenta: ⁊ crateres aureas

ipſoꝝ ad eum. totum hoc fuit factū in ſpacio octo dieꝝ: ⁊ ꝓpt̄ hoc loc⁹ caſphie vn̄ fuerunt adducti nō poterat eſſe multum longe a flumine hana vbi erat eſdras cū ſua comitiua. ⁊ iō dicit hic Ra.ſa. ꝙ caſphia eſt nomē loci in regione babylonis: vbi multi de leuitis ⁊ nathīneis manebant q̄ nō aſcenderant cū zorobabel ⁊ ioſue filio Joſedech. loca v̄o ad q̄ decem tribus fuerūt captiuate. multum valde diſtāt a babylone. ꝓpt̄ qḋ in tam paruo tēꝑe nuncij non potuiſſent illuc ire ⁊ redire. vnde dicunt hebrei ꝙ nulli redierunt de illa captiuitate. ſꝫ iudei qui ſunt diſꝑſi ꝑ orbeꝫ in europa ⁊ africa ſunt de tribub⁹ iude ⁊ beniamin ⁊ leui exceptis paucis q̄ ꝯ̄ captiuitate.x. tribuum fugiendo euadentes ꝯiūxerunt ſe regno iude ⁊ in captiuitate babylonica fuerūt captiuati cum trib⁹ tribubus p̄dictis. ⁊ cum eis redierūt q̄ voluerūt redire: ſicut dictum eſt ſupra.j.ca. cetera patent ex dictis.

f Et p̄dicaui ibi. hic ꝯn̄r deſcribit̄ ꝑpli numerati ꝓfectio. ⁊ p̄mo deſcribit̄ hui⁹ ꝓfectiōis debita diſpoſitio. ſcḋo executio. ibi. Promouimus ergo. Debita aūt diſpoſitō ad ꝓficiſcēdum ꝑ viam piculoſaꝫ primo fuit ꝑ ieiunium ⁊ oroneꝫ vt impetraret directiōem diuinam. ⁊ hoc eſt qḋ dicit̄.

f Et p̄dicaui ibi ieiunium. i. ſolēnit̄ omnib⁹ impoſui: cui⁹ cauſa ſubdit̄.

g Erubui em̄ petere a re.au. Sed videt̄ ꝙ in hoc peccauerit exponendo ſe ⁊ comitiuam ſuam ꝑiculis ꝓpter erubeſcentiam. Ad qḋ dicendum. ꝙ hoc nō fecit ꝓpter erubeſcentiaꝫ ꝓprie ꝑſone. ſꝫ q2 hoc reuerti poterat in obprobrium diuine potentie: q2 rex gentilis poſſet credere ⁊ dicere ꝙ deus iudeoꝝ nō eſſet potens ad eos defendendū ⁊ iō non peccauit eſdras hoc faciendo ꝓpter honorē diuinum. ſcḋo fuit diſpoſitio ꝓfectionis in hoc. ꝙ p̄cioſa q̄ portanda erant in hirl'm: fuerūt tradita ſacerdotib⁹ ad defendendum: ⁊ hoc eſt qḋ dicit̄.

h Et ſeꝑaui de principib⁹ ſacerdotū. i. de principalib⁹ ⁊ valentioribus eoꝝ.

i Appendiq̄ꝫ eis. i. ſub certo pōdere ⁊ numero tradidi.

Cetera patent in lr̃a. k Promouimꝰ ergo. Hic ꝯñr
deſcribit̃ ꝓfectionis executio: vbi p̃mo tangit terminꝰ a q̃
cum dr̃. Promouimꝰ ḡ a flumine hana. ⁊ terminꝰ ad quē
ibi. Ut ꝑgeremꝰ hirl̃m. ⁊ modus ꝓficiſcēdi. ibi. -tegēs.
l Et manꝰ dei nr̃i fuit ſuꝑ nos. i. eiꝰ vtꝰ nos dirigēs ⁊ ꝓ-
m Et mãſimꝰ ibi
tribꝰ diebus. vt q̃e
te ꝓhabita cū ma-
iori deliberatione
traderet̃ p̃cioſa q̃
erant deportanda
iō ſubdit̃.
n Die autē q̃rta
appēſum ē argētū
⁊c. i. ſb certo pōde
re ⁊ nūero traditū.
o Sed ⁊ q̃ ve. de
capti. ⁊c. holo. ob-
tulerūt. in q̃ apparet
deuotio illoꝝ q̃ ve
nerunt.
p Dederūt autē
edicta reg̃. i. ep̃l'a ⁊
eius ſiue decretū
ſupra dictum: qđ
erat in fauorē iude
oꝝ iō ſubdit̃.
q Et eleuauerūt
pplm ⁊ domū dei.
q2 pplus iſrl' fuit in
maiori honore q̃
añ: ⁊ miſtri templi
fuerūt a tributo li-
berati: ⁊ templum
mūeribꝰ rgis hono
ratū: vt ꝫ ex dictis.

Capi. ix.

a Oſtq̃ autē.
Hic ꝯñter de-
ſcribit̃ infor
matio ppli ꝑ eſdrā
ſacerdotem. Circa
qđ p̃rio ponit̃ ppli
tranſgreſſio. ſcđo
eiuſdem correctio
ca. x. Circa primū.
primo ponit̃ trāſ-
greſſionis manife-
ſtatio. ſcđo ꝑtie la
mētatio. ibi. Cūq̃
audiſſem. Circa p̃-
mū ſciendū q̃ filij
iſrl' q̃ de babylone
venerant cū zoro-
babel ⁊ ioſue: vidē
tes q̃ vxores ſue
de pplo iſrael eſſent
deturpate ⁊ ꝯfra-
cte ex labore itine
ris ⁊ alijs miſerijs
q̃s ſuſtinuerant in
via. cum veniſſent
in iudea ꝯtempſerunt eas ⁊ ꝓ magna ꝑte abiecerunt ac-
cipiētes ſibi vxores alienigenas ꝯ p̃ceptum legis Deut̃.
vij. eo q̃ erat occaſio ydolatrie. q2 ſalomō ſapientiſſimꝰ
ꝑ vxores alienigenas fuit ad ydolatriam tractus: ⁊ hec
tranſlatio fuit denunciata eſdre ſacerdoti ꝑ illos q̃ vene-
rant cum eo: ⁊ hoc eſt qđ dicit̃. Acceſſerūt ad me princi-
pes dicentes: non eſt ſeparatus ⁊c. ⁊ patet lr̃a ex dictis.
Sciendum tñ q̃ illi q̃ de nouo venerant cum eſdra non
erant p̃ticipes tranſgreſſionis illius. q2 adhuc nō fuerāt
tantū in terra iſrael q̃ accepiſſent ibi vxores alienigenas
⁊ filios ꝓcreaſſent.

vinginti q̃ hēbant ſolidos
millenos: ⁊ vaſa eris fulgē
tis optimi duo pulchra vt
auꝝ. Et dixi eis. Uos ſcti
dñi ⁊ vaſa ſancta: ⁊ argentū
⁊ auꝝ qđ ſponte oblatū eſt
dño deo patꝝ nr̃oꝝ. Uigi-
late ⁊ cuſtodite: donec appē
datis corā principibꝫ ſacer
dotum ⁊ leuitaꝝ ⁊ ducibꝫ fa
miliaꝝ iſrl' in hirl̃m in the
ſauꝝ domꝰ dñi. Suſceperūt
aūt ſacerdotes ⁊ leuite pō-
dus argenti ⁊ auri ⁊ vaſoꝝ
vt deferrēt hirl̃m in domū
dei nr̃i. [k] Promouimus ḡ a
flumine hana duodecima
die mēſis primi: vt pergere
mus hirl̃m. [l] Et manus dei
nr̃i fuit ſuꝑ nos ⁊ liberauit
nos de manu inimici ⁊ inſi
diatoris in via. Et venimꝰ
hirl̃m: [m] ⁊ mãſimꝰ ibi tribꝫ
diebꝫ. [n] Die aūt q̃rta appen
ſum eſt argētum ⁊ auꝝ ⁊ va
ſa in domo dei nr̃i ꝑ manū
remoth filij vrie ſacerdotis
⁊ cū eo eleazar filiꝰ phinees
cūq̃ eis iozaded filiꝰ ioſue
⁊ noadaia filiꝰ bennoni le-
uite: iuxta numeꝝ ⁊ pōdus
omnium. Deſcriptū eſt om
ne pondus in tp̃e illo. [o] Sꝫ
⁊ q̃ venerant de captiuitate
filij trāſmigratōis obtule-
runt holocauſtomata deo
iſrl'. vitulos duodecī ꝓ omī
pplo iſrl': arietes nonagīta-
ſex: agnos ſeptuagintaſe-
ptē: hircos ꝓ peccato duo-
decī: oīa in holocauſtū dño
[p] Dederūt aūt edicta rgis ſa
trapis q̃ erāt de ꝯſpectu re-
gis ⁊ ducibꝫ tranſflumē. [q] ⁊
eleuauerūt ppl'm ⁊ domū dei.

Ca. ix.

[a] Oſtq̃ aūt
hec ꝯpleta ſunt: acceſ-
ſerūt ad me p̃ncipes dicen-
tes. Non ē ſeparatꝰ ppl's iſrl'
⁊ ſacerdotes ⁊ leuite a pplis
terraꝝ. ⁊ de abominatōibꝫ
eoꝝ: chananei vicꝫ ⁊ ethei ⁊
pherezei ⁊ iebuzei ⁊ ammo
nitaꝝ ⁊ moabitaꝝ ⁊ egypti
oꝝ ⁊ amorreoꝝ. Tulerunt
eīn de filiabꝫ eoꝝ ſibi ⁊ filijs
ſuis. ⁊ ꝯmiſcuerūt ſemē ſctm̄
cum populis terraꝝ. [b] Ma-
nus etiā principū ⁊ magi-
ſtratuū fuit in trāſgreſſiōe
hac prima. [c] Cūq̃ audiſſē
ſmonē iſtum: [d] ſcidi palliū
meum ⁊ tunicā. [e] ⁊ euulſi ca-
pillos capitis mei ⁊ barbe
[f] Et ſedi merēs. [g] Conuene-
runt aūt ad me oēs q̃ time-
bant vbum dei iſrl' ꝓ tranſ-
greſſiōe eoꝝ q̃ d̃ captiuita-
te venerāt: ⁊ ego ſedebā tri-
ſtis vſq̃ ad ſacrificiū veſꝑ-
tinū: [h] ⁊ in ſacrificio veſꝑti-
no ſurrexi de afflictōe mea
[i] ⁊ ſciſſo pallio ⁊ tunica [k] cur
uaui genua mea ⁊ expandi
manꝰ meas ad dñm deū me
um ⁊ dixi. [l] Deus meꝰ ꝯfun-
dor ⁊ erubeſco leuare faciē
meam ad te: [m] qm̄ iniquita-
tes noſtre multiplicate ſūt
ſuꝑ caput noſtrū: [n] ⁊ delicta

b Manꝰ ⁊c. in tranſgreſſione hac prima. hoc dupli-
citer exponit̃. Uno mō q̃ ly prima ſit adiectiuū trans-
greſſionis: ita q̃ iſta tranſgreſſio fuerit prima in q̃ ppl's
iſrl' peccauit poſt reditū de captiuitate: ita q̃ minores
ppli p̃mo peccauerūt in hoc ⁊ ex ꝯſeq̄nti maiores. Alio
mō q̃ ly prima
ſit adiectiuū hu
ius dictōis ma-
nus: ⁊ ſic eſt ſen
ſus q̃ principes
et maiores pri-
mo peccauerūt
in hac tranſgreſ
ſione. ⁊ ꝑñr mi-
nores.
c Cūq̃ audiſ-
ſem. Hic ꝯñr de
ſcribit̃ dcē trāſ-
greſſionis lamē
tatio: ⁊ ſcđo dei
dep̃catio. ibi. Et
i ſacrificio veſꝑ-
tino. Circa pri-
mū dicit̃.
d Scidi palli-
um meū. h erat
modus hebreo-
rum ſcindere ve
ſtes ſuꝑuenīete
magna triſticia.
e Et euulſi ca
pillos ⁊c. i ſignū
magni doloris ⁊
penitentie.
f Et ſedi me-
rēs. ſicut iob tō-
ſo capite ſedit i
terra lamētaba
tur aūt iſte pctā
alioꝝ tanq̃ ſua
q2 erat mēbrum
illius ppli. ſicut ⁊
dañ. ix. c. ꝯfitet̃
pctā populi iſrl'
tanq̃ ipſoꝝ p̃ti-
ceps: licꝫ eēt in-
nocens.
g Couenerūt
aūt ad me. ſ. ad
ꝯſolandum q̃n-
tum poterat fie
ri bono mō.
h Et in ſacrifi
cio. Hic ꝯñr de-
ſcribit̃ ipiꝰ eſdre
dep̃catio in qua
primo confitet̃
pctā p̃cedentiū
⁊ ſcđo p̄ñtiū ibi
Et nūc q̃d dice-
mus. Circa pri-
mum dicit̃.
h Et in ſacrificio veſꝑtino ſurrexi. ex quo patet q̃ ꝑ
totum diem fuerat in gemitu ⁊ luctu.
i Et ſciſſo pallio ⁊ tunica. in ſignum humiliatōis.
k Curuaui ge. mea ⁊c. in ſignum deuotionis.
l Deus meus ꝯfun. ⁊ eru. le. fa. meam ad te. ſ. dep̃cā
dum: euiꝰ cauſa ſubdit̃.
m Quoniam iniquitates noſtre multiplicate ſunt:
eodem modo dicit̃ Luc. xviij. de publicano. qui ex cō-
fuſione peccatoꝝ ſuoꝝ nō audebat oculos ſuos ad ce
lum leuare.
n Et delicta nr̃a creuerunt vſq̃ in celū. hyꝑbole eſt

nr̃a creuerũt vſq; ad celũ [a] a
dieb⁹ patrꝝ nr̃oꝝ. Sꝫ ⁊ noſ⁊
ipſi peccauimꝰ grauit̃ vſq;
ad diem hanc: [b] ⁊ in iniq̃ta⁊
tib⁹ nr̃is traditi ſumꝰ ipſi. ⁊
reges nr̃i ⁊ ſacerdotes nr̃i ĩ
manũ regũ terrarꝫ [c] ⁊ in gla
diũ [d] ⁊ in captiuitatē [e] ⁊ in
rapinam [f] ⁊ in ↄfuſionē vul
tus: [g] ſic̃ ⁊ die hac. [h] Et nũc
q̃ſi ad parũ ⁊ momētũ facta
eſt dep̃catio nr̃a apud dñm
deũ nr̃m: [i] vt dimitteret̃ no
bis reliq̃e: [k] ⁊ daret̃ pax illi
us in loco ſctõ eiꝰ. ⁊ illumi⁊
naret oculos nr̃os deꝰ nr̃: [l] ⁊
daret nobis vitã modicã
in ſuitute nr̃a: q² ſui ſumꝰ
⁊ [m] in ſuitute nr̃a nõ dereli
q̃t nos deꝰ nr̃: ⁊ inclinauit
ſup nos miſcďiã corã re⁊
ge pſarꝫ vt daret nobis vi⁊
tam ⁊ ſublimaret domũ dei
nr̃i: [n] ⁊ extrueret ſolitudies
eiꝰ: [o] ⁊ daret nobis ſpē in iu⁊
da ⁊ hirl̃m. [p] Et nũc q̃d di⁊
cemꝰ dñe deus nr̃ poſt hec.
[q] Quia dereliquimꝰ manda
ta tua que p̃cepiſti ĩ manu
ſuoꝝ tuoꝝ ꝓphetaꝝ dicēs.
[r] Terra ad quam vos ingre
dimini vt poſſideatis eam
terra ĩmũda eſt iuxta ĩmũ⁊
diciã ppl̃oꝝ ceteraꝝq; ter
raꝝ. abominationib⁹ eoꝝ q̃
repleuerũt eam, [s] ab ore vſ⁊
q; ad os coinq̃natione ſua.
[t] Nũc ergo filias v̄ras ne de
tis filijs eoꝝ. ⁊ filias eoꝝ ne
accipiatis filijs v̄ris [v] ⁊ nõ
queratis pacem eoꝝ ⁊ pſpe
ritatem eoꝝ vſq; in eternũ
vt ↄfortemini ⁊ comedatis
que bona ſunt terre: ⁊ here
des hẽatis filios v̄ros vſq;
in ſeculũ. Et poſt oĩa q̃ ve⁊
nerũt ſup nos in opib⁹ nr̃is
peſſimis: ⁊ ĩ delicto nr̃o ma
gno: [x] q² tu deꝰ nr̃ liberaſti
nos de iniq̃tate nr̃a: ⁊ dedi⁊
ſti nobis ſalutē ſicut eſt ho
die: vt nõ ↄuerteremur ⁊ ir
rita faceremꝰ mandata tua
neq; mr̃imonia iũgeremus
cũ ppl̃is abominationum
iſtaꝝ. [y] Nunq̃d iratꝰ es no⁊
bis vſq; ad ↄſummatõẽ: ne
dimitteres nobis reliq̃as
ad ſalutē. Dñe deꝰ iſrael iu⁊
ſtꝰ es tu: qm̃ derelicti ſumꝰ
q̃ ſaluaremur ſic̃ die hac.
[z] Ecce coram te ſumꝰ in deli
cto nr̃o. [z] Nõ eĩ ſtari põt co
ram te ſup hoc. Ca. x.

[a] Ic ergo orante eſdra
⁊ implorante deũ ⁊ flē
te ⁊ iacēte añ tēplũ dei [b] col
lectus eſt ad euꝫ de iſrl̃ cetꝰ
grandis nimis viroꝝ ⁊ mu
lieꝝ ⁊ puerorum. [c] Et fleuit

ad deſignandũ multitudinem ⁊ magnitudinē pctõꝝ
patꝝ p̃cedentiũ: ĩõ ſubdit̃. a A diebꝰ patꝝ nr̃oꝝ.
ꝓut hr̃.iiij. Reg. q᷑ tp̃e manaſſe regis iude ⁊ ſedechie
⁊ pluriũ alioꝝ multiplicata fuerit pctã valde. b Et
in iniq̃tatibꝰ nr̃is traditi ſumꝰ. in manibꝰ regis egypti
⁊ regis babylo⁊
nis ⁊ aſſyrioꝝ.
vtꝫ in pluribus
locis.iiij. Reg.
c In gladium
q² multi de ꝓpl̃o
fuerũt gladiati.
d Et in capti⁊
uitatē. q² pluri⁊
es fuerũt in ca⁊
ptiuitatē ducti.
e Et in rapinã
q² bonis ſuis fu
erũt ſpoliati.
f Et in ↄfeſio⁊
nem vultus. q²
fuerũt multipli⁊
citer deriſi ⁊ vi
tuꝑati.
g Sic̃ ⁊ in die
hac. lꝫ em̃ eſſent
reuerſi de capti
uitate: tñ ſuſtine
bant multa ob⁊
probria a genti
bꝰ q̃ erant in cir
cuitu vt hr̃ infra
Neem̃. ij. illi eti
am q̃ remanſe⁊
rant in babylo⁊
ne: a gētilibꝰ ml̃
ta obprobria ſu
ſtinebant.
h Et nunc ⁊c̃.
deprecatio nr̃a.
Hoc exponitur
dupliciť. Unoᵒ
vt ly parꝝ refera
tur ad ipſos de⁊
p̃cantes. q. d. lꝫ
modicũ dep̃cati
fuerimꝰ dñm tã
q̃ꝫ parꝝ deuoti:
tamē exaudiuit
nos ĩ aliq̃. Alio
mõ ad rem ꝑ q̃
fiebat dep̃catio
.ſ. populi libera
tione que facta
erat in tribꝰ tri⁊
bubꝰ tm̃. ſ. iude.
beniamin ⁊ leui. vnde ſubdit̃.
i Et dimitterent̃ nobis reliquie. ita q᷑ ꝓplus non eſt
totaliter deletus licet demeruiſſet.
k Et daret̃ pax illiꝰ in loco ſancto eius. i. aliq̃ fixio ⁊
ſtabilitas in hirl̃m. l Et daret nobis modicam vi⁊
tam. i. paucis ↄcederet̃ vita: q² plures fuerũt mortui
de ppl̃o q̃ꝫ reſidui. m In ſuitute nr̃a. licꝫ em̃ ſacer
dotes ⁊ miſtri eſſent liberi a tributo regis. vt hr̃. ſ. vij.
tñ populꝰ ↄmunis ñ erat liber. n Et extrueret ſo⁊
litudines. i. templũ ad ſolitudinē prius redactum.
o Et daret nobis ſpem. accipiendi ab eo plura bene
ficia ex p̃teritis iam collatis. Alio modo exponit̃ qď
ſupra dictum eſt. Et nũc quaſi ad parꝝ ⁊c̃. ita q᷑ li pa⁊
rum referat̃ ad deum: vt ſit ſenſus: Licet deum dep̃⁊
cati fuerimꝰ: tñ in modico exauditi ſumꝰ. nõ ꝓpt̃ defe
ctũ diuĩe liberalitatis: ſ ꝓpt̃ impedimẽtũ nr̃e iniq̃tatis
Cetera q̃ ſequunt̃ exponant̃ ſicut p̃us. p Et nũc
quid dicemꝰ. Hic ↄñter eſdras ↄfitet̃ peccata pñtium. q
Et nũc q̃d dicemꝰ dñe. q. d. nõ hẽmꝰ frontē dep̃candi te
q Quia dereliq̃mꝰ mãdata tua. q̃ p̃cepiſti in manu ſ⁊
uoꝝ tuoꝝ ꝓphaꝝ. ſ. moyſi ⁊ aaron: q² moyſes accipiebat
mãdata a deo: ⁊ aaron ꝓponebat ea ppl̃o. vt hr̃. Exo. iiij.
r Terra ⁊c̃. imũ
da eſt. ꝓpter multi
plicatõnẽ ydola⁊
trie. ⁊ alioꝝ vicioꝝ
execrabilium ꝑpe
tratoꝝ ꝑ gentiles
ibidem habitãtes.
s Ab ore vſq; ad
os. i. abundant ni⁊
mis. ſicut. iiij. regũ
xxj. dr̃. q᷑ mãaſſes
effudit ſanguineꝫ
innoxiũ multũ ni⁊
mis ⁊ impleuit hie
ruſalem ſanguine
ꝓphaꝝ vſq; ad os.
t Nunc ẽ filias
v̄ras ne detis filijſ
eoꝝ ⁊c̃. Iſtud p̃ce
ptũ hr̃ Deut. vij.
v Et non q̃ratis
pacem eoꝝ. q² ſm̃
diuinã iuſticiã de
bebant inteſici ⁊ iõ
filij iſrael nõ pote⁊
rant cũ eis facere
federa ꝑpetua licꝫ
poſſent dare treu⁊
gas ad tp̃s in aliq̃
caſu: vt dictũ fuit
ſuꝑ libꝝ ioſue. Et
iſtud mãdatũ trãſ
greſſi fuerant illi q̃
redierant de capti
uitate ↄhendo cõ⁊
nubia cũ gentilibꝰ
cũ quibꝰ erat eis ꝓ
hibitũ ⁊ illicitũ pꝰ
grãꝫ eis factam a
deo q̃ r̃duxerat eo
de captiuitate. ⁊ h̃
eſt q᷑ dr̃. Et pꝰ oĩa
⁊c̃. ⁊ ſubdit̃.
x Quia tu deus
nr̃ liberaſti nos. et
ex hac ingratitudi
ne multum aggra
uabat̃ pctm̃ eoꝝ.
ideo ſubdit̃.
y Nunq̃d iratus es nobis vſq; ad ↄſummatõẽ. i. tota
lem populi deletionem. q. d. hoc demeruimꝰ niſi ex tua li
beralitate ſaluemur: vnde ſubdit̃.
z Ecce coram te ſumꝰ in delicto nr̃o. tibi ⁊ hominibus
manifeſto. z Non em̃ ſtari põt coram te ſuꝑ hoc. ad
tegendum. palliandum ſeu defendendũ.

Capitu. x.

a Ic ergo orante eſdra. Hic ↄſequenter deſcribitur
p̃dicte tranſgreſſionis correctio. Circa quam pri⁊
mo ponit̃ maioꝝ confeſſio: ſecũdo populi citatio.
ibi. Et miſſa eſt vox. tercio correctionis inchoatio. ibi.
Et ſurrexit eſdras. quarto ↄſummatio. ibi. Et ↄſumma⁊
ti ſunt. Circa primum dicit̃.
a Sic ergo orante eſdra ſcilicet humiliter. deuote. ⁊ ꝑ⁊
ſeueranter.
b Collectꝰ eſt ad eum de iſrael cetus grandis. eſdre cõ⁊
patiens. c Et fleuit ppl̃us. nõ ſolum ex compaſſione.

ẜ etiam ꝓ peccati ſui cognitione ⁊ contritione. d Et
rn̄dit ſechenias. qui erat de principalioribꝰ ppli. e Et
dixit eſdre. noīe ſuo ⁊ alioꝝ p̄ncipalium. f Nos p̄ua
ricati ſumꝰ accipiendo vxores alienigenas. q̄ mentes eti
am ſapientū̄ emolliunt ⁊ eneruant. ⁊ tandē ad ydolatriā̄
inclinant: ſicut pꝫ
in ſalomone.
g Et nūc ſi pnīa
eſt in iſrl̄. i. qꝛ pnīa
eſt.
h Percutiamus
fedus cū dn̄o. ſta-
bile ⁊ abſqꝫ retra-
ctione.
i Ut p̄ijciamus
vniuerſas vxores
⁊c̄. vt dei p̄ceptum
ipleamꝰ: ⁊ occaſio
nem mali a nobis
p̄ſcindamus.
k Surge ad hoc
exequendum.
l Tuū eſt decer-
nere q̄ habes ſciaꝫ
legis diuine.
m Noſqꝫ erimꝰ
tecū: qd̄ decreuerꝭ
exequendo. cetera
patent vſqꝫ ibi.
n Panem nō co
medit ⁊ aquaꝫ nō
bibit. i. nullū cibuꝫ
⁊ potū accepit. qꝛ
noīe panis ⁊ aque
intelligit̄ oīs cibꝰ
⁊ potꝰ in ſacra ſcri
ptura. vt freq̄nter
dictum eſt.
o Et miſſa ē vox
Hic cōñter ponit̄.
ppli citatio: cum dꝛ
Miſſa eſt vox. i. cō
munis citatio.
p Et oīs q̄ nō ve
nerit ⁊c̄. in hoc po-
nit̄ ꝯ contumaces
pene determinatō
cum ſubdit̄.
q Auferet̄ vni-
uerſa ſb̄a eius. i. bo
na exteriora.
r Et ip̄e abijciet̄
de cetu. ꝑ excōica-
tionem.
s Ipſe eſt mēſis
nonus. q̄ apud he
breos correſpōdet
ꝑtim nouēbri. ⁊ ꝑ-
tim decembri nr̄o.
t Et ſedit ppl̄s in
platea. h̄ ē in atrio
qd̄ erat an̄ templū̄
v Trementes ꝓ
pctō. timentes ne
rōne tranſgreſſio-
nis p̄dicte veniret
ſup eos diuina vl-
tio grauis.
x Et pluuijs. qꝛ
tempus iſtud frigidum eſt ⁊ pluuioſum de ꝯmuni curſu.
⁊ tunc erat plus ſolito ꝓ peccati ſui demerito.
y Et ſurrexit. Hic ꝯñter ponit̄ trāſgreſſionis correctō
ad munitionem eſdre dicentis.

ppl̄us multo fletu. [d] Et rn̄-
dit ſechenias filiꝰ iehihel
de filijs helaꝫ: [e] ⁊ dixit eſdre
[f] Nos p̄uaricati ſumꝰ in de-
um nr̄m. ⁊ duximus vxores
alienigenas de ppl̄is terre.
[g] Et nunc ſi eſt pnīa in iſrl̄
ſuꝑ hoc: [h] ꝑcutiamus fedus
cum dn̄o deo nr̄o: [i] vt p̄ijcia
mꝰ vniuerſas vxores ⁊ eos q̄
de his nati ſunt. iuxta volū̄
tatem dn̄i: ⁊ eoꝝ q̄ tenēt p̄-
ceptū dn̄i dei nr̄i: ẜm legem
fiat. [k] Surge: [l] tuū eſt decer-
nere: [m] noſqꝫ erimus tecum.
Cōfortare ⁊ fac. Surrexit
ẜ eſdras ⁊ adiurauit princi
pes ſacerdotuꝫ ⁊ leuitaꝝ ⁊
omnem iſrl̄ vt facerent ẜm
v̄bum hoc. Et iurauerunt.
Et ſurrexit eſdras ante do
mum dei: ⁊ abijt ad cubicu
lum iohannan filij eliaſib:
⁊ ingreſſus eſt illuc. [n] Panē
n̄ comedit ⁊ aquā nō bibit
Lugebat eīm trāſgreſſionē
eoꝝ q̄ venerāt de captiuita
te. [o] Et miſſa eſt in iuda ⁊ in
hirl̄m omnibꝫ filijs trāſmi
grationis vt ꝯgregarent̄ in
hirl̄m: [p] ⁊ omnis q̄ nō vene-
rit in tribꝫ diebꝫ iuxta ꝯſili-
um p̄ncipum ⁊ ſenioꝝ: [q] au-
feret̄ vniuerſa ſb̄a eiꝰ: [r] ⁊ ip̄e
abijciet̄ de cetu trāſmigra-
tionis. Conuenerunt igit̄
omnes viri iuda ⁊ beniamī
in hirl̄m tribꝫ diebꝫ: [s] ip̄e eſt
menſis nonus viceſima die
menſis: [t] ⁊ ſedit omnis ppl̄s
in platea domꝰ dei: [v] tremen
tes ꝓ pctō [x] et pluuijs. [y] Et
ſurrexit eſdras ſacerdos et
dixit ad eos. [z] Uos tranſ-
greſſi eſtis ⁊ duxiſtis vxores

alienigenas [a] vt adderetis
ſuꝑ delictum iſrl̄. [b] Et nunc
date ꝯfeſſionē dn̄o deo pa-
trum v̄roꝝ: ⁊ facite placitū̄
eius: [c] ⁊ ſeꝑamini a ppl̄is t̄-
re: [d] ⁊ ab vxoribꝫ alienigenis
[e] Et rn̄dit vniuerſa multi-
tudo dixitqꝫ voce magna.
Iuxta verbum tuū ad nos
ſic fiat. Uerūtamen qꝛ po-
pulus multus eſt ⁊ tempus
pluuie: ⁊ nō ſuſtinemꝰ ſtare
foris: ⁊ opus nō eſt diei vni
us vel duoruꝫ vehementer
q̄ppe peccauimꝰ in ẜmone
iſto: [f] ꝯſtituant̄ p̄ncipes in
vniuerſa multitudīe. ⁊ oēs
in ciuitatibꝫ nr̄is q̄ duxerūt
vxores alienigenas veniāt
in tꝑibꝫ ſtatutis: ⁊ cū his ſe
niores ꝑ ciuitatem in ciui-
tatem ⁊ iudices eius: donec
auertat̄ ira dei noſtri a no-
bis ſuꝑ peccato hoc. Igit̄
ionathan filius aſahel: ⁊ ia
aſia filius thecue ſteterunt
ſuꝑ h̄ ⁊ moſollā ⁊ ſebechai
leuites adiuuerūt eos. Fe-
cerūtqꝫ ſic filij tranſmigra-
tōis. Et abiert eſdras ſacer
dos ⁊ viri principes familia
rum in domos patꝝ [l] ſuoꝝ ⁊
omnes ꝑ nomīa ſua: [g] ⁊ ſede
rūt in die p̄mo menſis deci
mi vt quererēt rem. Et ꝯſū
mati ſunt oēs viri q̄ duxert̄
vxores alienigenas vſqꝫ ad
diē primaꝫ mēſis p̄mi. [h] Et
inuenti ſunt de filijs ſacer-
dotū q̄ duxerūt vxores alie
nigenas: de filijs ioſue filij
ioſedech ⁊ frēs eiꝰ maaſia ⁊
eliezer et iarib et godolia.
[k] Et dederunt manus ſu-
as: [l] vt eijcerent vxores ſuas

z Uos tranſgreſſi eſtis. hoc eſt liq̄dum ⁊ nō pōt ne-
gari. a Ut adderetꝭ ſuꝑ delictū vel pctm̄ iſrl̄. ꝯmiſ
ſum an̄ captiuitatē babylonicā. b Et nūc date cō
feſſionē. recognoſcēdo pctm̄ v̄bo ⁊ facto. iō ſubdit̄.
c Et ſeꝑami a pplis terre. ita ꝙ nō hēatis fedus ⁊ cō
ſortium cū ydo-
latris.
d Et ab vxori
bus alienigenis
que a deo vero
auertūt. vt p̄di-
ctum eſt.
e Et rn̄dit vni
uerſa ml̄titudo.
eſdre ꝯſentiēdo
tn̄ petunt dila-
tōꝫ ꝓpter impor
tunitatem tꝑis:
⁊ negocij magni
tudinem.
f Cōſtituant̄
principes. i. ho-
mines ſapiētes
iuſti ⁊ diligētes
q̄ vadant de ciui
tate in ciuitateꝫ
diligent̄ inq̄ren
do de trāſgreſſo
ribꝰ ⁊ corrigant̄
per alienigenaꝝ
vxoꝝ eiectōeꝫ.
g Et ſedert̄ in
die primo mēſis
decimi ⁊c̄. ex q̄
ptꝫ ꝙ in diſq̄re-
do iſtud negoci-
um poſuert mē
ſem integrum.
h Et inuenti
ſunt. Hic ꝯñter
ponit̄ deſcriptō
illoꝝ q̄ duxerūt
vxores alienige
nas cum dicit̄.
i De filijs io-
ſue ioſedech ⁊c̄.
iſte ioſue erat ſū
mꝰ ſacerdos. et
ſic videt̄ veꝝ qd̄
dictuꝫ eſt ſupra
vicꝫ ꝙ hec trāſ-
greſſio incepit a
maioribꝰ ppli. ad
hoc aūt aptant
alij illud Zach.
iij. Oñdit mihi
dn̄s ieſum ſacer
dotem magnuꝫ
ſtantē coraꝫ an-
gelo. i. eſdras q̄
erat angelus. i.
nunciꝰ miſſus a
latere regis ad
ppli directōꝫ. et
ſathan a dextriſ
qꝛ vera erat ac-
cuſatio de pctō
tranſgreſſionis:
⁊ accipit̄ hic ie-
ſus ꝓ filijs eius. vtꝫ ex hoc loco. qꝛ pater quodāmo-
do manet in filijs. k Et dederunt ma. ſuas. i. iura-
mento ſolēni firmauerūt: ne poſſet retractari.
l Ut eijcerent vxores ſuas. ſ. alienigenas.

m Et pro deli
cto ſuo arietem
de ouibus offer-
rent. quia ſicut
aries eſt dux gre
gis. ita ſacerdo
tes ſunt duces
populi commu
nis. Cetera le-
gant̄ vt iacet li
tera: ⁊ licet non
dicat̄ h̄ q̄ eiece
runt pueros cū
vxoribus alieni
genis: tenendū
tamen eſt q̄ ſic
factū fuit q2 ſic
ꝓmiſerat ſeche
nias nomie ſuo
⁊ alioꝝ principa
lium. vt habet̄
ſupra eodem ca
pi. Percutiamꝰ
fedus cum dn̄o
deo noſtro vt ꝓ-
ijciamꝰ vniuer-
ſas vxores. ſ. ali
enigenas: ⁊ eos
qui de his nati
ſunt.

Explicit poſtil
la fratris Nico
la de lyra ſup pri
mum librū Eſ-
dre.

m ⁊ ꝓ delicto ſuo arietem de
ouibꝫ offerrent. Et de filijs
emmer: annani ⁊ zebedia.
Et de filijs ſerim: maaſia ⁊
helya ⁊ ſemeia iehihel ⁊ ozi
as. Et de filijs pheſſur. eli-
oenai maaſia. iſmahel. na-
thanael. iozabeth ⁊ heleſa.
Et de filijs leuitarū: ioſa-
beth ⁊ ſemei ⁊ celaia. ipſe ē
calithaphathaia iuda ⁊ eli
ezer. Et d̄ cātoribꝫ eliaſub.
⁊ de ianitoribꝫ. ſellū ⁊ the-
lem ⁊ vri. Et ex iſrael de fi-
lijs pharos remeia ⁊ ezia ⁊
melchia. ⁊ miamim ⁊ elie-
zer ⁊ melchia banea. Et de
filijs elaz mathania zacha-
rias ⁊ iehihel ⁊ abdi ⁊ ri-
moth ⁊ helya. Et de filijs
zethua. elioēai. eliaſib. na-
thania. ⁊ hierimuth ⁊ za-
beth ⁊ aziza. Et de filijs be
bai: iohannan ananiaz ab-
bai athalai Et d̄ filijſ beni
moſolla ⁊ melluch ⁊ adaia
iaſub ⁊ ſaal ⁊ ramoth. Et
de filijs phetmoab: edna et
chalaal banaias ⁊ maaſias
mathanias beſelehel be-
nui ⁊ manaſſe. Et de filijs
erez: eliezer ieſue melchias
ſemeias ſymeon beniamin
maloch ſamarias. Et de fi-
lijs aſom: mathanai ma-
theth azabeth elpheleth
iermai manaſſes ſemei. De
filijs bani: maaddi amraz
et huel baneas et badaias
cheliau bannia marimuth
et eliaſib mathanias ma-
thanai ⁊ iaſi ⁊ bani ⁊ benui.
ſemei ⁊ ſalmias ⁊ nathan ⁊
adaias. mechne dabai ſy-
ſai ſarai ezrel ⁊ ſelemau ⁊ ſe-
meria. ſellū amaria ioſeph
De filijs nebui: abihel ma-
thathias Zabeth zabina
ieddu et iohel et banai.
Omnes hi accepant vxo-
res alienigenas. ⁊ fuerūt ex
eis mulieres que pepererāt
filios.

Explicit liber
Eſdre primus.

Incipit liber Neemie. Capitulum .j.

[a]Verba neemie filij Helchie. [b]Et factū ē in menſe caſleu: [c]āno .xx. [d]⁊ ego eraʒ in ſuſis caſtro. [e]Et venit ad me anani [f]vnꝰ de fratrib⁹ meis: ipſe ⁊ viri iuda: [g]⁊ introgaui eos de iudeis q̄ remāſerant ⁊ ſuperant de captiuitate ⁊ d̄ hierl'm. [h]Et dixerunt mihi: [i]Qui remāſerunt ⁊ derelicti ſunt de captiuitate ibi in ꝓuincia: [k]in afflictōne magna ſunt ⁊ in obprobrio: [l]⁊ murꝰ hierl'm diſſipatus eſt: ⁊ porte eius ꝯbuſte ſunt igni. [m]Cūq; audiſſem v̄ba huiuſcemodi: ſedi ⁊ fleui [n]⁊ luxi dieb⁹ multis: ⁊ ieiunabam ⁊ orabam ante faciem dei celi: [o]⁊ dixi. [p]Queſo dn̄e [q]deus [q]celi: fortis magne [r]atq; terribilis q̄ cuſtodis pactū ⁊ miſc̄diaʒ cum his q̄ te diligunt ⁊ cuſtodiunt mandata tua: [s]fiant aures tue auſcultantes ⁊ oculi tui apti: vt audias orōnem ſerui tui quaʒ ego oro coram te hodie nocte ⁊ die ꝓ filijs iſrl' ſeruis tuis: ⁊ cōfiteor ꝓ pctīs filiorum iſrl' quib⁹ peccauerūt tibi. [t]Et ego ⁊ dom⁹ patris mei peccauim⁹: [v]vanitate ſeducti ſum⁹: [x]⁊ n̄ cuſtodiuim⁹ mādatum tuum [y]⁊ ceremonias [z]⁊ iudicia que p̄cepiſti moyſi famulo tuo. [a]Memēto v̄bi qd̄ mādaſti moyſi ſ̄uo tuo dicēs. [b]Cum trāſgreſſi fueritis: ego diſperdam vos in pplos: [c]⁊ ſi reuertamini ad me ⁊ cuſtodiatis precepta mea ⁊ faciatis ea etiaʒ ſi abducti fueritis ad extrema celi: inde congregabo vos ⁊ reducaʒ in locum quē elegi vt habitaret nomē meum ibi. Et ipſi ſerui tui ⁊ ppl's tuus [d]quos redemiſti in fortitudīe tua magna: ⁊ in manu tua valida. Obſecro domine ſit auris tua attēdēs ad orōnē ſerui tui: ⁊ ad orōnem ſeruorum tuorum: q̄ volūt timere nomen tuum: ⁊ [e]dirige ſeruum tuum: [f]⁊ da ei miſericordiam ante virum hūc. Ego eñ eram pincerna regis. Cap. .ij.

Poſtilla ſup librum Neemie incipit.

a Verba neemie. Poſtq̄ꝫ deſcripta eſt ꝑpl'i deſcriptio ſub eſdra: hic ꝯñter deſcribit̄ reedificatio muri ſub neemia: q̄ fuit miſſus tanq̄ꝫ dux a latere regis ad reedificatōꝫ ciuitatis. Scienduꝫ tñ q̄ bis a rege venit in hi'rl'm: p̄mo ad ciuitatis reedificatōꝫ: ſecūdo ad malorum in hui⁹ abſentia ꝑ̄ꝑortorum correctōeꝫ. ca. xiij. In aduentu aūt p̄mo ad ciuitateꝫ venit. ſcd̄o veniēs ipſam murauit. cap. iij. ⁊ t̄cio muratā clauſit portis ⁊ vectib⁹. ca. vij. q̄rto ea clauſa. vij. mēſem feſtiuū celebrauit. ca. viij. q̄nto ciuitatē populauit. ca. xj. ſexto populatā dedicauit. ca. xij. Circa primū oñdit̄ur primo ꝓficiſcētis voluntas. ſcd̄o legationis auctoritas. ca. ij. Circa p̄mū primo deſcribitur rumor oppꝑ̄ſſionis iudeorum in hieruſalē. ſecūdo languor orōis ibi. Cūq; audiſſeꝫ. Circa primū notat̄ ꝑſona ſcribens: cū dı̄. a Verba neemie ab iſto ei loco ſcripſit q̄ ſequunt̄: vt dicit ra. ſa. Scd̄o notat̄ tp̄us cū dı̄. Et factū eſt in menſe caſleu. h̄ eſt mēſis .ix. apud hebreos ſꝫm vnā cōputatōꝫ: vt videbitur magis infra ſequēti capitulo. c Anno .xx. ſ. regni artharxerx̄ in cui⁹ anno ſeptimo miſſus fuit eſdras vt dictuꝫ eſt ſupra Eſdre. vij. ad docendū pplm: ⁊ anno .xx. eiuſdem miſſus fuit neemias tanq̄ꝫ dux a latere regis: ad reedificādum ciuitatem: tñ ſꝫm ioſephum iſte artharxerſes fuit fili⁹ darij hyſcaſpis: ⁊ vocat eum xerſem diminutiue. ſꝫm vo ra. ſa. fuit fili⁹ aſſueri ⁊ regine heſter. ſicut dictū fuit Eſdre. vj. ⁊ vij. d Et ego eram in ſuſis caſtro. lꝫ ſuſa eēt tūc principalis ciuitas regni: tñ vocat̄ hic caſtrum: q2 erat edificata fortiter hinc ⁊ inde ad modū caſtri. e Et venit anani. aliq̄ libri hn̄t. Et venit ad me anani. li. Ad me: nō eſt de textu: vnde dicit ioſeph⁹: q̄ neemias vidit iſtos tanq̄ꝫ ꝑegrinos intrantes ciuitatem: ⁊ audiuit eos loq̄ntes hebraice: ⁊ tunc allocutus fuit eos. f Vnus de fratribus meis. i. de cognatione mea. g Interrogaui eos de iudeis. q2 primo queſiuit de ſtatu ꝑpl'i ſui ⁊ ſcd̄o de ſtatu ciuitatis hi'rl'm. h Et dixert̄ mihi. rn̄dendo primo de ſtatu ꝑpl'i: eo ordine quo fuerant interrogati. i Qui remanſerūt ⁊c̄. in ꝓuincia. ſ. iudee k In afflictione ⁊c̄. q2 gentiles in regno decem tribuuꝫ habitantes multas moleſtias eis inferebāt ⁊ obprobria vt pleni⁹ habet̄ infra .iiij. ca. Secūdo rn̄dent de ciuitate. l Et murus hi'rl'm diſſipatus eſt. q2 a tp̄e quo nabuzardan incendit ciuitatem ⁊ muros eius dirupit: nō fuerat data lı̄nia reedificandi eaꝫ: ſꝫ ſolum templum ⁊ ꝑtinentia ad ip̄m ꝑ cyrum ⁊ dariū. vtꝫ ex dictis ſupra Eſdre. v. ⁊ vj. m Cūq; audiſſem. hic ꝯñter ponit̄ languor orōnis In orōne eñ mens eleuat̄ in deū ⁊ ꝑ ꝯn̄s q̄dā mō abſtrahit̄ a corpe: ⁊ ſic corpus incipit languere: maxie q̄ñ orō fit cū fletu ⁊ ieiunio: ⁊ diutur ne fit: ſicut dicit̄ hic. n Et luxi diebus multis ⁊ ieiunabaꝫ ⁊c̄. ſ. tribus menſib⁹. vt patebit ca. ſeq̄nti. o Et dixi formādo orōeꝫ meam. p Queſo dn̄e oim̄ ꝑ gubernationem. q Deus. ꝑ creationem. q Celi. ſ. empyrei. ⁊ ꝑ ꝯn̄s oim̄ q̄ includunt̄ intra ip̄m. r Atq; terribilis. pctōres puniendo. s Fiāt au. tue auſcultātes ⁊c̄. loq̄t̄ de deo more hūano: q2 cū homo exoratus ꝓ̄bet aurē ad audiendum ⁊ ꝯuertit oculos ad videndū: ſignū eſt q̄ velit exaudire t Et ego ⁊ do. patris mei peccauim⁹. lꝫ ei eēt innocēs: tñ ꝯiūgit ſe pctōrib⁹. inquantum erat membrum populi peccatoris. v Vanitate ſeducti ſum⁹ .i. ydolatria que vanitas eſt: eo q̄ ydolum nihil eſt ſꝫm ap'lm. j. Corum. viij. x Et non cu. mandatū q̄ꝫtum ad moralia precepta. y Et ceremonias. q̄ꝫtum ad ceremonialia. z Et iudicia. q̄ꝫtum ad iudicialia. Ad iſta tria genera preceptorum reducunt̄ omnia p̄cepta legis moſaice. vtꝫ ex decurſu illius legis. a Memento verbi quod mandaſti moyſi. i. dixiſti. Deut̄. xxix. ⁊ xxx. b Cum tranſgreſſi fueritis ego diſperdam vos. hoc fuerat adimpletū in captiuitate babylonica: ⁊ in captiuitate .x. tribuum. c Et ſi re. ad me ⁊c̄. inde ꝯgre. vos. hoc nōdum erat adimpletū licet fuiſſet inchoatum ꝑ cyrum ⁊ artharxerſem. vtꝫ ex ſupra dictis Eſdre. j. ⁊ viij. ⁊ iō neemias orabat ꝓ ꝯpletione. d Quos re. in for. tua magna. ꝑcutiendo egyptum multipliciter. ⁊ faciendo mirabilia in mari rubro: ⁊ in deſerto: ⁊ in iordane fluuio. e Dirige ſeruum tuum ho. i. meip̄m. q2 volebat ꝓponere petitionem regi de reedificatione ciuitatis. vt populus diſꝑſus poſſet ibi ſecuri⁹ ꝯgregari. f Et da

BIBLIOTEKA GŁÓWNA w Poznaniu Uniw. im. A. Mickiewicza